

# СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

## XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 98

София, вторникъ, 14 юний

1932 г.

### 102. заседание

Петъкъ, 3 юний 1932 г.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. и 45 м.)

#### СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Стр.

|                                                                                                                                                                                                                                                                 |      |                                                                                                                                                                               |      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Отпуски, разрешени на народни представители . . .                                                                                                                                                                                                               | 2173 | Бюджетопроектъ за разходите презъ 1932/1933 финансовата година по Министерството на вътрешните работи и народното здраве — администрация и полиция. (Докладване и разискване) | 2174 |
| Питане отъ народните представители М. Станевъ, А. Бояджиевъ и И. Добревъ къмъ министъра на вътрешните работи и народното здраве относно взетите мѣрки отъ страна на правителството противъ подготовката на протестната акция на трудящите се. (Съобщение) . . . | 2173 | Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . .                                                                                                                                | 2212 |

**Председателъ:** (Звъни) Има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Бойчиновъ Михаилъ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Асенъ Стоевъ, Василевъ Василъ, Василевъ Иванъ, Гаговъ Петъръ, Ганевъ Георги, Георгиевъ Коста, Данаиловъ Георги, Деневъ Андрей Пеневъ, Димовъ Вергилъ, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Дойчиновъ Стефанъ, Докумовъ Борисъ, Дочевъ Момчо, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ Недковъ, Икономовъ Андрей, Йонетовъ Георги, Казанаклиевъ Георги, Каракашевъ Никола, Косевъ Костадинъ, Костадиновъ Костадинъ, Костовъ Георги, Лоловъ Сава, Мартулковъ Алекси, Мустафовъ Али, Найденовъ Никола, Напетовъ Петко, Орозовъ Александъръ, Пентиевъ Антонъ, Петковъ Петко, Петковъ Стефанъ, Петровъ Никола, Пиронковъ Александъръ, Пяларевъ Никола, Радевъ Георги, Радоловъ Александъръ, Рафаиловъ Филипъ, Родевъ Христо, Русиновъ Костадинъ, Станишевъ д-ръ Константинъ, Стойковъ Апостолъ, Христовъ Александъръ, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко, Христовъ Христо, Чешмеджиевъ Григоръ и Чирпанлиевъ д-ръ Никола)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следните народни представители:

На г. Коста Георгиевъ — 4 дни;  
 На г. Никола Марчевъ — 5 дни;  
 На г. Никола Петровъ — 2 дена;  
 На г. д-ръ Христо Мутафовъ — 2 дена и  
 На г. Георги Говедаровъ — 3 дни.

Народниятъ представител г. Стойчо Георгиевъ се е ползувалъ съ 20 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнително 2-дневенъ отпускъ по домашни причини. Следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Стойчо Георгиевъ 2-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. х. Георги х. Петковъ се е ползувалъ съ 49 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнително еднодневенъ отпускъ по домашни причини. Следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. х. Георги х. Петковъ еднодневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Никола Петровъ се е ползувалъ съ 18 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнително 30-дневенъ отпускъ по домашни причини. Следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на г. Никола Петровъ 30-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Михаилъ Бойчиновъ се е ползувалъ досега съ 49 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнително 7-дневенъ отпускъ по болестъ. Прилага медицинско свидетелство. Следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши 7-дневенъ отпускъ на г. Михаилъ Бойчиновъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народните представители г. г. Митю Станевъ, Асенъ Бояджиевъ и Илия Добревъ сж депозирали въ бюрото на Камарата питане къмъ г. министъра на вътрешните работи и народното здраве. Въ това си питане тѣ съобщаватъ, че „на 9 юний 1932 г. се навършватъ 9 години отъ датата, свързана съ най-черни и кървави спомени за работническата класа и трудещите се у насъ. На същата дата българската империалистическа буржоазия, укрепила се подъ прикритието на дребно-буржоазното правителство на Стамболийски, чрезъ нощенъ превратъ реставрира своята власт, която бѣ принудена да сподѣли съ водачите на Земл. съюзъ, сваляйки отъ власт правителството на сѣщия. Тридесеттѣ хиляди жертви, които даде и продължава да дава трудещиятъ се народъ, сж равносметката на този антинароденъ актъ. Работниците и селяните съ

наближаването на тая черна за тях и „златна“ за цѣлкупната буржоазия дата, се готвят да протестират високо против терора и убийствата, които се извършваха и продължават да се вършат и днесъ.

„Правителството на Народния блок, обаче, е взело и взема такива мѣрки противъ подготовката на протестната деветоюнска акция на трудецитѣ се, които сѣ равносилни на забраната на сѣщата. Предъ печатниците сѣ поставени полицейски постове, които не позволяватъ печатането на никакви позиви. Произволитѣ надъ работническитѣ клубове пакъ зачестиха“.

Отъ името на Работническата парламентарна група тѣ питатъ г. министра на вътрешнитѣ работи:

1. Не смѣта ли той, че работниците, селянитѣ и другитѣ трудеци се иматъ легитимното право да изразятъ своя протестъ противъ акта на 9 юний съ тридесеттѣ хиляди убити и безследно изчезнали и последвалата следъ това и продължаваща и днесъ политика на икономическо и политическо настѣпление противъ тѣхнитѣ интереси и

2. Нѣма ли най-сетне да нареди вдигането на постовитѣ предъ печатницитѣ и фактическата цензура и конфискации надъ трудовия печатъ, за да могатъ да подготвятъ трудецитѣ се своята акция?\*

Това питане ще се изпрати на г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, за да отговори.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ: **второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година — бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — отдѣлъ администрация и полиция.**

Моля г. докладчика да прочете заглавието на бюджетопроекта.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходитѣ по Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

(Администрация и полиция)

за 1932/1933 финансова година“

Председателътъ: Има думата народниятъ представител г. Рашко Маджаровъ.

Р. Маджаровъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Да давамъ картина за политическото и партизанско състояние на България, считамъ, че е излишно, защото то е такова днесъ, каквото бѣше вчера и завчера, съ сѣщитѣ положителни и отрицателни качества. За нея се е толкова много говорило, че ако се отворятъ дневницитѣ на Народното събрание, ще видимъ, че, безспорно, две трети отъ съдържанието имъ отъ 50 години е изпълнено съ факти за и противъ партизанскитѣ разбирания въ България. Да се прибавятъ и отъ менъ нѣколко страници — днесъ ще бѣде излишно, затова и азъ на това нѣма да се спирамъ.

Предметъ на моята речъ днесъ, накратко, ще бѣде да говоря не толкова за това, което е, отколкото за това, което трѣбва да бѣде.

Ако се отвори бюджетътъ по Министерството на вътрешнитѣ работи, ще се види, че той съдържа само нѣколко страници, съвършено е опростенъ, има две или три глави. Ако той се сравни съ бюджетитѣ на всѣка предшествуваша година отъ десетилѣтия насамъ, ще се види, че той носи сѣщия характеръ; той съдържа: полиция, администрация, стражари и нищо повече. Въ тѣзи, обаче, малко страници и наименования, като съдържание е вложенъ вътрешниятъ редъ на страната. Ето защо на мене ще предстои да почна съ единъ въпросъ: Министерството на вътрешнитѣ работи следва ли да върви по този пътъ или ще следва да дадемъ други насоки на службитѣ, които съществуватъ въ това министерство?

И почвамъ. На първо мѣсто въ бюджета стои полицията. Увѣренъ съмъ, че не могатъ да се избѣгнатъ дебати по нея и въ днешното заседание, и ще се каже много за и противъ нея. Обаче отъ това, което ще се каже за полицията, нѣма да се промѣни нито въ единъ, нито въ другъ смисълъ вътрешната политика на страната. И за да не попадна и азъ въ този, бихъ казалъ, партизански водовъртежъ, ще се помѣча да кажа само нѣколко думи върху нея.

Бѣше време, когато първиятъ ораторъ, който излизаше да говори по бюджета на Вътрешното министерство, почваше да говори противъ полицията, и всички други, които се изреждаха, ако сѣ отъ опозицията, представяха полицията като дяволско свѣталище, а ако сѣ отъ мнозинството, почваха да я словославятъ като една спасителна рецента чутъ-ли не за съществуването на държавата.

Дебатитѣ, които станаха сега въ бюджетарната комисиия, показватъ, че въ това отношение има промѣнение. И ако вземахъ думата по бюджета на полицията, то е да се съглася преди всичко съ разбирането на попозския народенъ представителъ г. Попизановъ, който, излизайки отъ сегашното състояние на полицията, поиска тя да стане неутрална, безпристрастна, веща, за да може да изпълнява своята роля на крепителъ на вътрешния редъ въ страната; и той препорѣчваше отъ най-добритѣ войници отъ полковетѣ чрезъ подготвителни школи да се комплектуватъ органитѣ на администрацията и полицейската служба на държавата.

Азъ моля народното представителство да обърне и то внимание върху този въпросъ и г. министърътъ на вътрешнитѣ работи да приложи на практика това разбиране. Споредъ менъ това е предварителното условие за да може у насъ действително да се установи една трайна, несмѣняема, веща и добросъвестна полиция.

Полицейското дѣло въ България въ последнитѣ години върви постепенно къмъ подобрене, но при все туй има още много да се желае. И до днесъ още разграничение въ функциитѣ на полицията не е имало и поради това именно станаха спороветѣ въ бюджетарната комисиия, известни полицейски органи да бждатъ ли при едно учредение или при друго. Азъ ще добавя, че още презъ миналия режимъ имаше спорове въобще по въпроса за реорганизиране на полицията въ България. Минахме презъ стадия на възстановяване на криминалната и сѣдебна полиция въ окръга, съ полицейскитѣ инспектори. Следъ дълги спорове, обаче, тя бѣше реформирана, като полицейскитѣ инспектори бѣха намалени, ако се не лъжа, отъ бившата Камера отъ 16 на 8.

На този въпросъ, г-да, ние трѣбва да гледаме държавнишки и да не влизаме въ него партизанство. Трѣбва да се помѣчимъ да освободимъ полицията отъ каквито и да било партийни влияния. Само когато не гледаме партийно на този въпросъ, ще можемъ да си дадемъ мнението и да кажемъ, дали едното или другото положение е правилното.

Искамъ да кажа нѣколко думи при този бюджетопроектъ и по въпроса: какъ да бѣде организирана териториално полицията; следва ли тя да бѣде групирана въ Дирекцията на полицията, която при нужда, временно или постоянно да отдѣля свои органи, за да бждатъ за реда въ известни мѣстности, или ще следва тя да бѣде раздвоена, да има мѣстна полицейска организация — специални органи при окръжнитѣ управители и специални агенти при околитѣ — отдѣлна централна дирекция? Наистина, г-да, това е въпросъ на схващане. Ако у насъ мѣстното управление и администрацията бѣха наредени по типа на нѣкои западно-европейски държави, безспорно, тогава можеше да се допусне не само окръгътъ, но дори и общината, да има своя полиция, което съществувало на много мѣста. Но при непригодността на общината у насъ да поеме тая служба, азъ, който гласувахъ за запазване на полицейскитѣ инспектори, когато се искаше да бждатъ заличени, не правихъ партиенъ въпросъ, нито пъкъ трѣбва да бѣде правенъ такъвъ отъ народното представителство. Трѣбва да разберемъ, че прокарана едната или другата система, не бихъ казалъ чрезъ законъ, а просто съ административно разпореждане на министра на вътрешнитѣ дѣла, ще даде резултати споредъ това, колко у насъ сѣ създадени условия за едната или другата система. Това бихъ казалъ по отношение териториалното разпредѣление на полицията въ България.

Г. г. народни представители! Има да направимъ и друга реформа. Понастоящемъ имаме смѣсени функциитѣ на политическата полиция, която бди за вътрешния редъ на страната въ политическо отношение, съ тия на криминалната полиция. Не ще съмнение, че и следъ реформата тѣ не ще бждатъ напълно раздѣлени, че ще се срѣщатъ, и азъ — освенъ ако г. министърътъ ни даде друго обяснение — не виждамъ налице тая спецификация, която е необходима. При липсата въ България на строго организирана сѣдебна полиция, криминалната полиция, която трѣбва да бѣде свършено несмѣняема, да бѣде вънъ не отъ обсега, но и отъ помисѣла на политическото влияние у насъ и да бѣде отдѣлена отъ другата полиция.

\*) За текста на бюджетопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 70.

И затова азъ заключавамъ, че по отношение на държавната полиция има да извършимъ три реформи: първо, да разграничимъ функциитѣ на политическата отъ тия на криминалната полиция; второ, да централизираме; и трето, да направимъ подборъ на полицейскитѣ органи. И азъ възприемамъ напълно мнението, стражарѣтъ и полицейскитѣ агенти да бъдатъ назначавани на полицейска длъжностъ, следъ като сѣ преминали военната школа — тамъ, кждето не играятъ роля партизанскитѣ страсти при подбора имъ — ще имаме действително вещь персоналъ и ние, политическитѣ хора, партизанитѣ, нѣма да имаме никакъвъ претекстъ да задоволяваме партийни нужди и да измѣстваме правилнитѣ функции на полицията въ България. За полицията — толкозъ.

Г-да! За администрацията ще кажа само две-три думи, защото малко е времето, съ което разполагамъ. У насъ се измѣства въпросътъ за администрацията, защото днесъ-за-днесъ, както е въ много централистични държави, както окръжниятъ управителъ, така и околийскитѣ началникъ сѣ повече изборни агенти, отколкото това, което би трѣбвало да бъдатъ. Така бѣше вчера, така е днесъ, така ще бѣде и утре. Каквито и декларации да прави всѣки единъ отъ насъ, когато стои на правителствената маса или отъ опозиционната трибуна, фактъ е, че имаме достатъчно опредѣлени отъ закона функции на администрацията, които биха запълнили работата както на околийския началникъ, така и на окръжния управителъ. Като се почне отъ закона за народното здраве, като се мине презъ всички закони и се стигне до закона за опазване и подобрене на земеделското стопанство, споредъ моето разбиране, това е работа, въ която тѣ трѣбва да действуватъ. Но за тази работа намъ ще ни трѣбва постепенно да се избиратъ по-вещи хора. И азъ трѣбва да призная, че отъ година на година ние действително отиваме къмъ подобрене на администрацията. Но, г-да, ако споменавамъ тази дума, то е само, за да посоча, че трѣбва да вървимъ къмъ постепеннитѣ подобрения въ всички направления.

Азъ минавамъ на другъ по-важенъ, по-сѣщественъ въпросъ, който е свързанъ и съ управлението, и съ бюджета. Преди нѣколко месеца се направиха декларации, че окръжитѣ въ България ще бъдатъ намалени — една утѣшителна вѣстъ за тия, които свързватъ окръга като единица съ цѣль редъ други учреждения, за които по-късно ще спомена нѣколко думи. Ако бихме отдѣлили окръжитѣ отъ мѣстното управление, дали окръжитѣ въ България ще бъдатъ 16, 17 или 10 — това щѣше да има по-второстепенно значение, защото голѣми суми тѣ не хвърлятъ. При реформата, обаче, която предстои да се направи въ мѣстното управление, споредъ моето разбиране, трѣбва да се има предъ видъ, че ние имаме окръзи, останали съ по една-две околии, съ нищожно население, които политически могатъ да се оправдаятъ, но отъ стопанско и отъ държавно гледище днесъ не сѣ друго, освенъ една тежестъ. Дълженъ съмъ, обаче, като вземамъ думата по този въпросъ, да кажа, че когато се слага на разглеждане и на разрешение единъ въпросъ, какъвто е тоя за административното дѣление на страната, когато става въпросъ за сѣществуването или не на окръзи и околии, думитѣ „делегация“ и „мѣстенъ патриотизъмъ“ не може и не трѣбва да бъдатъ вземани въ съображение. Защо? Затуй че, когато става едно обективно разглеждане въпроса за размѣра на окръжитѣ и за реорганизирането и реформирането тия последнитѣ; когато мѣроприятията, които се иска да се взематъ въ това отношение, сѣ още само въ проектъ; когато тоя проектъ се намира въ Министерството на вътрешнитѣ работи и въпросътъ за съкращаване още не е решенъ, да се вдигатъ цѣли градове и да пращатъ делегации по 200—300 души — задъ които обикновено стоятъ по нѣколко заинтересовани хора — и по такъвъ начинъ да искатъ да влияятъ на изпълнителна властъ и на Парламентъ, това е, споредъ моето разбиране, лоша политика, която трѣбва да престане. Ако е необходимо да се прави реформа, тя ще трѣбва да бѣде обсъждана и приемана безъ да се прави партизанство, или гонятъ партийни цели, и че, когато тя е била схваната отъ народното представителство, въ всичкитѣ му политически течения, като обективно нуждна и належаща, нѣма да има отворена врата за тѣзи, които сѣ заинтересовани, за да може въ утрешния день да се промѣни това положение.

Г-да! Административната реформа, която предстои да се прокара, е важенъ въпросъ. Защо? Това минавамъ да обясня. Нашиятъ окръгъ е свързанъ съ мѣстното управление на България или, както ние го наричаме, самоуправ-

лението — управлението на окръжитѣ, управлението на градоветѣ и на селата.

На първо мѣсто ще се спра на управлението на окръжитѣ. Понеже нашиятъ окръгъ е тѣсно свързанъ съ окръжния съветъ, една необходимостъ е днесъ въ България или да униожимъ окръжнитѣ съвети — противъ което съмъ — или да ги реформируемъ, като ги направимъ дее-способни; това, което имъ е предписано отъ закона да извършватъ, тѣ да могатъ да го извършватъ, защото при сегашното положение не е възможно повече да продължатъ да сѣществуватъ. Е добре, маломѣрността на известни окръзи е създадала положение, което действително дава поводъ и на население, и на повърхностни наблюдатели да дохождатъ до заключение, че тѣ сѣ излишни. Вземете вие, напр., Пашмаклийския окръгъ, който ви дава 10—12 окръжни съветници. Той е съ бюджетъ, който се равнява на тоя на една срѣдна община въ България. При това положение, да му възложите толкова задачи, колкото законодательтъ му е възложилъ, то значи да имате гнило учреждение, което не оправдава своето сѣществуване, и затова, колкото по-скоро го премахне реформаторѣтъ-законодатель, толкова по-добре ще направи. Отъ обективното изучаване териториалното разпредѣление на страната ние дохождаме до заключение, че, за да можемъ да направимъ икономия въ разходите, та приходитѣ да послужатъ за материални разходи, вмѣсто да не стигатъ даже за издържане персонала, необходимо е действително въ България да имаме къмъ 10 окръжни съвети, респ. 10 административни окръзи. Като вземамъ предъ видъ управлението на окръга, като административна единица и като сѣдалище на мѣстното управление, въ връзка съ мѣстното управление на другитѣ административни поддѣления въ страната, неразривно свързани помежду си, заключението, до което азъ дохождамъ, е да бъдатъ окръжитѣ 12, 10 или по-малко, но въ всѣки случай трѣбва да има намаление. Това значи, че, за да можемъ да направимъ по-жизнеспособни общественитѣ и държавни учреждения, ще трѣбва да посегнемъ на досегашния редъ на нѣщата и да отидемъ къмъ новата реформа — реформа, която се налага и колкото по-рано се извърши, толкова по-добре ще бѣде.

Ще се спра сега и на нѣколко дефекти на мѣстното управление въ България. Когато и да попитате днесъ, казва, че окръзи и общини не могатъ да живеятъ, защото нѣматъ срѣдства. Досега, когато на нѣкой окръгъ, на нѣкоя градска община или на една селска община ѣ липсватъ срѣдства, тя казваше: дайте ми нови приходи. Когато имаше възможностъ, при относителното благосѣстояние, въ което се намираше нашата държава и народното ни стопанство, да задоволяваме нуждитѣ на самоуправителнитѣ тѣла чрезъ гласуване на нови такси, безъ да тегнатъ особено на тѣхното население, това бѣше лесно. Но днесъ, когато се намираме въ невъзможностъ по-нататъкъ да се разтягаме, когато да мислимъ за нови приходи не можемъ, когато финансовата немощъ на самоуправителнитѣ тѣла е стигнала до безпомощностъ и тѣ почти не могатъ да сѣществуватъ, ние започнахме да търсимъ лѣкъ и се питаеме, какво да правимъ. Безспорно е, че ще трѣбва да потърсимъ реформи, вънъ отъ увеличаването на приходитѣ.

Второто нѣщо, по което се отличаватъ днесъ самоуправителнитѣ тѣла, е голѣмата партизанщина въ тѣхъ. Ще бѣда подкрепенъ и отъ окръжни съветници, а може би и отъ общински съветници, които сѣ тукъ, че даже, когато ние, партийнитѣ хора, речемъ да намалимъ партизанския бѣсъ въ много отношения въ самоуправителнитѣ тѣла, не получаваме резултати. И безспорно е, че тая болестъ по нѣкакъвъ начинъ трѣбва да я премахнемъ. Цѣрътъ ще покаже по-долу.

Самоуправителнитѣ ни тѣла страдатъ още и отъ друго зло — отъ една некомпетентностъ, която тамъ, кждето се задоволяватъ нужди, по-непосрѣдствено свързани съ народа, бие въ очи и носи само пакости. Ние виждаме, че тя, вмѣсто да се намалява, се увеличава. Некомпетентността, прочее, прѣчи на правилното функциониране и на развитието на мѣстнитѣ самоуправителни тѣла на България.

Мѣстнитѣ самоуправителни тѣла у насъ страдатъ и отъ излишно изхарчване на срѣдства. Опитътъ ни е научилъ, че можемъ, при известни реформи, които биха станали, да намалимъ най-малко съ 20—25% персоналнитѣ разходи. И ако бихме употребили тия икономии, при сегашнитѣ постѣпления, за материалното подпомагане на предприятията, ние действително бихме до-

стигнала по-голям резултат. Какви са тй, г-да! Това е най-напред голямото брой съветници. Да взема за примър преди всичко Софийския окръг, който при следващото преброяване ще има вече 123 окръжни съветници, при един реален бюджет на окръжния съвет от 30 милиона лева. Като вземете пред вид, че тоя съвет ще заседава един месец в годината, по 200 л. дневни на всеки съветник през сесията и по 200 л. дневни на окръжните съветници в разни комитети, ще видите, че ще се изгуби една голяма част от приходите на окръга, ще се спъва дейността на окръжния съвет и ще почнат да се виждат неположителни, а отрицателни негови страни. Мога да ви дам и други примъри, но тйх ще ви кажа, когато ще говоря по-подробно по законопроекта, когато бже внесет от г. министра. Въ всички случаи тия примъри ми служат за основа да поискам, въз основа на констатацията, която прави, една реформа на досегашното състояние на окръжит.

Аз не искам да говоря за градските общини. И тй не са по-добре от окръжит. Повикът в България против градските общини е много по-голям. Вземам за примър управлението на една община, каквато е софийската, дето в днешни дни, въпреки промяната на съобщителните срѣдства, въпреки коренната промяна на благоустройството въ Европа, въпреки промяната на архитектурните форми — всички прави своето, по свой почин и разбиране, без каквато и да е контрола за спазване хигиената или въобще благоустройствените изисквания, за да се убедите съ този примър, че ние въ това отношение сме много закъснѣли и вървим назад. Изтъквам този примър, за да дойдем до заключението, че известни реформи трѣбват.

Но, г. г. народни представители, какви реформи трѣбват? Реформите трѣба да бждат от административен и от законодателен характер. Има реформа от административен характер, които биха могли да бждат приложени съ министерски акт. Когато говорих по бюджета на Министерството на земедѣлието, азъ изтъквах, че тй, както върви, безспорно е, материални разходи за бързото развитие на земедѣлието ние не можем да имаме, защото срѣдствата, които държавата дава, са свършено недостатъчни. Окръгът си има своя политика, често противоречаща на държавата. Общината има също своя и така срѣдствата се прѣскаят, а резултати не се получават. Така че, при изработването на един административен план, според моето разбиране, центърът трѣба да легне въ Министерството на вътрешни работи. Ако речем да съберем всички области въ едно, безспорно е, че ще дойдем до едно по-целесъобразно групиране на обществените срѣдства и можем да имаме вече, и при съществуващото законодателство, несравнено по-добри резултати, отколкото ги имаме днес. Разпредѣлението, значи, на дейността на държавата и тая на мѣстните управителни тѣла е от първа и бърза необходимост. И азъ се надявам, че въ днешното заседание ще мога да получа една декларация от правителството, че такава реформа предстои да се проучи и ще може да бже реализирана.

Сега ще мина на нѣкои положения, които считам, че трѣба да съставляват реформеното дѣло на държавата. Каква трѣба да бже реформената система, която у нас трѣба да бже въведена? Първото нѣщо е да имаме компетенция. Ние страдаме от липса на такава и затова тя трѣба да бже въведена. Случайното, което попада въ мѣстните управителни тѣла, колкото е възможно, трѣба да бже премахнато. Основата на подобреното е политическото възпитание на партията. И ако тй си разбираха добре интереса, щѣха да подобряват и учрежденията, съ което щѣха да засилят и своите собствени позиции. Но докато въ Европа всичката школа на държавното управление се минава въ общината и окръга, въ България, въпреки нашето пледиране от десетилѣтия насам, въ политическите партии се е счтало за унижение да могат по-добри и интелигентни хора да бждат избирани и настанени въ изборните учреждения. И ако бихте направили една анкета върху начина, по който са ставали у нас изборите за градско общински и окръжни съвети, и въ особености, какъ тѣзи, които са били избирани, са се кичели съ много големи имена, за да дойдат въ първото заседание на съвета да се откажат и да отстъпят на тй наречените второстепенни, ще видите какъ действително несериозно се е гледало, какъ се е понижавала дейността на самоуправителните тѣла, вследствие лошото възпитание на политическите хора и на политическите

организации. Нуждата въ това отношение е дотолкова крещяща, че ако действително политическите партии не отговорят на задачите, които им се възлагат като такива, рано или късно ще дойде законодателят съ закон да въведе цензоваността, защото по-важна е задачата да се управлява държавата и нейните поддѣления, отколкото устройството, интересът и волята на партийните и политически организации въ страната.

Втора реформа, която трѣба да бже направена, е: изборните членове на самоуправителните тѣла да управляват по-дълго време. Днес навсякъде въ Европа, въ най-демократичните държави, тенденцията е самоуправителните тѣла, окръзи и общини, да имат съветници, които да управляват над шест години. Когато преди четири години въ френския парламент минаваше реформата за окръжните съвети, прие се системата на 6-годишния мандат, като онази на 8-годишния бже отхвърлена само съ един глас — болшинство. В добре, това нѣщо, което съществува днес въ България: 2-годишен мандат на селско-общинските съвети, 3-годишен мандат на градско-общинските съвети и 4-годишен мандат на окръжните съвети, е едно постоянно влизане и излизане на хора въ съветите, които, докато се опознават съ работата, изчезват, за да отстъпят мѣсто на други. А за българската държава не е важно, дали членовете на мѣстните самоуправителни тѣла, тѣзи, които се прижат за интереси на мѣстното население, принадлежат на една или друга партия, а дали тй са вещи въ изпълнението на възложените им от законите на страната задачи.

Една реформа въ мѣстното управление, прочее, която се налага, на второ мѣсто, е да можем да имаме мѣстни самоуправителни тѣла съ по-дълъг мандат и да оставим населението по-спокойно да си гледа работата, когато изпитани, компетентни и добросъвестни хора се заемат съ задоволяване на неговите нужди.

Т. Бошнаков (з): Г. Маджаров! Това е свършено върно, обаче въ България се намѣриха хора да арестуват цѣл парламент и съ един замах, безъ всякакъв закон, да разгонят всички общински съвети. И азъ не зная, какъ вие, хора на една партия, която извърши тия престѣпления, намирате кураж да препоръчвате тия нѣща въ нашия Парламент!

П. Попиванов (з): И да има закон, нѣма да се изпълнява.

Р. Маджаров (д. ср): Реформа ни предстои още и въ смисъл на туй, което се казва континуитет — продължителност, постепенно смѣняване на съветниците въ изборните учреждения.

Намъ ни е необходима една реформа, по-нататък, и по отношение териториалното групиране на окръжит и — ще прибавя — на селските общини.

Г-да! Градската община все още може да крета, окръгът може да задоволява известни нужди, но постоянното раздробление на селските общини достигна до положение, че тй се намират въ безизходност, да не могат не само да извършват материални разходи, но да се разоряват чрезъ тая политика на раздробление.

Ако, обаче, искаме да имаме творческо мѣстно управление — какво е значението му, ще го кажа въ края — новъ принцип трѣба да легне въ него по отношение неговата управа. Простото въвеждане на парламентарния режим от Народното събрание презъ окръжния съвет, чрезъ градската община до селската община, при който кметът или постоянната комисиия могат да бждат бламирани, кога щѣло и кога не щѣло, ще трѣбва да бже премахнато. И то трѣба да бже премахнато чрезъ закон, като, според моето разбиране, се установи системата на дветѣ власти: независимост на изпълнителната власт — било постоянна комисиия, било кмет — въ периода, когато тя упражнява своите функции, от общинския съвет. Въ страни, въ които има разцѣпено мѣстно управление, кѣдего въ тая област са постигнати блестящи резултати, каквито са страните на Централна Европа, бихъ казалъ на германската раса, тоя принцип е осветен и по този начин тамъ има и по-дълго управление на избрани съветници и независими управници, които често се избират за по 12 години, както са кметовете въ Германия и въ Прусия, които, веднѣж избрани, са господари на общината и могат да бждат уволнявани само дисциплинарно. Ако действително искаме да извършим една реформа, която да даде резултати, ние трѣба да възприемемъ тая

система, защото партизанското състояние на човъка остава на втори план, когато той ще знае, че ще управлява 12 години. А когато, освен това, кметът ще бъде измежду по-компетентните хора, ще имаме по-добро мѣстно управление, каквото е невъзможно да имаме при сегашната система. Така че и тази реформа, споредъ моето разбиране, се налага.

Г-да! Когато, преди около 15 години, бѣхме натоварени да помислимъ, какъ ще можемъ да дадемъ по-добро мѣстно управление, ние дойдохме до сѣщото това заключение. Азъ ви цитирамъ страна, въ която такова управление съществува. Безспорно, може да ми се върази, че има други страни, като Англия, където пъкъ кметътъ се смѣнява всѣка година. Но въ Англия общинитѣ не се управляватъ отъ кмета, той носи само почетния титулъ на кметъ, а тамъ управлява постоянниятъ секретаръ и комисия на общинскитѣ съветници, на която председателятъ е постояненъ. Едното или другото може да бъде реформа. Реформата, която, споредъ моето разбиране, трѣбва да възприемемъ, е пруската система.

Измежду кои трѣбва да се избиратъ кметове? Трѣбва да се избиратъ измежду цензовани избиратели на цѣлата страна. Азъ не разбирамъ, защо трѣбва да се бъркатъ въ общината на гр. София, на гр. Плевнѣвъ, случайно прокаранитѣ по партизански начинъ общински съветници, когато въ страната може да има много високоставени хора, които, когато бъдатъ избрани за 12 години, ще могатъ да направятъ въ една община туй, което единъ Вермутъ направилъ въ Берлинъ, или единъ Хосманъ въ Парижъ. Тази реформа ще може действително въ много отношения да увеличи компетентността на лицата, които се поставятъ начело на управлението въ общинитѣ, и косвено да намали постоянното партизанско влияние въ тѣхъ.

Бихъ казатъ още нѣщо, за да свърша накратко съ единъ отъ малкитѣ реформи — за дълговѣчността, постоянното преизбиране отличили се съветници. Но за дълговѣчността на управлението ще ви кажа онова, което споменахъ и въ комисията по Министерството на вътрешнитѣ работи, за да видите, какво се върши въ страни, които сѣ добре организирани, като Германия, въ която 9/10 отъ обществения животъ, поне до преди войнитѣ, бѣше съсредоточенъ въ провинцията, окръжитѣ и общинитѣ, градски и селски. Тамъ тя можа да създаде единъ кадъръ отъ най-интелигентни хора, които приложиха своитѣ знания и опитностъ въ мѣстно управление и държава.

Азъ споменавамъ следния фактъ: преди 4 месеца бѣше публикувано въ вестникитѣ следното съобщение: „400-годишна кметска династия. Въ с. Шуце, Германия, се произведе изборъ за кметъ, който падна върху досегашния старейшина въ селото Хуго Вранке. Този изборъ получи едно известно историческо локално значение чрезъ факта, че отъ 1520 г. фамилията Вранке управлява кметското учреждение. А споредъ хроникопията, сегашната фамилия Вранке съществува отъ началото на сръбнитѣ вѣкове“.

А. Капитановъ (з): Да ги направимъ така и въ България.

Р. Маджаровъ (д. ср): Когато въ България се заговори, че единъ човѣкъ трѣбва да остане за по-дълго управление, тогава изпъква на първо мѣсто духътъ на сивата маса и егоизмътъ безъ огледъ на общественитѣ интереси. А когато въ България бихте казали, че единъ кметъ може да стои повече отъ 4—5 или 6 години, тогава ще ви отговорятъ: „Той е омръзналъ, нека има изреждане“. Затуй защото, билейки неподготвени въ нашия политически животъ, ние си мислимъ, че изреждането можемъ да го правимъ, задоволявайки нашитѣ амбиции или лични интереси, безъ да мислимъ за интереситѣ на държавата.

А. Капитановъ (з): Щѣше да бъде добре, ако Сговорътъ още 40 години стоеше на власт!

Р. Маджаровъ (д. ср): Ние ще трѣбва да вървимъ по пътя на тѣй наречената стабилна властъ. И, споредъ моето мнение, сѣ едно разумно законодателство по отношение вътрешното уреждане на страната, чрезъ едно консолидиране трайността и независимостта на мѣстното управление, ние ще туримъ начало на това, което трѣбва да легне въ основата на политическата дейностъ на всички хора.

Т. Бошнаковъ (з): Г. Русевъ съгласенъ ли е съ тая метода?

Р. Маджаровъ (д. ср): И политическитѣ хора сѣ инструментъ за задоволяване на обществени нужди.

П. Попивановъ (з): Това ще стане само чрезъ изменение на конституцията. Иначе, ние ще създадемъ единъ законъ, а утре, като дойдатъ други, ще го отменятъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Деветоюнцитѣ.

Р. Маджаровъ (д. ср): Деветоюнцитѣ създадоха законъ за окръжнитѣ съвети, който е образецъ. Отъ опита азъ констатирамъ, че той има известни дефекти и ще трѣбва да се усъвършенствува по-нататѣкъ. Политикътъ трѣбва да мисли не да се връща къмъ миналото, но да върви напредъ, да мисли за бъдещето.

Т. Бошнаковъ (з): Но миналото трѣбва да се осъди.

Р. Маджаровъ (д. ср): То ще бъде ваша задача.

Т. Бошнаковъ (з): Добре ще бъде вие да го признаете и да го осъдите.

Р. Маджаровъ (д. ср): Когато дойдемъ да говоримъ за миналото, тогава ще има какво да кажемъ и за васъ, и за насъ, защото ако ние не бѣхме изпоарестувани, и вие добре управлявахте, 9 юний не щѣше да дойде. Тѣй е. Недейте ми говори за минали работи, когато насъ ни интересува тукъ по-сериозна, по-благодатна материя.

Т. Бошнаковъ (з): Тя е тѣкмо сериозна материя, защото интересува българското общество: полицията отъ онова време вземаше мирни граждани отъ кметитѣ имъ и после тѣ не се връщаха по домоветѣ си. Тия работи трѣбва да се кажатъ, да ги чуе обществото; трѣховетѣ да се признаятъ.

Председателятъ: (Звъни)

Р. Маджаровъ (д. ср): За персонала. Персоналтѣ въ самоуправителнитѣ тѣла трѣбва да заслужи повече наше внимание, отколкото го е заслужавалъ досега. И азъ съмъ отъ тѣзи, които смятатъ, че по отношение на персонала — що се касае до неговата подготовка и неговото гарантіране — ще трѣбва да бъдатъ взети законодателни мѣрки, заедно съ реформата на мѣстнитѣ управители тѣла. Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ще бъде съгласенъ съ мене относно голѣмото значение на въпроса за персонала, защото е училъ въ страната, отъ която азъ посочвамъ примѣри — Германия. Всичкитѣ кметове, всичкитѣ членове на постоянни комисии почти, може да се каже безъ изключение, сѣ изборни, но тѣ се избиратъ изъ цѣлия германски народъ. Споредъ установлението на закона, тѣ се избиратъ измежду всички германци. Но практиката е ограничена тѣ да се избиратъ измежду служителитѣ и слъдватѣ въ мѣстнитѣ управители тѣла на Германия. И затова ония, които сѣ минали презъ школата на чиновничеството, сѣ дали най-добритѣ кметове и най-добритѣ членове на постоянни комисии, и тѣ сѣ давали най-добритѣ държавни хора за управлението на Германия. Така е и въ Англия, и въ Холандия, и въ Франция. Въ последната, напримѣръ, се счита за гордостъ единъ депутатъ или министъръ да заседава въ общински съветъ или да бъде членъ или председателъ на окръженъ съветъ. Тѣй че, ако искаме да имаме цѣлостно мѣстно управление, което действително да може да изпълнява задачитѣ, които законътъ му възлага, това може да се постигне само съ подобрието на персонала. И не можемъ да не желаемъ освенъ едно — ако ние не сме го направили, вие вземете благородната инициатива — да продължите дѣлото за развитието на мѣстното управление, да направите корекции и да премахнете всички дефекти, защото това ще води страната къмъ творчество, и много отъ въпроситѣ, които обсъждаме сега въ Народното събрание, нѣма да иматъ своето мѣсто тукъ.

Г. т. народни представители! Мѣстнитѣ управления въ страната сѣ една необходимостъ. Азъ нѣма да се спирамъ да убеждавамъ противникитѣ, дали тѣ трѣбва да съществуватъ, напримѣръ, трѣбва ли да съществуватъ окръжнитѣ съвети, защото не му е мѣстото тукъ. Азъ съмъ за реформата на окръжнитѣ съвети, защото тѣй, както съществуватъ сега, не може да съществуватъ и напредъ. Когато дойде денъ да се сложи въпросътъ, дали тѣ въобще трѣбва да съществуватъ, тогава ще кажемъ нашата дума за или противъ, тогава ще изтъкнемъ необходимостта отъ тѣхъ, защото нѣма културна и ядрова държава въ Европа, която да нѣма този видъ институции, които се създадоха у насъ



съ закона на Каравеловъ въ 1884 г. и преди него отъ временното правителство на Дондуковъ—Корсаковъ.

Азъ свършвамъ съ това, съ което почнахъ. Въпросътъ е, че съществуващата управителна система въ България предполага проучвания. За голѣмо наше нещастие, когато дойде да се спомене за единъ обикновенъ земеделски артикулъ или за каквото и да е явление — природно или друго — томовете се пишатъ, но когато е въпросъ за общия животъ на нашата страна, съ неговитъ поддѣления, мога да кажа, че проучвания въ България не ставатъ. Защо? Защото и самата организация на централнитъ служби у насъ не е разбрала своето назначение. Не мога да бъда упрѣкнатъ, че не съмъ искалъ това въ миналото, защото отъ тая трибуна презъ време на миналия режимъ азъ пледирахъ същата работа и съжалявамъ, че липсата на административна просвѣта не ни дава възможностъ да приобгнемъ къмъ тия проучвания.

Разгърнете днесъ бюджета на Министерството на вътрешнитъ работи и вижте въ него поддѣлението за администрация и самоуправление. Азъ не искамъ да говоря за качествата на много началници, които сѣ минали презъ министерството, но за менъ е важно да констатирамъ едно, че, вмѣсто да отиваме напредъ, даже при опростената служба на министерството, ние отиваме назадъ. Ние знаемъ въ министерството нѣколко лица, които действително сѣ били творци, напримеръ, Тома Васильовъ, бившъ главенъ секретаръ и началникъ на изборното отдѣление въ продължение на десетилѣтия и единъ отъ хората, на които се дължатъ основитъ на нашето законодателство до 1910 г., и следъ него Лукановъ, сега членъ на Административния съдъ. Тѣ бѣха гордостъ за нашата администрация. Но когато у насъ голѣмиятъ напливъ на кандидати за служба можа да надвие разумната политика и да изкара напредъ не най-способния, най-подготвения, най-нуждния, ние виждаме, че тая работа, г-да, вмѣсто да отива напредъ, отива назадъ. Азъ и въ миналия режимъ като народенъ представителъ пледирахъ отъ тая трибуна, пледирамъ и днесъ, че мѣстното управление въ България ще може да има тогава, когато преди всичко организацията на службитъ въ Министерството на вътрешнитъ дѣла стане такава, че администрацията бѣде отдѣлена отъ самоуправлението, отъ изборнитъ учреждения, и когато действително се направи най-необходимата анкета, най-подробното проучване, практическо и научно, състоянието и на окръга, и на градскитъ общини, па, ако щете, и на най-малката селска община, защото отъ това проучване ще се видятъ нуждитъ, а нуждитъ сѣ, които могатъ да ви подсказжатъ една или друга форма на управление въ страната.

Ето защо — понеже сега при бюджета това е невъзможно — бихъ пожелалъ реформитъ, които предстои да бѣдатъ направени, да ги започнемъ, г-да, действително чрезъ реорганизация на службитъ въ самото управление. Тогава и полицията, и администрацията, и мѣстното управление — всѣки ще върви изъ своя пъкъ и ще имаме действително нѣщо цѣлостно, нѣщо завършено, всички слоеве на населението въ различнитъ области ще действуватъ паралелно, органиитъ ще действуватъ паралелно, ще имаме спокоенъ животъ и спокойни граждани, защото, като имаме действително таква управителни тѣла, които ще се грижатъ за населението, за неговия животъ, всичкитъ му интереси, до най-обикновенитъ, ще бѣдатъ запазвани, и за тия управителни тѣла ще бѣдатъ викани гражданитъ само въ време на избори, а презъ останалото време избирателитъ ще могатъ да се предаватъ на частния си животъ, вмѣсто всѣки день да се предаваме на партизанство, за да смѣняваме днесъ единъ, а утре другъ удобенъ общински съветникъ или кметъ.

Това сѣ, г. г. народни представители, въпроситъ, които счетовъ за нужно да повдигна предъ васъ сега, при разглеждането бюджета на администрацията и полицията, за да получа отговора на правителството и на министра на вътрешнитъ дѣла, които въпроси се породиха у менъ отъ дебатитъ, които станаха въ бюджетарната комисия, кждето констатирахъ, че не се вземаха предъ видъ цѣла редица въпроси. Трѣбва да излѣземъ отъ дребното, което интересува само насъ лично, трѣбва да излѣземъ отъ личнитъ или междупартийни дрязги и да минемъ къмъ общото, което интересува въобще уредбата на държавата, на нация и на нейнитъ институти. (Ръкоплѣскания отъ сговористи)

**Председателъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Христо Манафовъ. Отсъствува.

Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Йовевъ Георгиевъ. Отсъствува.

Давамъ думата на народния представителъ г. Василь Мариновъ.

**В. Мариновъ (д):** (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Нѣма другъ държавенъ институтъ, противъ който да има толкова голѣмъ общественъ повикъ, както противъ полицията и администрацията. Съ въпроса за полицията и администрацията се прави голѣмо партизанство. Докато въ опозиционнитъ срѣди се счита, че полицията и администрацията сѣ една отъ най-голѣмитъ злини, въ управлявацитъ срѣди, тъкмо обратното, се счита и твърди, че тя е една необходимостъ.

Г. г. народни представители! Още въ VII в. преди Христа е съществувала въ древна Гърция полиция и администрация и се е считало тогава за най-голѣма държавна гордостъ, за най-голѣма народна гордостъ да носишъ титлата полицай, да заемашъ известна полицейска длъжностъ. Въ древна Гърция голѣми видни общественици, какъвто е билъ Демостенъ, Епамидонъ, Плутархъ и други, сѣ заемали високи полицейски длъжности. Шестъ вѣка преди Христа въ Римъ Цицеронъ е билъ онзи, който е заемалъ една отъ най-виднитъ полицейски длъжности. Още тогава, следователно, се е съзрѣла необходимостта отъ този държавенъ институтъ, който да се грижи за сигурността на гражданитъ, който да гарантира живота и имота на гражданитъ.

Въ България още при основаването на първото българско царство е имало полиция и администрация. Но тѣзи въпроси сѣ история, г. г. народни представители — тѣ нѣма да ни интересуватъ. Млада България следъ освобождението и също така е въвела полицейския институтъ, който въ 1881 г. е преминалъ отъ Министерството на вътрешнитъ дѣла, както се е именувало тогава това министерство, къмъ Министерството на войната и до 5 юлий 1882 г. полицията, която тогава се е именувала жандармерия, е била подъ ведомството на Министерството на войната. Билъ е издаденъ тогава и специаленъ уставъ за уредбата на службата на полицията, уставъ, работенъ отъ комисията, състояща се отъ: д-ръ Иречекъ, полковникъ Лукияновъ, подполковникъ Левингеръ и генералъ Криловъ. Впоследствие е смѣнато, че не може полицията да бѣде припадена къмъ Министерството на войната и тя отново преминала къмъ Министерството на вътрешнитъ дѣла, кждето е останала и до днесъ, като развоятъ на този институтъ въ България, полиция и администрация, е урежданъ съ нѣколко закони.

Г. г. народни представители! Не може една правова държава да отрече значението и необходимостта отъ този институтъ, колкото и да има негодувание въ обществото, колкото и да се смѣта, че полицията и администрацията служатъ само на партийна кауза. Това негодувание е неоправдано. То е едно пристрастно гледане, защото най-малко такава функция иматъ полицията и администрацията. Функцията на полицията и администрацията е преди всичко, както казахъ, да се грижи за реда въ тая страна, да се грижи за прилагането на законитъ относно хигиената, за прилагането на законитъ относно безопасността, да следи всички ония личности, които вредятъ на обществото, да залавя и да предава на съдебно-следствената властъ всички престѣпници.

Трѣбва да се направи всичко възможно, полицията въ България, г. г. народни представители, да бѣде издигната на оная висота, на която тя трѣбва да бѣде издигната, за да бѣде действително една полиция, която да не обслужва интереситъ на тая или оная политическа партия, а да бѣде полиция само на държавата. За да се стигне до това, има много начини. Преди всичко полицаятъ трѣбва да бѣде обученъ, полицаятъ трѣбва да бѣде възпитанъ, полицаятъ трѣбва да се издигне надъ партийнитъ борби, трѣбва да знае, че неговото предназначение е малко по-друго. Но, за да се стигне до тамъ, трѣбва, безспорно, неговата длъжностъ, неговата служба да бѣде стабилизирана. Безъ стабилизация на службата на полицията и на администрацията, нека ми бѣде позволено да заявя, тя винаги ще бѣде промѣняна, тя винаги ще обслужва на този или онзи режимъ, въ зависимостъ отъ разбиранята на режима, който управлява. При единъ режимъ, който зачита народнитъ права и свободи, такъвъ, какъвто е режимътъ на Народния блокъ, полицията не представлява никаква опасностъ за държавната сигурностъ и за живота на българския гражданинъ. Но при едно друго управление, когато една властъ иска да си прави партия само чрезъ полицията, тя, безспорно, ще я застави, тя, безспорно, ще иска да измѣсти нейното предназначение и да ѝ постави като първа задача — партийната задача. По този начинъ, безспорно, тя не ще може да отговаря на оная нужда и на онова свое предназначение, на което тя трѣбва да отговаря.

Г. г. народни представители! Въ България се говори, че има единъ голѣмъ кадѣръ полиция, че е твърде голѣма числеността на нашитѣ полиция. Ше ми позволете съ нѣколко думи да ви направя едно сравнение за числеността на полицията въ България въ сравнение съ други държави, за да видите дали действително въ България полицията и администрацията е толкова много-числена и дали действително тя представлява една голѣма тежестъ на държавата и специално на държавния бюджетъ или пъкъ е обратното. Въ чл. 82 отъ закона за администрацията и полицията е казано, че числото на стражаритѣ въ цѣлото царство се опредѣля ежегодно въ разходния бюджетъ, като се има предъ видъ, щото цѣлниятъ съставъ на полицията, при сегашнитѣ граници и население на царството, да не надминава 6.200 души, а въ този моментъ въ България общо полицитѣ сѣ 5.150 души, като слагаме и намалението, което е направено въ сегашния бюджетъ на Министерството на вътрешнитѣ работи, отидѣ администрация и полиция. Следователно, ние сме подъ нормата, която е установена по чл. 82 отъ закона за администрацията и полицията. При едно население отъ 6 милиона жители и при населени пунктове около 5.700 — толкова сѣ всичкитѣ населени пунктове въ България — срѣдно на населенъ пунктъ се пада помалко отъ единъ полицай. Но, г. г. народни представители, въ Берлинъ, който има кръгло 4 милиона жители, има общо 18.737 полицай, тайчи и язни; въ Прусия, която има 38.845.000 жители, има 58.954 полицай; въ Саксония, която има 4.494.000 жители, има 9.950 полицай; въ Дангигъ, който има 477.629 жители, има 1.237 полицай; въ Виена, която има 1.851.930 жители, има 9.823 полицай. Докато въ България се пада на 1.150 човѣка единъ полицай, въ Прусия на 658 човѣка се пада единъ полицай, въ Саксония на 501 човѣка се пада 1 полицай; въ Берлинъ на 218 човѣка се пада 1 полицай; въ Виена на 184 човѣка се пада 1 полицай; въ Англия на 839 човѣка се пада 1 полицай и т. н. Г. г. народни представители! Тая статистика, която представямъ на вниманието на почитаемото народно представителство, иде да ни наведе на мисълта, че тия държави, въ които политическото и гражданско възпитание далечъ не е такова, каквото е въ България, тия държави, въ които и културата не е такова, каквато е въ България, а е много по-голѣма, тия държави, въ които престѣпността не е такова, каквато е въ България, иматъ двойно, тройно, а нѣкъде петорно повече полиция, отколкото има България. И като вземемъ въ съображение, че тѣ иматъ редовна армия, много по-добре въоръжена и организирана отъ малката и немошна армия на България, ще разбарете, че нашата полиция съвсемъ не е достатъчна.

**С. Мошановъ** (д. ср.): Армията не е немошна.

**В. Мариновъ** (д): Моля. Искамъ да кажа, че поради своята малочисленостъ не може да отговори на нуждитѣ.

**С. Мошановъ** (д. ср.): Азъ разбрахъ Вашата мисль, но искамъ да се поправите.

**В. Мариновъ** (д): Искамъ да кажа малочислена армия, която въ даденъ моментъ е крайно недостатъчна, за да задоволи нашитѣ вътрешни нужди. Като имате предъ видъ, г. г. народни представители, политическия моментъ, въ който се намираме — азъ не искамъ да кажа, че той е лошъ, че той е несигуренъ; напротивъ, той е сигуренъ днесъ повече отъ всѣки другъ пътъ, политическото положение на нашата страна е консолидирано, но все пакъ, не може да се отрече, че има крайни елементи, били тѣ отъ дѣсно или отъ лѣво, които дебнатъ момента да подронятъ устоитѣ на държавата — вие ще дойдете до заключение, че нашата полиция е недостатъчна. (Възржени отъ работницитѣ)

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** (Къмъ работницитѣ) Ако вие изчезнете, ще махнемъ половината отъ полицията.

**Д-ръ Г. М. Димитровъ** (з): Половината е само за тѣхъ, а като изчезнатъ и сговориститѣ, и другата половина ще се махне.

**Нѣкой отъ работницитѣ:** Само че ние нѣма да изчезнемъ, а вие.

**П. Стоевъ** (раб): А понеже идущата година ще бѣдемъ три пѣти повече, тогава ще следва да увеличатъ три пѣти повече полицията.

**В. Мариновъ** (д): Дали ще бѣдете три пѣти повече догодина, това е въпросъ. Азъ съмъ дълбоко убеденъ, че ще станете три пѣти по-малко, защото дѣлата на Народния блокъ сѣ дѣла за българския народъ и тѣзи дѣла ще премахнатъ условията за развитието ви. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**П. Стоевъ** (раб): Само че вие не вървате това, което приказвате.

**В. Мариновъ** (д): Азъ го вървамъ, но вие не вървате това, което приказвате за Русия. Никога не можете да сравните Русия съ малка България.

**П. Стоевъ** (раб): Сега за Русия не приказваме.

**Л. Станевъ** (раб): За дѣлата на Народния блокъ може да се сѣди по дѣлата му въ с. Торосъ.

**В. Мариновъ** (д): За дѣлата на Народния блокъ въ с. Торосъ мога да Ви кажа, че Вашата сестра отъ София отиде тамъ, за да предизвика и да води тѣлпи. Бѣдете увѣрени, че днешното правителство нѣма да позволява на луди глави да си играятъ съ интереситѣ на народа.

**Председателъ:** (Звъни) Моля Ви се, г. Мариновъ, не се отвлечайте, защото нѣма да ги убедите.

**В. Мариновъ** (д): При това състояние, въ което се намира нашата страна, при нашата малобройна армия, поради ограничението, което ни е наложено по силата на мирнитѣ договори, струва ми се, не може и дума да става че е голѣма полицията и администрацията, която служи за запазване реда и спокойствието на гражданството. Но все пакъ трѣбва да призная, че при това финансово положение, въ което сме ноставени днесъ, направил се едно съкращение дотолкова, доколкото е могло да се направи, и азъ се надѣвамъ, че ако уважаемиятъ г. министъръ на вътрешнитѣ работи счете, че може и има условия да се направятъ и други нѣкои съкращения, той ще ги направи. Нека не се смѣта, че днешното правителство желае да държи полицията и администрацията въ тоя размѣръ, въ който е, само за да брани своето управление. Не, тя нѣма отъ кого да го брани. Това управление се брани преди всичко отъ българския народъ, върху чийто плещи то е опрѣно. Правителството днесъ служи само на интереситѣ на българския народъ и затуй то нѣма нужда полиция да го брани. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Полицията и администрацията иматъ своето предназначение, и, както ви казахъ, тѣ сѣ длъжни да изпълняватъ своето предназначение.

**Д. Икономовъ** (раб): Както вчера на Ботевитѣ тържества.

**В. Мариновъ** (д): Едно отъ предназначенията на нашата полиция, между другитѣ, е да издирва и да открива престѣпността. Въ градоветѣ тя урежуиравя движението, пази известни държавни учреждения, изобщо изпълнява една мостова служба, безъ която е абсолютно невъзможно. Полицията не само че не е толкова голѣма, щото да се чувствува излишѣкъ отъ нея, а напротивъ чувствува се извънредно голѣмъ недостигъ отъ нея. Тя е толкова малка, че стражаритѣ, следъ като бѣдатъ на постъ, едва ли иматъ възможностъ да почиватъ 2 часа, следъ туй наново отиватъ на постъ и така непрекъснато, денемъ и ношемъ, въ празникъ и въ дѣлникъ, тѣ стоятъ на поста си, безъ да има за тѣхъ приложение нито 8-часовиятъ работенъ день, както другаритѣ отъ лѣво искатъ, нито недѣлната и празнична почивка.

Г. г. народни представители! Следъ като ви казахъ какво количество полиция има въ чуждитѣ държави, сега ще ви кажа каква е подготовката на полицитѣ въ другитѣ държави. Въ Берлинъ има 4 полицейски училища, отъ които едно за стражари, едно за офицери, едно за криминални чиновници и едно за физическо възпитание. Само въ училището за стражари има полицейски офицери 42 души, полицейски подофицери 55 души, административни чиновници и преподаватели 46 души и служащи трима души. Въ Виена има три училища: едно за стражари, друго за старши стражари и трето за криминалисти. Въ Бѣлградъ има две училища: едно за стражари, въ Земунъ, и друго за криминалисти. Въ Гьрция има две училища: едното въ Атина и другото въ Солунъ. Въ Турция има две училища: едното въ Цариградъ и другото въ Ангора. Въ Америка, освенъ обикновени полицейски уч-

лица, които сж доста много, има и полицейска академия съ осем отдѣли за разни специализации. Въ гръцката полиция, г. г. народни представители, има 18 английски инструктори. Въ Турция сжщо има инструктори. Югославия изпраща всѣка година на Западъ полицаи на специализация.

Г. г. народни представители! Отъ изтъкнатото до тукъ явствува, че полицията и администрацията въ другитѣ държави е сложена на много по-здрави основи, че тамъ организацията е много по-добра, отколкото у насъ, въ България; освенъ това, тамъ полицията е и въ много по-голямъ съставъ, отколкото въ България. Въ България ние тепърва има да желаемъ, щото нашата полиция да бѣде издигната на оная висота, на която тя трѣбва да бѣде издигната, за да престане да служи на отдѣлнитѣ партийни интереси.

Л. Станевъ (раб): Кажете нѣщо за инквизицията въ подземията на Дирекцията на полицията.

А. Кантарджиевъ (д): По-голяма инквизиция отъ тая на полицията въ Съветска Русия има ли?

В. Мариновъ (д): Г. г. народни представители! За службата на полицията най-малко иматъ думата тия, които въобще отричатъ полицията въ България. (Възражения отъ работницитѣ)

А. Кантарджиевъ (д): Я кажете, въ Съветска Русия колко полицаи има?

В. Мариновъ (д): Тѣ не могатъ да се грижатъ за интереситѣ на българския народъ и на България, тѣ не могатъ да говорятъ за порядъка въ България, когато отричатъ България като самостоятелна държава и желаятъ нейното заличване отъ картата, за да премине тя по-скоро въ чуждо владение.

П. Стоевъ (раб): Защо извъртате фактитѣ? Като извъртва човѣкъ фактитѣ, не може да говори.

В. Мариновъ (д): Нѣма извъртване на фактитѣ, г. Стоевъ. Напротивъ, говоря това, което Вие съ дейността си ще докарате.

Г. г. народни представители! Разглеждайки бюджета на полицията и администрацията, който е сложенъ днесъ на разглеждане, уважаемиятъ г. Рашко Маджаровъ се спре върху нѣколко въпроси въ връзка съ уредбата на Министерството на вътрешнитѣ работи. Г. Маджаровъ намира, че е належащо, че е навременно да се направи оная административна реформа, която се замисля отъ известно време отъ днешното правителство — намалението на окръжитѣ. Той каза, че дали да бѣждатъ 9 или 10 окръжитѣ, нѣма значение. Това не може освенъ да ни радва. Все пакъ азъ считамъ, че при разглеждане бюджета на Министерството на вътрешнитѣ работи тоя въпросъ не може да бѣде повдиганъ.

Повдигна се и въпросътъ за реформиране на окръжнитѣ съвети. Безспорно, тоя въпросъ ще бѣде сложенъ на разглеждане тогава, когато ще се сложи въпросътъ за административната реформа.

Повдигна се и въпросътъ за реорганизация на общинитѣ, за тѣхната автономия и т. н. Това сж редъ въпроси, които чакатъ своето немедленно разрешение; въпроси, които, въпрѣки осемгодишното си управление, Демократическиятъ съговоръ не разреши — не че не намѣри време, но защото нѣма куража да ги сложи за разглеждане. Днешното правителство ще намѣри време и сили въ себе си и то ще ги сложи на разглеждане.

Г. г. народни представители! Така, както е представенъ бюджетопроектътъ на Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве за вотиране отъ народното представителство, азъ считамъ, че той ще трѣбва да бѣде вотиранъ, и ако уважаемиятъ министъръ на вътрешнитѣ работи съчете, че освенъ ония съкращения, които сж направени, може, безъ да се увреди на службата, да се направятъ и други съкращения, той ще ги направи.

С. Димитровъ (раб): Може да се направи известно съкращение на метачитѣ и писаритѣ въ Дирекцията на полицията, но на полицаитѣ — не.

Д. Влаховъ (з): Докато има такива като васъ, нужно е да има две дирекции на полицията, а не една. (Смѣхъ и хръдъ мнозинството)

В. Мариновъ (д): Азъ смѣтамъ, че тия съкращения, които сж извършени по ведомството на полицията, сж недостатъчни. И безъ да говоря повече, защото считамъ, че трѣбва да се вотира бюджетопроектътъ чакъ по-скоро, изказвамъ едно пожелание: нека Народниятъ блокъ, нека правителството на Народния блокъ направи всичко възможно, щото днешната полиция и администрация, ако е нужно, да бѣде прочистена, но да бѣде не полиция на това или онова управление, не полиция на една или друга партия, а полиция на българския народъ, полиция на българската държава. И нека пожелаемъ да се откриятъ училища и курсове за подготовка на младежи, които въ утрешния день да бѣждатъ годни, като полицаи, да служатъ на народъ и държава. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стоевъ (раб): Г. Мариновъ! Ако позволите, единъ въпросъ.

В. Мариновъ (д): Може.

П. Стоевъ (раб): Каква е нуждата на вашитѣ избиратели отъ вашата полиция?

В. Мариновъ (д): Вашитѣ избиратели иматъ нужда отъ нашата полиция, не нашитѣ. (Смѣхъ)

С. Таковъ (з): (Къмъ работницитѣ) Васъ да ви пазимъ!

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Попивановъ.

С. Мошановъ (д. сг): Бѣгайте да бѣгаме.

С. Таковъ (з): Чакай малко, бе Стойчо.

П. Стоевъ (раб): Попивановъ! Трѣбваше да отстъпишъ на Процепа. Той е по-специалистъ по тия работи отъ тебе.

Д. Влаховъ (з): Въ всѣки случай по-добре знамъ да управлявамъ отъ васъ.

П. Попивановъ (з): (Отъ трибуната) Ако е въпросъ на кого да отстъпя, трѣбваше да отстъпя, г. Стоевъ, на Васъ, защото Вие сте по-голямъ бунтаръ и разбойникъ отъ него. (Смѣхъ)

П. Стоевъ (раб): Значи, признавашъ, че и той е разбойникъ. (Смѣхъ)

П. Попивановъ (з): Не, но той е по-добъръ отъ Васъ. Г. г. народни представители! Ще ме извините, ако изразитѣ ми не сж правилни, защото азъ не съмъ свършилъ юридическитѣ науки въ България. И съжалявамъ, че г. Стайновъ, народниятъ представителъ, не е тукъ да искамъ извинение и прошка отъ него.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тукъ е.

П. Попивановъ (з): Той, човѣкътъ, който каза, че на трибуната трѣбва да се явяватъ само, които иматъ правилни изрази, или ония само, които сж свършили юридическата наука, защото само тѣ сж миросанитѣ, само тѣ сж народнитѣ представители, които могатъ да изкажатъ желанията на българския народъ.

Г. г. народни представители! Днесъ е сложенъ на разглеждане бюджетопроектътъ на Министерството на вътрешнитѣ работи — на полицията и на администрацията. Позволете ми да се отклоня да кажа една мисль, за която може би ще ме упрѣкнете, че не е въ реда на мислитѣ, които трѣбва да се изкажатъ тукъ по тоя бюджетопроектъ.

Когато почна да се разглежда тоя бюджетопроектъ въ бюджетарната комисиия, българската преса вдигна голѣмъ шумъ. Нашитѣ журналисти, може би подведени отъ заинтересовани партизани, дадоха материалъ, чрезъ който искаха да внесатъ смутъ въ Народния блокъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Хайде холанъ.

С. Мошановъ (д. сг): Такава благородна задача не сме имали.

П. Попивановъ (з): Когато започна да се разисква тоя бюджетопроектъ, тая канонада за разрушаване на Народния блокъ продължава отъ заинтересовани лица.



Навсякъде, въ всякой вестникъ, на уводно мѣсто започваха: министъръ Гиргиновъ бламиранъ отъ земледѣлцитѣ, защото земледѣлцитѣ негодували отъ г. Гиргиновъ!

**С. Мошановъ** (д. сг): Значи, доволни сж.

**П. Попивановъ** (з): Когато азъ днесъ излизамъ да говоря отъ тукъ, смѣя да подчертая велегласно и да покана всички ония, които дадоха изявления, и ония, които писаха, че министъръ Гиргиновъ е въ стачка, че министъръ Гиргиновъ е бламиранъ, да помислятъ дали себе си не бламираха, като даваха своитѣ изявления, защото въ този моментъ виждатъ ораторитѣ единъ по единъ да излизатъ да говорятъ по бюджетопроекта, а министъръ Гиргиновъ стои засмѣнъ на своя министерски столъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Азъ питамъ: дали българската журналистика се явява да играе общо-полезна роль...

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Има пишманлъкъ.

**Д. Апостоловъ** (д. сг): Има покаяние.

**П. Попивановъ** (з): .... или се явява да създава разгромъ въ нашата политическа история?

**П. Стоевъ** (раб): Министъръ Гиргиновъ не е засмѣнъ, а се подсмива.

**Председателятъ**: (Звъни)

**П. Попивановъ** (з): Вие се радвайте, че се подсмива, че не ви поглежда накриво! (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Журналиститѣ ще трѣбва да знаятъ едно: ...

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Не сж тѣ виновни.

**Нѣкой отъ земледѣлцитѣ**: Тебъ какво те боли?

**П. Попивановъ** (з): ... че въ една демократична и парламентарна страна тѣ не трѣбва да се подаватъ на разни клюки, на домогванията на тогова и оногова, а ще трѣбва да служатъ като стожеръ за стабилизирането на политическото положение въ страната и за издигане на демокрацията и парламентаризма въ България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Едни или други лица могатъ да приказватъ каквото щатъ, но журналиститѣ, съ своя хладенъ журналистически разсѣдѣкъ, ще разгледатъ обективно нѣщата, ще разбератъ истината и съ съзнание на своя дългъ, ще дадатъ съобщения за фактитѣ такива, каквито тѣ сж въ действителностъ.

**Нѣкой отъ работницитѣ**: И вашиятъ в. „Време“ ги предава така, бе, Попивановъ!

**Т. Кънчевъ** (д. сг): (Къмъ П. Попивановъ) Журналиститѣ сж огледало. Гледайте образътъ да е добъръ! Не се сърдете на тѣхъ.

**П. Попивановъ** (з): Какво да правимъ, когато има хора като васъ, отъ Демократическия сговоръ, които, въпърки че сте разцепени, имате надежда да дойдете на власт и пишете статии за нова власт, като заключавате: „Ето, Блокътъ вече си отива, но ние кѣде сме, защото сме разцепени този моментъ“? Това е уводна статия на пречистения сговоръ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**Отъ сговориститѣ**: А-а-а!

**П. Попивановъ** (з): Вѣрно е, г. г. народни представители, че все има нѣщо отъ крище перце, все има нѣщо, което трѣбваше да се съобщи, но не въ такава форма. Че действително има скърцане въ Народния блокъ при разглеждане бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи — има; че има скърцане при разглеждане бюджетопроектитѣ на всички министерства — има. Има затуй, защото боклуцитѣ на Демократическия сговоръ сж толкова много, че колата, съ която ги изхвърляме, е претоварена и заради това тя скърца. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството).

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Недей приказва за вѣже въ кѣщата на обесения.

**П. Попивановъ** (з): Има скърцане затуй, защото изхвърляме боклуцитѣ на Демократическия сговоръ, защото не сме застояли на едно мѣсто, а разчистваме градината на България цѣли осемъ месеца съ потъ и мѣки отъ бок-

луцитѣ, които създадохте вие, Демократическиятъ сговоръ, съ вашата политика въ продължение на осемъ години. Въ миналото вие създадохте голѣми бюджети. Вие знаете, че лесно се градятъ голѣми бюджети, но мѣчно се кастрятъ. И ние се намираме предъ тая голѣма мѣчността, да можемъ по нѣкакъвъ начинъ да намалимъ колкото е възможно по-безболезнено вашитѣ надутѣ, голѣми бюджети, чрезъ които безогледно охранвахте вашитѣ партизани.

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Сегашнитѣ сж бюджети на ваши министри — не сж наши бюджети.

**П. Попивановъ** (з): Ето защо има скърцане, ето защо има известно щракане въ редоветѣ на Народния блокъ. Ние искаме да запазимъ синуръ, който се очерта на 21 юний, за да бѣде на вѣчни времена синуръ, който да раздѣля времето на две епохи: епоха на кърви и епоха на блѣсъкъ на българския народъ.

**П. Стоевъ** (раб): Азъ съмъ сигуренъ, че и Вие не вѣрвате това, което приказвате, но неyse!

**А. Капитановъ** (з): По себе си ако сѣдите, така е.

**П. Попивановъ** (з): Нищо лъжливо ние не съобщаваме, нито криемъ, че има скърцане, нито криемъ, че има щракане въ нашитѣ редове, но всичкото това щракане води къмъ едно — къмъ бѣдешитѣ успѣхи на Народния блокъ.

Хвърли се обвинение, г. г. народни представители, върху Българския земледѣлски народенъ съюзъ, че той билъ противъ администрацията и полицията. Че въ коя държава нѣма администрация и полиция? Азъ не искамъ да ви разправямъ историята на полицията, за да видите, че тя е съществувала въ миналитѣ времена, както съществува и днѣсъ. Защо ще се спираме на този въпросъ, когато, като се обърнемъ, виждаме, че навсякъде, въ всички държави — въ Америка, въ Англия, въ Франция и дори въ Русия — полицията съществува. Може ли тогава една организация, като Българския земледѣлски народенъ съюзъ, да е противъ полицията?

**И. Симеоновъ** (д): Въ Русия нѣма полиция!

**А. Капитановъ** (з): Нѣма никаква свобода, никаква преса тамъ.

**П. Попивановъ** (з): Българскиятъ земледѣлски народенъ съюзъ не е противъ полицията, но ние искаме да създадемъ полиция, която, първо, да не конкурира съ Цанковата и Ляпчевата полиция по количество, по форма и по престѣпления, и второ, да отговаря на податнитѣ сили на българския народъ.

Какви цели и задачи има полицията? Полицията и администрацията иматъ следнитѣ цели и задачи: да обезпечатъ свободата на българския народъ, ...

**Л. Станевъ** (раб): Както вчера.

**П. Попивановъ** (з): ... да запазятъ мира въ тая страна и да гарантиратъ сигурността, живота и имота на гражданина. Администрацията и полицията бдятъ надъ правата на българския народъ.

**Л. Станевъ** (раб): Както въ Торосъ, въ Дълбоки.

**А. Капитановъ** (з): Какъ не се червите, като се смѣете?

**П. Попивановъ** (з): Азъ ще дойда и до тия въпроси и ще се посмѣя и азъ заедно съ тѣхъ.

**И. Симеоновъ** (д): Това е целта и предназначението на полицията — полудѣлитъ и пощурѣлитъ да ги тури на мѣстото.

**Л. Станевъ** (раб): Убийцитѣ въ с. Торосъ сж свободни и до днѣсъ днѣшенъ, даже сж наградени.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ**: Вие казвате нѣщо невѣрно. Още първия днѣсъ сѣдебната властъ е почнала следствие. Ако убийцитѣ сж на свобода, то значи, че сѣдебната властъ не може да намѣри виновницитѣ. Но тя върши своето следствие. А Вие излягахте Парламента, че не се водило следствие. Такова е почнато още първия моментъ.

**Л. Станевъ** (раб): Когато се разпитватъ самитѣ убийци, такива сж резултатитѣ.

**Министър д-ръ А. Гиргинов:** Няма Вие да кажете, кой е престъпникът. Смятат ще каже, а не вашата партизанска глава.

**П. Попиванов (з):** Кой има право да бди за изпълнението на целите и задачите на полицията? Безспорно, българският народ чрез Парламента, чрез своите представители. Следователно, ние имаме право и въ бюджетарната комисия, и въ Парламента — защото (към работниците) не сме като васъ противъ Парламента и противъ демокрацията, а сме за тях — да разглеждаме действията на администрацията и полицията и да ги критикуваме. Българският народъ иска не само да знае кой го бие, кой го арестува и интернира, защо е битъ жестоко, защо е убиванъ и интерниранъ, но той иска да знае, още, когато дава своите стотинки за издръжката на тая администрация и полиция, къде отиват парите и какво се създава съ тях. Ето защо никой няма право никого да осъжда, когато критикува бюджета на администрацията и полицията. Ние сме длъжни да си кажем думата по тия въпроси и ще я кажемъ.

Ние заявяваме, че бюджетът на администрацията и полицията е доста голъмъ и непоносимъ. Това е резултатъ, както казахъ, още въ началото на речта си, отъ миналата политика на Демократическия сговоръ.

**С. Мошанов (д. ср):** Хайде де!

**А. Капитанов (з):** Може ли да се каже нещо лошо за Сговора!

**С. Мошанов (д. ср):** Понече ние ги назначихме, вие не можете да ги уволните — затуй ли?

**П. Попиванов (з):** Демократическият сговоръ въ началото на своето управление свари единъ бюджетъ на администрацията и полицията за 1922/1923 г. отъ 173 милиона лева, отъ които само 132 милиона лева съ били изразходвани. Демократическият сговоръ презъ своето управление създаде единъ бюджетъ, който сръдно възлиза до 280 до 300 милиона. Защо стана това увеличение, г. г. народни представители? Държавна необходимост ли беше? Азъ зная какъ ще се оправдае бившето правителство. То ще каже: какъ да се не увеличи полицията, когато имаше страхъ отъ болшевизмъ; какъ да се не увеличи полицията, когато имаше страхъ отъ голъми престъпления, отъ разбойничество, отъ кражби, отъ вътрешни войни? Поради тия съображения, оправдаватъ се тѣ, ние увеличихме, ние надухме бюджета на администрацията и на полицията. Трѣбваше да се пазимъ отъ българския народъ, за да държимъ управлението, за да възстановимъ реда и законността въ нашата страна

**Д. Апостолсв (д. ср):** Както вие сега се пазите.

**П. Попиванов (з):** Азъ задавамъ въпроса: кога имаше по-голѣма опасностъ отъ болшевизмъ — дали презъ времето на Сговора или въ 1919 г., когато заедно съ широкитѣ социалисти, комунистѣ обявиха желѣзничарската стачка; дали времето беше по-бурно презъ управлението на Сговора или беше по-бурно следъ войнитѣ, когато българскиятъ гражданинъ, завърналъ се отъ войнитѣ, безъ разлика отъ кога политическа организация произхожда, носеше въ гърлитѣ си бунтарство и отмъщение? Но желѣзничарската стачка въ 1919 г. се потуши съ единъ малък комплектъ полиция, съ единъ извънредно малък бюджетъ.

**Т. Кънчев (д. ср):** И съ оранжевата гвардия.

**П. Попиванов (з):** А вие имаште нишиц-команди.

**А. Капитанов (з):** Оранжева гвардия въ 1919 г.! Вие сте забравили, г. Кънчевъ. Вие сънувате.

**Председателъ:** (Звъни)

**П. Попиванов (з):** Не оранжевата гвардия, г. Теодоси Кънчевъ, а българскиятъ народъ бѣ, който потуши стачката. Когато задъ гърба на едно управление стои блокуваниятъ български народъ и е готовъ съ своя юмрукъ да смачка всички ония, които възставатъ противъ държавата, това правителство ще смачка главитѣ, черепитѣ на всички, които искатъ да докаратъ едно нещастие на своята държава. И тогава, спомняте си, отъ всѣко село по 10—20 души отиваха безплатно дори да пазятъ желѣзнопътнитѣ линии, да охраняватъ своята собствена държава отъ въ-

трешна опасностъ. Послужихме си съ народа, послужихме си съ войската, съ нашата национална българска армия и победихме. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

**П. Стоевъ (раб):** Когато беше въ затвора, не казваше ли, че потушаването на стачката беше голѣма грѣшка на Земледѣлския съюзъ?

**А. Капитановъ (з):** Азъ бѣхъ съ него въ затвора и знамъ, че той никога не е говорилъ така. Това е вѣрното.

**П. Стоевъ (раб):** (къмъ П. Попивановъ) Разправяли съ ми това ваши другари, когато бѣхте еднофронтовецъ.

**А. Капитановъ (з):** Отъ Габровско разправятъ за Лазаръ Станевъ много работи, но ние не ги вѣрваме.

**П. Попивановъ (з):** Азъ и днесъ осъждамъ известни мѣрки, както ги осъждахме навремето. Но то не значи да не признаемъ истината — че тогава, когато вие, заедно съ широкитѣ социалисти, искахте да правите атентатъ срещу държавата, ние бѣхме длъжни и трѣбваше да издигнемъ желѣзния юмрукъ на българската власт, на българското правителство, чрезъ българския народъ.

**А. Неновъ (раб):** Това е една отъ най-голѣмитѣ грѣшки на земледѣлското правителство.

**П. Попивановъ (з):** Но казва се, че престъпността се увеличава следъ войната и заради туй трѣбвало да имаме многобройна полиция. Г. г. народни представители! Азъ намѣрихъ две статистики, събрани отъ двама души, които ще ви дадатъ една ясна представа, че колкото по-многобройна е била полицията на г. г. сговорянитѣ, толкова повече е имало кражби, които кражби не съ били откривани; напротивъ, процентътъ на неоткрититѣ кражби се е увеличавалъ. Въ 1926 г. има извършени 608 кражби, разкрити съ 340, неоткрити — 268, или 44% неоткрити; въ 1927 г. съ извършени 947 кражби, отъ които открити 507, неоткрити 440 — 30%; въ 1928 г. съ извършени 856 кражби, отъ които 602 разкрити и 254 неоткрити — 32%. Убийства въ 1926 г. съ извършени 487, отъ които разкрити 339 неразкрити — 40%; въ 1927 г. съ извършени 616 убийства, отъ които разкрити 493 — неразкрити 20%. 1928 г. — 710 разкрити 516, неразкрити 30%

За разбойничеството ще ви приведа една статистика, която миналата година г. Тодоръ Кожухаровъ е челъ отъ тази трибуна. Тя гласи следното: презъ 1927 г. случаи на разбойничество 191; презъ 1928 г. — 181; презъ 1919 г. — 118. И г. Тодоръ Кожухаровъ въ речта си казва: „Това е атентатъ къмъ държавата“. Азъ казвамъ: това е атентатъ на правителствената политика спрямо българската държава и българския народъ, защото да охранявашъ полиция и да се увеличишъ разбойничествата, убийствата и кражбитѣ то значи да охранявашъ полиция не за да бѣже прилежна къмъ своята служба, а заедно съ разбойничитѣ и убийцитѣ да върши убийства и кражби дерѣтъ българския народъ. И азъ въ този моментъ си спомнямъ, че нѣкога четохъ въ вестникитѣ, . . .

**М. Райковски (з):** Въ нашата околия се разкри, че полицантѣ бѣха ятаци на разбойничитѣ.

**П. Попивановъ (з):** . . . че въ Ортаковъ стари стражари и джандарци отъ кокеттата полиция на г. Лячевъ на г. Панковъ и г. Русевъ се бѣха смѣсили „по погрѣшка“ съ разбойническитѣ банди да обиратъ българскитѣ граждани. Множество честни български граждани бѣха бити, пребити и убивани заради золумитѣ на джандаритѣ.

Та моята мисль е: да имаме малка полиция и да не гледаме количеството, а качеството на тая полиция. Азъ съмъ много доволенъ, че мнението, което изказахъ въ бюджетарната комисия, се изнесе тукъ отъ нашия колега, народниятъ представител г. Ранко Маджаровъ — че ние, Народниятъ блокъ, трѣбва да направимъ тая смѣла крачка напредъ, да създадемъ една полиция нова, не кокетна нагледъ, а полиция несмѣняема, полиция смѣлба. Нека тая полиция да не се рекрутира отъ партиянтѣ, а да се рекрутира по единъ другъ начинъ, какъвто азъ лансирахъ, а именно, въ войската да има една полицейска частъ и когато се взематъ по наборъ доброволни младежи — български момчета, неопетнени, неалѣлни още въ никоя политическа организация — тамъ да прекратятъ своята служба и следъ като я изкаратъ, да имъ се дадатъ съответнитѣ документи и само тѣ да се иматъ предъ видъ за полицейскитѣ служби. Само по такъвъ начинъ ще имаме подобрани, способни полицаи, които, обаче, да се уволняватъ само чрезъ

сждъ, когато надъ тѣхъ тежи присѣда. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ) Само по този начинъ ние ще спасимъ гърбоветѣ на българското гражданство, само по този начинъ ще успѣемъ да спасимъ българския гражданинъ отъ арести и отъ разни престѣпления, вършени отъ полицията. Г. Теодоси Кънчевъ може да се смѣе. Азъ зная, че той бѣше въ Търново, близо до участъцитѣ . . .

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Не се смѣя, ами Ви слушамъ съ съжаление. Какво приказвате: колкото по-малка полиция, толкова по-малко престѣпления!

**С. Таковъ** (з): Въ Дания нѣма затвори.

**П. Попивановъ** (з): Недейте се смѣ на мене, а се смѣйте на вашата полиция, защото колкото по-голяма бѣше полицията ви, толкова повече бѣха престѣпленията.

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Я кажете за полицейския приставъ Димитровъ въ Дупница, който провѣрвява легитимациитѣ на еврейскитѣ-работнички! Разправете за Прудкинъ — за „Одеонъ“, за атентата на „Св. Св. Кирилъ и Методи“, за моста при Надежда!

**П. Попивановъ** (з): Азъ съжалявамъ, че човѣкъ на правото, човѣкъ, който е свършилъ българския юридически факултетъ, човѣкъ, който излиза съ кондика предъ мировитѣ и други сѣдилища да защитава правовия редъ въ тая страна, реагира противъ моята мисълъ за създаване на несмѣняема полиция, а иска полиция, която само да бие, която да бѣде рекрутирана направо отъ улицата и съ препасана калъчка да правораздава. Азъ съжалявамъ, че интелигентни хора, които трѣбва да застъпватъ именно тая теза за несмѣняемостта на полицията, която полиция да бѣде въ помощъ именно на сѣдебнитѣ органи, тѣ се противопоставятъ. Но за менъ е ясно като бѣлъ денъ защо застъпвате Вие, г. Теодоси Кънчевъ, тая теза. Вие я застъпвате затова, защото вие ще бѣдете загубени безъ жандармитѣ; затова, защото вашата партия е създадена отъ полицейски органи, съ помощта на побойща, чрезъ бомби и чрезъ редъ подобни престѣпления.

**Т. Кънчевъ** (д. сг): Демократическиятъ сговоръ създаде полицейскитѣ школи, създаде цензъ за полицантѣ, а вие искате да го премахнете. (Възгласения отъ земледѣлцитѣ)

**А. Капитановъ** (з): Вие създадохте убийци да убиватъ българския народъ.

**А. Неновъ** (раб): А вие за каква полиция сте? Може би вашата полиция може да бѣде съ ония качества, които притежава бившиятъ сръбховски околийски началникъ! За такава полиция ли сте?

**А. Капитановъ** (з): Той е за всѣкаква друга полиция, но не и за такава, каквато има въ Русия.

**П. Попивановъ** (з): Ето това е становището, г. г. народни представители, на Българския земеделски народенъ съюзъ.

Но, г. г. народни представители, азъ искамъ да се спра на друга една мисълъ: какво днесъ върши, какво е вършила вчера, она и по-оня день българската полиция? Българскиятъ политически елементъ въ нашата страна е приучилъ полицейскитѣ органи да знаятъ не своитѣ служебни обязанности, а да знаятъ какъ да служатъ по-вѣрно отъ кучето на своя сайбия — на тия, които сѣмъ ги назначили, на своитѣ водачи, малки и голѣми. Ние не можемъ да хвърлимъ обвинение върху ония нещастници въ нашата страна, които вършатъ издевателствата. Ние, сочейки тѣхнитѣ грѣшки, искаме да ги покажемъ на всички голѣми политически водачи, за да може тия нещастници долу да се самосъзнаятъ, защото така и ония малки нещастници, които се влачатъ по сѣдилищата, ще бѣдатъ освободени отъ всичко това, което вършатъ и за което ги обвиняваме.

Въ този моментъ азъ си спомнямъ какъ се управляваше нашата страна презъ време на сговориститѣ.

**П. Стоевъ** (раб): Както днесъ.

**А. Кантарджиевъ** (з): Петко! Все има малко разлика между тогава и сега.

**А. Капитановъ** (з): Голѣмъ тенебозлъкъ има отъ ваша страна, че не искате да признаете тая разлика.

**П. Попивановъ** (з): Петко Стоевъ! Отъ кога станяхте пълномощникъ на Сговора?

**П. Стоевъ** (раб): Не съмъ пълномощникъ, но казвамъ, че нѣма никаква разлика.

**А. Капитановъ** (раб): Разликата е тая, че днесъ вие можете да ходите навсякъде, а тогава трѣгнахте само, когато Ляпчевъ ви пушна, за да му помогнете въ законодателнитѣ избори.

**Председателтъ**: (Звъни)

**Л. Станевъ** (раб): На много отъ насъ сѣмъ счупени рѣце, глави и крака.

**А. Капитановъ** (з): Мълчи тамъ! Вземаха те отъ Шуменска околия и те пратиха въ Преславска околия, за да правишъ събрание.

**Л. Станевъ** (раб): Кого?

**А. Капитановъ** (з): Тебе. На насъ съ министъръ Гичевъ въ Смѣдово ни разтуриха събранието, а ти си правѣше събрание тамъ. Приставтъ стоеше на вратата.

**Л. Станевъ** (раб): Лъжешъ!

**А. Капитановъ** (з): Лазаре! Възкръсвашъ Сговора!

**Председателтъ**: (Звъни) Моля тишина, г-да!

**П. Попивановъ** (з): По въпроса, който третираше г. Рашко Маджаровъ, за даване автономностъ на общинитѣ и за по-голямъ периодъ на избираемостъ на общинскитѣ съветници, г. Маджаровъ ни посочи за примѣръ Дания и други страни, където общинскитѣ съветници, а така също и окръжнитѣ съветници се избиратъ за шестъ години. Г. Маджаровъ, когато говорѣше, като че ли искаше да каже на народното представителство, че вината за недоизкарване периода на кметуването не е другаде, а е въ избирателния законъ, който задължава две години кметуване и две години съветничество въ селата и три години въ градоветѣ.

Не е вината въ закона. Ние сме съгласни съ двегодишното кметуване, съ двегодишното съветничество, съ единъ двегодишенъ мандатъ, но ние не можемъ да го видимъ, ние не можемъ да го погледнемъ. Намѣсто 2 години, ние го виждаме два месеца. Защо?

Примѣръ. Въ моята община се изгърсва стражарѣтъ отъ околийското управление и заедно съ старшията и акцизия извикватъ съветницитѣ и кмета, и имъ казватъ: „Вие въ едномесеченъ срокъ ще напуснете кметството, ще си дадете оставкитѣ, или ще хвърлимъ и ще намѣримъ въ вашия плѣвникъ бомбата, парабела и патронитѣ, ще ви обвинимъ за конспиратори, ще ви сѣдимъ по закона за защита на държавата и вие ще отидете въ затвора, като ще оставите нещастни вашитѣ деца“.

По-слабитѣ подаватъ оставката; по-сѣмѣлитѣ устояватъ, но получаватъ наказателни заповѣди, каквото е случаятъ съ кмета въ моята община. Съ 48.000 л. ние трѣбваше да задържимъ общината; трѣбваше да съберемъ единъ фондъ съ оборотни срѣдства, да ги внесемъ въ Българската народна банка, отъ една страна по 2.000 л. за всѣка наказателна заповѣдъ, а, отъ друга страна, да отиваме да се молимъ на българското правосѣдие по-скоро да разгледа тия наказателни заповѣди и да ги отмени, защото тѣ разсипватъ селото. И кметѣтъ — казва се Георги Кадиевъ отъ с. Арапларъ — се оплаква и казва: „Г. Попивановъ, азъ ще си дамъ оставката затуй, защото много ми се заканватъ; ще я дамъ, защото иначе ще ми напако-стятъ“. И действително какво става? — Който не върва — азъ съмъ съгласенъ на анкета. Азъ го увещавамъ да не си дава оставката, обаче кокетната полиция на г. Ляпчевъ си знае работата. Отгукъ г. Ляпчевъ приказва за законностъ, редъ и свобода . . .

**А. Капитановъ** (з): За „со кротцето“.

**П. Попивановъ** (з): . . . Цанковъ биеше тъпана въ втори кабинетъ, обаче какво става? Измъкватъ една нощъ Георги Кадиевъ, отъ с. Арапларъ, отъ дома му и го закарватъ въ Поповския арестъ. На другата сутринъ дохожда старшиятъ стражаръ Кочевъ съ единъ стражаръ Стоилъ, отъ с. Звезда, и съ горския стражаръ отиватъ въ дома му и подъ покрива на плѣвника намиратъ и измъкватъ патрони нерѣждисали — значи недълго стояли — съставятъ му актъ, взематъ го отъ Попово и го закарватъ въ Разградското околийско управление. Тамъ го биятъ до смъртъ, закарватъ го следъ това съ автомобилъ въ Джу-

мая, и той, човѣкътъ си дава оставката и общинският съветъ се смѣнява.

**А. Капитановъ** (з): Изкарва своя двегодишенъ мандатъ!

**П. Попивановъ** (з): При тия развилнѣли партизански нрави, каквито бѣха презъ сговористко време, за законитѣ не се даваше пара.

**Г. Рашко Маджаровъ** каза, че преди всичко ние трѣбва да превъзпитае българския гражданинъ. Азъ казвамъ на г. Маджаровъ и на голѣмитѣ, които сж кандидати за министри, и на ония, които стоятъ по тия банки (Сочи сговориститѣ), че тѣ трѣбва да се превъзпитатъ и да се самосъзнатъ, защото българскиятъ народъ се е самосъзналъ, българскитѣ граждани сж добри граждани, тѣ познаватъ повече отъ насъ конституцията, тѣ познаватъ повече демократизма и парламентаризма, отколкото всички ние. (Ржкоплѣскания отъ земеделѣцитѣ)

Отивамъ въ затвора. При сѣществующитѣ закони стоя година и половина въ затвора, безъ да ме разпита нѣкой; и следъ година и половина, следъ като подавахъ заявления навсѣкжде — до прокуроръ, до сѣдии и следователи — дойдоха да ме разпитатъ и следъ година и половина ме пустанаха безъ сѣдъ и безъ присѣда.

Но какво намирамъ въ затвора? Намирамъ единъ човѣкъ, който ми каза: „Стоя тукъ, безъ да бѣда виновенъ. Викатъ ме въ полицейския участѣкъ и ми казватъ: „Ти открадна една крава отъ Османпазарския участѣкъ.“ — „Не съмъ открадналъ тая крава“. Бой! Той каза: „Откраднахъ я.“ (Смѣхъ) — „Казвай каква бѣше — жълта или бѣла бѣше?“ — „Жълта“. — „Ахъ, твоята мама, казвай каква бѣше?“ — „Бѣла бѣше“. — „Съ прави рога“. — Бой! — „Не е съ прави рога — чалекъ“ — „А, чалекъ. Подпиши сега дознанието“. — Тѣй налучкалъ човѣкътъ белезитѣ на откраднатата крава, призналъ, че е открадналъ кравата съ сѣщитѣ белези, каквито е имала кравата. И стои тамъ човѣкътъ и чака сѣдебния следователъ да го разпита и, сигурно, да го пустане.

(Къмъ И. Лѣкарски) Недейте маха съ ржка. Да не ви дава Господъ да Ви дойде това до главата! Навѣрно тогава нѣма да смѣете да отворите никой законъ въ нашата страна, защото ще кажете, че действително нашата страна презъ време на 8-годишното управление на Сговора се е управлявала безъ закони. Вие клатите глава и махате съ ржка, защото Ви бѣше широко около врата, защото не чувствувате какъ плачеа невинни майки и бащи, какъ страдаха въ затворитѣ невинни синове на българския народъ, които падаха и биваха заравяни полумъртви. Тѣй както Сговорътъ взе да се разцепва, може би въ съзнанието на г. г. сговориститѣ ще се яви нѣкъде нѣкоя пукнатина, презъ която ще се вмѣкне истината, чистата съвѣсть, която ще покаже много образи на умрѣли, на безпричинно убити български граждани. (Ржкоплѣскания отъ земеделѣцитѣ) Вие се червите, но утѣха нѣма да намѣрите отъ престѣпленията, които сте вършили презъ времето на Сговора; васъ съвѣстьта ще ви гони, съвѣстьта ще почука на вашитѣ глави и когато да е, вие ще видите истината и правдата.

Ето защо ние, които сме бити, ние, които сме страдали, насъ, които се мъчеха да ни хвърлятъ презъ прозорцитѣ на общественитѣ безопасности и се стискаше въ черчетата, като чуѣхме прозорцитѣ, знаемъ що е мъжа, знаемъ що е българска полиция и затуй издигаме гласъ на протестъ спрямо всѣка полиция, която бие беззащитното българско гражданство, която го тормози и не изпълнява своя дългъ да пази свободата на българина, неговия имотъ и неговия животъ.

Изтъквайки нѣколкото такива случая, които сж само прашина отъ ония голѣми престѣпления, извършени отъ Сговора, азъ отъ името на Българския земеделски народенъ съюзъ се обръщамъ къмъ днешния министъръ на вътрешнитѣ работи и го моля, заедно съ всички ни: да направимъ съкращения въ бюджета на администрацията и полицията до възможния минимумъ. Нека респектираме нашата българска полиция, да не бѣде тѣй жестока, както бѣше презъ времето на Сговора. Нека г. министърътъ на вътрешнитѣ работи обърне погледа си къмъ полицията, и ония, върху ржцетъ и дрехитѣ на които има напръскана и засъхнала кръвъ отъ невинни български граждани, се хванатъ за яката и се пратятъ дотѣ трѣбва. (Ржкоплѣскания отъ земеделѣцитѣ) Защото онзи, който се е научилъ на такива безобразия, той не се промѣня; каквото и щете евангелие да му четете, той си остава разбойникъ въ планината.

Азъ моля още г. министра на вътрешнитѣ работи: нека ние, Народниятъ блокъ, да създадемъ една примѣрна без-

партийна полиция, защото задъ насъ е българското гражданство, което всѣки моментъ ще ни подкрепи. А съ силата на българския народъ и съ силата на българската армия ние ще издигнемъ престижа на нашата страна тукъ, въ България, и вънъ, предъ другитѣ държави. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Добри Свинаровъ.

**Д. Свинаровъ** (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Обикновено, когато се дебатира бюджетопроектътъ на Министерството на вътрешнитѣ работи, разискванията биватъ по-разгорещени и по-нервни. Това е въ реда на нѣщата, защото, колкото трѣбва да се спираме на сѣщността на нѣщата, толкова трѣбва да сѣдимъ и политиката, която води Вътрешното министерство. Отъ значение е, критикитѣ, които се отправятъ по поводъ бюджетопроекта на Вътрешното министерство, да бѣдатъ обективни, да бѣдатъ насочени къмъ изводи, които ще бѣдатъ отъ полза, както за партиитѣ, така и за спазване авторитета на властта, който, г. г. народни представители, бѣше слѣзълъ до най-низкия предѣлъ презъ 8-годишното управление на Сговора.

Азъ нѣма да изнеса обвинения, които да избиятъ въ една партизанска речъ, но ще се спра на факти отъ миналото, отъ които действително — когато ще третираме политиката на вътрешния министъръ, когато ще правимъ своитѣ констатации по тая политика — да почерпимъ поука при провеждането на настоящата или бѣдещата политика на Народния блокъ.

Вамъ ви е известенъ режимътъ презъ управлението на Демократическия сговоръ. Една партия, която се образува на власт, която имаше много малко връзки съ българския народъ, трѣбваше преди всичко въ време на избори да търси подкрепата на администрацията и полицията. И наистина, въ това отношение, отъ всички досегашни управления на България, нѣма по-изтънчени майстори отъ Демократическия сговоръ, които тѣй умело да използватъ полицията, за да постигатъ свои партийни цели, да задържатъ властта. Азъ не помня нито единъ изборъ, произведенъ презъ време на Сговора, билъ той за общински съветници, за окръжни съветници или за народни представители, когато да не сж станали смутове, да не е имало преследване на партийни противници на Демократическия сговоръ, да не е ставала полицейска мобилизация. Българскиятъ народъ просто се смущаваше, когато чуеше, че отъ Сговора ще има въ страната да се произведатъ избори. Той се отказваше да упражни священото право, което конституцията му е осветила и което бѣше поставено на изпитание отъ органитѣ на полицията, предъ страха, че е изложенъ на преследвания.

**Р. Рангеловъ** (раб): Братъ Ви, който е околийски началникъ, провежда сѣщия тероръ преди избори.

**Д. Свинаровъ** (нац. л): Г. г. народни представители отъ Ескиджумайска околия! Трѣбва да Ви кажа, че ние най-малко имаме право да се оплаквате отъ тероръ на властта въ Ескиджумайско, защото при всѣки изборъ сте си завѣрвявали листата. Но когато конспирирате и събирате хората въ плѣвницитѣ, полицията ще изпълни своя дългъ (Ржкоплѣскания отъ мнозинството). Тя не може да ви остави така.

**Р. Рангеловъ** (раб): Когато полицията ни пресича всички пѣтища, по които можемъ да водимъ легална и открита борба, ние сме принудени да правимъ събрания и въ плѣвницитѣ и където намѣримъ. Конференцията ни бѣше разгонена въ Ески-Джумая отъ Вашия братъ, околийски началникъ.

**Председателъ:** (Звъни)

**Д. Свинаровъ** (нац. л): Вие си спомняте, че когато правителството на Демократическия сговоръ управляваше, повсемѣстниятъ тероръ въ цялата страна, въ съзнанието на българския народъ престижътъ на околийскитѣ управления, на окръжнитѣ управления, авторитетътъ на властта слѣзе до най-низкия предѣлъ. Въ съзнанието на българския народъ околийскитѣ управления, общественитѣ безопасности бѣха се превърнали на страшлища за българскитѣ граждани. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) И когато се отправяха питання къмъ г. Ляпчевъ за упражняванъ тероръ, той отговаряше: „Тероръ нѣма, изборитѣ сж свободни, оплаквания отъ никѣде“.

Г-да! Това беше едно замижване, това беше едно положение, където фактите се изкористваха от страна на управляващата партия. Ние дойдохме до там, щото български граждани, излизали от буржоазните партии, да бъдат поставени в положение на преследване, затуй защото застрашавали държавната сигурност! Полицията и администрацията на г. Ляпчев не избираше средства да си отмишва на политическите противници.

**И. Велчев (з):** Застрашаваша сигурността на Сговора.

**Д. Свиначов (нац. л):** Моралът беше сведен до нула. Това донейде доведе и разложението в нашия политически живот.

Г. г. народни представители! Вие знаете, че през време на управлението на Демократическия сговор, когато народът изгуби вѣра в управлението; когато моралът на това управление падна, у нас започна един дѣлеч на политически партии. За това твърде много спомогнаха оная лоша стопанска и финансова политика, оная вътрешна политика, която даде режимът на Демократическия сговор през 8-годишното си управление.

Администрацията и полицията през време на Демократическия сговор не пазѣше имота, не пазѣше свободата, не пазѣше живота на гражданите. Напротив, през това управление се регистрираха най-много случаи, откакто България има свободен политически живот, на изстъпления против мирните граждани, на преследвания на партийни противници, на убийства в участъците, на арестування на неприятели кметове, на разтуряния селски общински съвети и т. н.

**А. Бояджиев (раб):** На 9 юний.

**В. Янакиев (нац. л):** Мълчи там, бе!

**Д. Свиначов (нац. л):** Сега дѣлата на управниците от времето на Демократическия сговор едно след друго идат и присъждат се ният. Спомням си за онзи случай, когато г. Ляпчев, като министър на вътрешните работи и министър-председател, на едно питане към него от страна на земледелците в миналата Камера за безследно изчезнал, за убит бѣлослатински кмет, отговори, че бил избѣгал в Ромъния. А онзи ден в пресата се изнесе, че околийският началник и стражарите, които сѣ вземали участие в арестуването му, не сѣ го пустили да отиде в Ромъния, че той е убит и, следователно, има извършено престѣпление.

**Отъ мнозинството: Позор!**

**Д. Свиначов (нац. л):** Г-да! Нѣма да се спирам на оная верига от престѣпления и изстъпления, които върши полицията на Демократическия сговор. Азъ имамъ и факти за това. Двама старши стражари в Ески-Джумая, които ужъ трѣбва да пазят имота и честта на гражданството, ограбиха систематически един дуканъ и задигнаха в продължение на един месец стока за 100.000 л. Днесъ тѣ лежатъ в Шумеския затвор. Това бѣше управлението на Демократическия сговор — морална поквара, незапомнена в никой режим от сѣществуването на България.

**Р. Рангелов (раб):** А вашата полиция?

**Министър-председател Н. Мушанов:** Пакъ си здравъ и читавъ и вижъ каква уста имашъ да викашъ тукъ!

**Д. Свиначов (нац. л):** Нѣмаше тогава свободно проявена инициатива. Нито една политическа партия, която искаше да излѣзе предъ българския народъ, не можеше да изложи своите позиции предъ него, не можеше свободно да изложи своите принципи и лозунги, за да може по този начинъ да подготви събаряне на управлението на Демократическия сговор. Маса случаи сѣ регистрирани, когато централната власт, в лицето на вътрешния министър, разтуряше насила общински съвети, тамъ където тѣ бѣха опозиционни, не утвърждаваше председатели кметове на тия общини само затуй, защото тѣ бѣха неприятни на Демократическия сговор; разтуриха се общински съвети, тричленни комисии не се назначаваха в законния срокъ и т. н.

Г-да! Ако изнасямъ тия факти и обвинения за бившия режимъ, това е, за да направя една констатация на положението тогава и да направя изводите си отъ тѣхъ. Ние, Народният блокъ, имаме амбицията да издигнемъ поли-

цията у насъ на такова положение, щото наистина тя да отговаря на своето предназначение, да пазѣ свободите и имотите на гражданите, както и да даде възможност за свободно проявление на ония права, които законите и конституцията у насъ сѣ гарантирали на гражданина. Народният блокъ нѣма нужда да си служи с полицията, за да произвежда избори; той нѣма нужда да върши насилия, затуй защото той има голѣми връзки в тоя народъ, затуй защото той е силенъ, има подкрепата на българския народъ и самъ ще спечели изборната победа.

**А. Ненов (раб):** Най-добра агитация противъ полицията правите вие, когато отричате нейните престѣпления.

**Н. Гашевски (нац. л):** Вие не сте български граждани.

**Председателътъ: (Звъни)**

**Д. Свиначов (нац. л):** И наченки в това отношение, че действително ние желаемъ да издигнемъ полицията, за да отговаря тя на своето предназначение, имаме вече. Презъ наше време се произведоха нѣколко общински избори, а сѣщо и избори за окръжни съветници. Но вие знаете, че почти никакви оплаквания не е имало — такива, каквито имаше през времето на Демократическия сговор. Напротив, навсѣкъде се регистрираха опозиционни листи. И това азъ мога да смѣтамъ като единъ активъ на новото управление, защото действително ние вървимъ не по ония пътища, по които сѣ тъпкали досега партийте у насъ, а по единъ пътища, които, несъмнено, ще издигнатъ авторитета на властта, ще издигнатъ престижа на управлението на Народния блокъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**А. Бояджиев (раб):** Тѣкмо заради това засилвате терора.

**Нѣкой отъ мнозинството:** Много ще пицете още.

**Т. Бошнаков (з):** Иматъ право да се обаждатъ, защото шефътъ имъ е г. Ляпчевъ; той ги докара тукъ, негови момчета сѣ.

**А. Ляпчев (д. сг):** Точно тѣй, защото Ляпчевъ даде свободни избори.

**С. Мошанов (д. сг):** Хемъ ни обвинявате за насилие, хемъ ни обвинявате, че сме дали свобода! Хемъ насилници, хемъ даватъ свобода!

**Н. Гашевски (нац. л):** Не отъ свободолюбиви чувства направихте това.

**А. Бояджиев (раб):** (Казва нѣщо)

**Председателътъ: (Продължително звъни)**

**С. Иванов (раб):** Ляпчевъ упражняваше терора „со кротце“, а вие — открито. Вчера изъ улиците гонѣхте студентите заради Ботевъ.

**Председателътъ: (Звъни)**

**Д. Свиначов (нац. л):** Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ сѣщо така да отбележа, че оная морална поквара, която се ширѣше навредъ всрѣдъ чиновничеството, днесъ не сѣществуваша. Вие знаете през времето на Демократическия сговоръ колко случаи се изнесоха за злоупотреби отъ страна на чиновничеството. Ако действително тогава имаше една силна власт; ако моралътъ и управлението бѣше запазенъ, вие смѣтате ли, че това чиновничество можеше да се поквари до такава степенъ, та да задига цѣли общински каси, да бѣга и следъ това, разбира се, да влиза и в затвора?

**Нѣкой отъ мнозинството:** А когато ги уловятъ, въ затворите се самоубиватъ!

**Д. Свиначов (нац. л):** Азъ казвамъ, че днешната власт на Народния блокъ е силна, тя се ползува с довърнето и уважението на българските граждани и сѣ една почитъ, и затуй днесъ тази поквара я нѣма вече всрѣдъ чиновничеството, както я имаше в миналия режимъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Ще спра вниманието ви на другъ единъ фактъ. Докато разбойничеството в миналото се ширѣше в най-голѣми



размъри, днесъ разбойническите банди не върлуватъ, защото има полиция, която не става съ тях ортакъ. (Ръжкоплъскания отъ мнозинството), която ги преследва и ги залавя, гдето и да се появятъ тѣ.

**П. Стоевъ (раб):** Защо държите тогава полицията? Разпуснете я.

**Д. Свиначовъ (нац. л):** Полицията държимъ срещу вашитѣ конспирации.

**П. Стоевъ (раб):** Срещу работниците и селяните държите полицията.

**А. Неновъ (раб):** Вие държите полицията и се борите срещу подема на маситѣ, които излизатъ на улицата да искатъ хлѣбъ.

**Председателтъ:** (Звъни)

**Н. Гашевски (нац. л):** Ние не биѣмъ маситѣ.

**Д. Свиначовъ (нац. л):** Г-да! Когато народътъ се подзвѣзва съ тия правдини, ние смѣтаме, че сме достатъчно силни и да извършимъ известни реформи по Вътрешното министерство. (Възражения отъ работниците)

**С. Ивановъ (раб):** Нека си пѣе човѣкътъ — той е бившъ околийски началникъ.

**Д. Свиначовъ (нац. л):** Азъ — околийски началникъ?! Никога не съмъ билъ.

**А. Буковъ (з):** (Къмъ работниците) Братъ му е билъ.

**Д. Свиначовъ (нац. л):** Братъ ми сега е околийски началникъ.

**А. Бояджиевъ (раб):** Все едно.

**Д. Свиначовъ (нац. л):** Когато ние имаме това довѣрие на българския народъ, ние сме въ състояние да извършимъ една реформа въ администрацията и полицията, съ огледъ на това, да я издигнемъ въ очитѣ на българското гражданство. И Народниятъ блокъ, издигайки престижа на управлението, ще има смѣлостта да извърши по-нататъкъ редъ реформи.

Г-да! Както ви е известно, нашата страна се поддѣля на 16 окръжни управления. Това положение на нѣщата, което за времето си е било една необходимостъ, днесъ трѣбва да отстъпи мѣсто на една реформа, диктувана било отъ бюджетни причини и съображения на икономии, било пъкъ, най-главно, заради една реорганизация, която действително ще даде ценни резултати за управлението на тая страна. Окръжнитѣ управления днесъ не играятъ тая роля, която сѣ играли въ миналото, когато къмъ тѣхъ сѣ били придадени други държавни служби. Днесъ тѣ не останаха освенъ да бждатъ едни проводници между централната власт и по-низшитѣ поддѣления на тая власт — било околийскитѣ управления, или пъкъ общинитѣ. Следователно, ние ще трѣбва да излѣземъ отъ това положение, като възприемемъ едно намаление на окръжнитѣ управления. Азъ зная, че се подхвърля една такава мисълъ и ако тя бжде проучена, ако тя бжде възприета, ще бжде отъ полза при извършване новото административно дѣлене на страната. Касае се за едно подѣляне страната на три административни области, по подобие на сѣдебнитѣ апелативни райони. Азъ мисля, че такава една реформа ще допринесе твърде много да се съкратятъ известни бюджетни сръдства, които отиватъ за поддържане съществуването на сегашнитѣ 16 окръжни управления, а така също ще допринесе твърде много за централизацията на властта. По тоя начинъ ще имаме една нова насока както въ организацията на самата служба, така също и въ практическитѣ резултати, които би дала тя за управлението на тая страна.

Г-да! Това ново административно дѣлене на страната се налага да стане и отъ съображение на туй, че територията на България е твърде малка. 16 окръжни управления да съществуватъ при тая територия и при това население, това е неоправдано. И азъ вѣрвамъ, че Народниятъ блокъ, ако се задържи на власт — въ това съмъ сигуренъ затуй, защото имаме довѣрието на българския народъ — (Възражения отъ работниците) ще извърши тая реформа, която ще бжде отъ полза за държавното управление.

Заедно съ тая реформа на административното дѣлене, за реорганизация на окръжнитѣ управления, ние ще трѣбва да извършимъ и друга. Вие знаете, г. г. народни предста-

вители, че вече отдавна има единъ повикъ срещу окръжнитѣ постоянни комисии. Ако едно време окръжнитѣ постоянни комисии бѣха донейде живи стопански единици, които гледаха интереситѣ на общини, на градове и села, днесъ тѣхната дейностъ се сведе само до една проста административна служба. Вие знаете, че окръжнитѣ съвети обикновено се свикватъ единъ пътъ презъ годината на редовна сесия, гласуватъ бюджета и следъ това се разпускатъ. Презъ своята кратка сесия тѣ начертаватъ една окръжна политика, която трѣбва да се приложи за окръга. Обаче изпълнението на тая политика често пѣти остава на книга и тѣ не представляватъ освенъ едни консомативни единици, които товарятъ общинитѣ и държавата съ тежки сръдства за издръжката имъ.

**С. Ивановъ (раб):** Какво е вашето становище за постояннитѣ комисии — да се премахнатъ ли?

**Д. Свиначовъ (нац. л):** Азъ намирамъ, че съществуването на постояннитѣ комисии е вече неоправдано. Или, най-малко, ако трѣбва да съществуватъ тѣ като стопански единици, тѣ трѣбва да бждатъ въ оная форма, при това административно раздѣление на страната, въ този размѣръ, който посочихъ — три областни единици.

Но азъ пакъ смѣтамъ, че постояннитѣ комисии, които сѣ престанали да играятъ своята стопанска роля, могатъ да бждатъ замѣнени отъ конференции на градскитѣ кметове, или отъ конференции при областнитѣ управления — така както се подхвърля тоя проектъ — или отъ околийскитѣ началници, за да могатъ да изпълняватъ тѣхното назначение.

**С. Ивановъ (раб):** Искането да се премахнатъ окръжнитѣ постоянни комисии е фашистко.

**Нѣкой отъ земеделцитѣ:** Остави тая работа.

**Д. Свиначовъ (з):** Г-да! Днесъ търговскитѣ камари развиватъ голѣма стопанска дейностъ въ страната. Тѣ действително се грижатъ за стопанското повлигане на страната. И отъ тая гледна точка тѣ — постояннитѣ комисии — се явяватъ ненуждни и трѣбва да бждатъ изхвърлени. Тѣ не сѣ нищо друго — ако мога така смѣло да кажа — освенъ единъ луксъ за нашата държава.

Заедно съ тая реформа за окръжнитѣ постоянни комисии ние ще трѣбва да направимъ и друга. И азъ смѣтамъ, че реформата трѣбва да почне най-напредъ отъ общинитѣ, като основни единици. Вие знаете, г. г. народни представители, че едвали има страна, въ която общинитѣ да сѣ тѣй раздробени, въ която да има толкова много общини, както въ нашата страна. Ние имаме общини, които иматъ 100 души избиратели, а сѣ претрупани съ разходи, бюджетитѣ имъ сѣ консомативни, защото отиватъ изключително за издръжка на чиновническия персоналъ, а за никаква стопанска дейностъ не могатъ да имъ останатъ сръдства. Това положение за нашитѣ общини днесъ е тежко. Днесъ нѣма нито една община, която да извършва оная дейностъ, отъ полза за населението. Нито една община днесъ не развива стопанска и благоустройствена дейностъ. Всички наши общини сѣ загازили, иматъ тежки задължения. По тоя въпросъ ние ще трѣбва действително да направимъ една реформа. Не е оправдано съществуването на такива общини у насъ, защото тѣ сѣ тежестъ на държавата, тѣ сѣ тежестъ и за населението. Едно селище съ по-малко отъ 4—5.000 души не бива да съставлява отдѣлна община. Само по този начинъ ние ще можемъ да изведемъ общинитѣ, да изведемъ и населението отъ това състояние на нѣщата, за да създадемъ едно благоденствие, при което действително ще може да се развива една стопанска и културна дейностъ въ тия единици. Общинитѣ затрудниха своето положение още повече и съ това, че тѣ нѣматъ вече почти никакви реални доходи. Това е особено въ селата, но то се отнася и за градоветѣ. Едно време общинитѣ имаха доходи отъ разни облози, отъ такси отъ меритѣ. Вие знаете, че миналиятъ режимъ посегна и на меритѣ. Разораха се меритѣ и днесъ общинитѣ не могатъ да събиратъ тия такси.

**С. Мошановъ (д. сг):** Не миналиятъ, а по-миналиятъ режимъ.

**А. Аврамовъ (з):** Общинскитѣ мери вие ги разорихте.

**А. Ляпчевъ (д. сг):** По-миналиятъ режимъ ги разора.

**Председателтъ:** (Звъни)

**А. Аврамовъ (з):** Вие дадохте чифлицитѣ обратно и разорихте селскитѣ мери.

**Д. Свиначовъ** (нац. л): Общинитѣ сѣ натоварени съ разни фондове, които съставляватъ близо 30—40% отъ тѣхнитѣ бюджети. Това положение не може да се издържа отъ тѣхъ и ще трѣбва по законодателенъ редъ да се освободятъ отъ тия тежести. Налага се особено въ настоящето време, при тая тежка стопанска криза, въ която сѣ изпаднали всички общини — тѣ не могатъ да намиратъ срѣдства да изплащатъ заплатитѣ на своитѣ чиновници — да се премахнатъ тѣзи фондове, които се събиратъ отъ държавата, независимо отъ това дали има или не постѣпления по приходната частъ на общинския бюджетъ.

Ето защо, ако искаме действително да помогнемъ на общинитѣ, да облекчимъ положението имъ, ние ще трѣбва да премахнемъ или поне да намалимъ тия фондове, които днесъ тежатъ върху тѣхъ.

Отъ друга страна, общината е престанала да бѣде стопанска единица, защото тя нѣма единъ широкъ, свободенъ замахъ, защото е претрупана отъ държавата съ разни административни служби, които ангажиратъ почти напълно нейния персоналъ въ служба на държавата. Това е единъ бѣластъ, който тежи днесъ върху общината. Държавата ще трѣбва да поеме тѣзи административни служби, които спъватъ правилния стопански и благоустройственъ животъ на общината, за да може тя да насочи своята дейность другаде — да добие действително характеръ на стопанска единица.

**Г. г. народни представители!** Тия реформи, които смѣтамъ, че Народниятъ блокъ е въ състояние да проведе въ вътрешното управление на страната, ще трѣбва да дойдатъ съ течение на времето. Не можемъ ние рѣзко да приобгнемъ къмъ тия реформи, безъ да сме изучили истинското положение, безъ да сме проучили условията, при които тѣ биха могли да се приложатъ въ нашата страна.

Специално по бюджетопоекта на Министерството на вътрешнитѣ работи азъ имамъ да кажа, че действително тая година сѣ извършени, макаръ и малки, намалявания, малки съкращения, но все пакъ е спестена една сума отъ около 38—40 милиона лева. Когато реорганизираме службитѣ по Министерството на вътрешнитѣ работи, по администрацията и полицията, по окръжнитѣ управления, по окръжнитѣ постоянни комисии и общинитѣ, ние ще помогнемъ на държавата и българскитѣ народъ ще може да гледа съ довѣрие на властта, на управлението, което Народниятъ блокъ, черпейки силитѣ си отъ неговата срѣда, може да даде на държавата. (Ражкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Тончо Мечкарски.

**Т. Мечкарски** (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Повишениятъ интересъ, който се влага тукъ въ Народното събрание и вънъ въ българското общество къмъ разглеждането на този бюджетъ, се дължи единствено на обстоятелството, че се касае за бюджета на единъ ресоръ въ нашата държава, служачитѣ на който съставляватъ българската полиция. До днесъ днешенъ въ България въ много малко случаи е гледано на полицията като на представителъ на една власт, целяща да защити правата и свободитѣ, дадени на гражданитѣ по силата на основния законъ, нашата конституция. Това убеждение, което е дълбоко залегнало въ народнитѣ маси, не е случайно. То е насаждано системно отъ режими, които сѣ си служили съ насилие, за да упражняватъ тероръ и чрезъ терора сѣ овладявали държавната властъ.

На полицията трѣбва да се гледа не като на врагъ, не като на носителъ на разрушението на всички онѣзи ценности, които се даватъ като права на гражданитѣ, а на нея трѣбва да се гледа като на служителъ, който, полагайки всички свои усилия, даже въ много случаи и своя животъ, се стреми да гарантира правата на народа, дадени по силата на нашата конституция.

Властта, която идва отъ народа, не си служи съ насилие. Земледѣлската властъ, която пое управлението въ 1920 г., която дойде отъ народа, не си служеше съ полиция. Ако прегледате бюджета, ще видите каква численость е имала тогава полицията — и въ Обществената безопасность, и въ самата явна полиция — и какъвъ е билъ бюджетътъ ѝ. Земледѣлската властъ дойде отъ народа, тя служеше на народа си и се упражняваше отъ народа. Срещу завидното положение, въ което Българскитѣ народъ въ продължение на 3-годишното управление на Земледѣлския съюзъ се издигна всестранно,

икономически, финансово и политически, друга една класа умразна — да не кажа много по-тежка дума — реагира вследствие социалнитѣ закони, които бѣха прокарани отъ земледѣлското правителство, и въ една тъмна 9-юнска нощъ тя провали народната властъ, заграби властта отъ народа и се скара съ народа. Осемъ години правителството на Демократическия сговоръ се бори срещу народа. Тая властъ, която дойде вънъ отъ народа, чрезъ конспирация, подсили умразата на народа срещу полицията, срещу органитѣ на тая властъ, които не изпълняваха своитѣ задължения по силата на закона, а изпълняваха задълженията си по силата на заповѣдь, дадена имъ отъ една олигархия — да брани властта отъ народа. Гражданската численость на полицията презъ времето на Демократическия сговоръ е обяснима, защото е доказано, че властъ, която създава многобройна полиция, е властъ на насилието, е чужда на народа. България приличаше на полицейски участъкъ, въ който свободно се ширѣше и плещѣше камшикътъ на Кърджи-Османъ върху гърба на борящия се народъ, който се борѣше, за да възстанови правата си, политически и граждански, и за да възстанови фронта на българската демокрация. Презъ земледѣлския режимъ Обществената безопасность имаше 70 агенти въ цѣла България. Презъ сговористкия режимъ — 950 агенти само въ София. Нѣмаше кжтъ, нѣмаше колиба въ България да нѣмаше агенти. И за голѣмо съжаление не, за срамъ и позоръ, отъ Обществената безопасность се даваха удостоверения даже и на чигани и мечкари, за да следатъ народа, за да преследватъ народа, за да избиватъ народа, за да изгарятъ народа, за да може да запущатъ свободния походенъ маршъ на работния, на трудящия се народъ, който се стреми не да унищожава, не да убива, не да разрушава, а да премахне черния гарванъ, който всѣка нощъ плещѣше върху прозорцитѣ на селянина-работникъ и селянина-земледѣлецъ. И тая умраза, казвамъ, се засили още повече презъ режима на Демократическия сговоръ. И днесъ тая умраза съществува още: българскитѣ народъ продължава да гледа на полицията съ умраза. Както въ турско време българската майка плашеше своето дете съ турчина, ако детето заревѣше, тя му казваше: „Мълчи, иде турчинътъ“, въ сговористко време майката плашеше своето дете съ стражаря: „Мълчи, иде стражарътъ“.

**Нѣкой отъ земледѣлцитѣ:** Джандаринътъ.

**Т. Мечкарски** (з): По силата на това управление, за което г. Ляпчевъ само си кандилка ржката, засили се умразата срещу единъ институтъ, срещу едни служители, чието призвание е именно да защитаватъ политическитѣ и граждански права на народа. Кажете ми нѣщо, г. Ляпчевъ, за карловеца, който извърши такъвъ ужасъ въ пустата воденица край Ломъ, че накара бащата да признае, че е убилъ сина си и, когато го осѣдиха на смъртъ чрезъ бесилка, синътъ му, който бѣ забѣгналъ въ Америка, прочелъ българскитѣ вестници и, научилъ се за присѣдката на баща си, идва въ България, явява се предъ съда и казва: „Азъ съмъ убийцата и сега възкрѣсналиятъ синъ“. Ето какво се вършеше презъ тоя режимъ, който създаде такава умраза срещу полицията, която умраза мжчно може да се лѣкува, за да стане полицията именно такава, какъвто трѣбва, да служи на своя народъ, да бѣде тя народна. Кажете ми нѣщо, г. Ляпчевъ, и за убийството на Христо Стояновъ, кметътъ-земледѣлецъ отъ Голѣмо Пещене, този, когото, следъ като полицитѣ въ Бѣла Слатина го убиха, заровиха го въ сламата край Бѣла Слатина и то въ надвечерието на парламентарнитѣ избори — тоя Христо Стояновъ, за когото тогава Стоянъ Кърловъ прави питане, а г. Ляпчевъ, свободно прозявайки се отъ министерската банка тукъ, казва: „Съ своята любовница е избѣгалъ, миналъ Дунава“. Днесъ, обаче, се разкри истината, че убийцитѣ му сѣ полицитѣ.

**Нѣкой отъ земледѣлцитѣ:** Околийскитѣ началникъ.

**Т. Мечкарски** (з): Околийскитѣ началникъ, на когото окачиха една присѣда за 5-годишенъ тъмниченъ затворъ, а на другитѣ — по 3—4-годишенъ тъмниченъ затворъ.

**Т. Бошняковъ** (з): Не е виноватъ г. Ляпчевъ, полтъгати сѣ го.

**Т. Мечкарски** (з): Миналъ, каже, презъ границата. Кажете, г. Ляпчевъ, какъ Вашата полиция защитаваше имотитѣ на българскитѣ граждани, какъ защитаваше живота на българскитѣ граждани. Кажете за ортакьойската банда, предвождана отъ полицейския пристаъ и старши стражаръ, които денемъ се труфеха съ бѣли ржавици, а нощно време, преоблѣчени като разбойници, обираха орта-

койци. Тия именно действия на сговористката полиция засилиха умразата на народа към полицията, към полицантѣ. Безспорно, и аз поддържам тезата на г. Маджаровъ, че полицията трѣбва да служи на народа си. А такава полиция да създадеш не е лесно. Никой да не си прави илюзия, че ще създаде на полицията въ България манталитетъ да служи на народа си, да се абстрахира отъ партийнитѣ борби и да се приравни къмъ българската армия. За такава полиция Народниятъ блокъ, народната власт, която дойде отъ фронта на опозицията, мина презъ огънь и меч, мина презъ веригитѣ на стражарскитѣ нагайки, на стражарскитѣ парабели, на стражарскитѣ щикове, на щипъ-командитѣ, които кръстосаха България. На тая народна власт се налага повелителенъ дългъ да премине къмъ този етапъ — да създаде действително полиция, която да служи на народа, да брани народа си и да брани онай власт, която е дошла по силата на конституцията. (Ръжкоплѣскания отъ мнозинството)

**А. Неновъ (раб):** Съ Процепа.

**Т. Мечкарски (з):** Г. г. народни представители! На днешната власт се налага да се замисли върху този въпросъ.

**Р. Рангеловъ (раб):** Защо се избиватъ по улицитѣ работниците? Защо се запрещава стачкитѣ? Задайте този въпросъ на г. Гиргиновъ.

**Т. Бошнаковъ (з):** Тѣ мълчатъ (Сочи сговориститѣ), а вие имъ ставате адвокати. Трѣбва да имъ се отплатите.

**Председателътъ:** (Звъни)

**И. п. Рачевъ (з):** Защото тѣхъ (Сочи работниците) не ги закачаше полицията. Г. Ляпчевъ имъ даде презъ време на изборитѣ автономия и имъ плати даже хартията за бюлетинитѣ.

**А. Ляпчевъ (д. ср):** Гледайте си работата!

**П. Стоевъ (раб):** Насъ ни докараха тукъ 160.000 избиратели и единъ нашъ мандатъ се пада на 5.000 гласа, а единъ вашъ мандатъ се пада на 4.000 гласа.

**И. п. Рачевъ (з):** Васъ ви водѣха стражаритѣ по секциитѣ.

**П. Стоевъ (раб):** 10 пѣти бѣхъ въ затвора.

**И. п. Рачевъ (з):** Ти затворъ не си видѣлъ.

**Т. Мечкарски (з):** На 21 юний българскиятъ народъ доказа, че неговото гражданско съзнание е високо издигнато и че знае да защитава своитѣ права. Съ бюлетина въ ръка той трѣгна по пътя на демокрацията. Два политически миогледа се състезаваха на 21 юний. Единиятъ миогледъ бѣше на стара България, на реакционна България, която си служеше въ политическитѣ борби съ парабели, съ картечници, съ политически убийства, чрезъ изгаряне въ печки на парни отоплениа, чрезъ отвличания синоветѣ на майка България. Срещу нея застана България на демокрацията, България на парламентарното управление, която чрезъ бюлетината провали реакционна България, която стана причина за хиляди жертви, за смъртта на хиляди български синове, чийто гърди бѣха окичени съ кръстове за храбростъ въ защита на българскитѣ национални идеали въ полето на честта, по бойнитѣ фронтове. Единъ денъ историкътъ ще си каже своята дума. Безпристрастниятъ историкъ ще опише 9 юний и ще каже дали тая дата е велика, или е дата, която създаде димящия вулканъ, който винаги ще бумти въ основитѣ и недрата на велика по своето нещастие България, велика по своитѣ злочестини. Външната и вътрешна политика, която се провеждаше, бѣше политика за разрастване, за увеличение капиталитѣ на шепа хора, за изсмукване жизненитѣ сокове на народа отъ една шепа финансови крале, които тикнаха българския народъ по пътя на безпътницата и докараха гражданската бунъ, гражданската война.

Тѣзи два миогледа днесъ пакъ се състезаватъ. Днесъ въ България се надигатъ така нареченитѣ български фашисти. Азъ четохъ в. „Изгрѣвъ“, който е изгрѣвъ, но кога ще залѣзе, не знаа. Той провежда политика срещу парламентаризма. И азъ обръщамъ вниманието на г. министра на вътрешнитѣ работи, обръщамъ вниманието на Народния блокъ, на народната власт, че когато се посѣга на трудовия печатъ, затуй защото не се движи въ рамкитѣ на нашитѣ закони, не може да се остави свободенъ единъ другъ органъ, който съ това, което пише, руши устонтѣ на

нашия Парламентъ. Това е в. „Изгрѣвъ“. Четете информацията, която се дава въ тоя вестникъ и ще видите съ каква ирония, съ какви подигравки тѣ изкарватъ живота на Парламента.

**П. Стоевъ (раб):** Онзи денъ излѣзе в. „Атака“.

**Т. Мечкарски (з):** Въ България, казвамъ, за да се създаде обичъ къмъ полицията, тази полиция ще трѣбва да се пресъздаде. Рекрутирането на полицията ще трѣбва да почне отъ а, б. Ще трѣбва да се създаде политическа и гражданска полиция. Политическата полиция, партийната, ще идва съ правителството, а гражданската ще бѣде несмѣняема и ще остане да служи на народа си, да служи и на ония задачи, които сж легнали въ повелитѣ, въ искванията на всенароднитѣ интереси.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Захариевъ)

Затуй, безспорно, днешната народна власт ще трѣбва да се стреми да се създадатъ полицейски школи, но не за мустакати деца, а за малки деца, които не сж заразени отъ партийния бацитъ, който въ България, макаръ и малка държава, макаръ и малка нация, много бързо пропѣлява въ нѣжната душа на младежта и я тика, докато узнае истинския политически пѣтъ, къмъ краенъ идеализъмъ, по тѣхно разбиране, и по този начинъ се докарватъ едни положения, докарватъ се едни сътресения, създаватъ се ексцеси, които предизвикватъ нежелателни случаи и случки въ нашата държава.

Безспорно, това ще бѣде едно пожелание — да се достигне до такава една полиция. И, казвамъ, тогава българскиятъ народъ нѣма да гледа съ презрение на полицията, българскиятъ гражданинъ, когато види полиция, нѣма въ душата си да я проклина, а ще погледне на нея като на полиция, която служи на народа и ще ѝ отдаде нуждната честъ и почитъ. Днешната народна власт ще трѣбва да се бори да създаде такава полиция.

**П. Стоевъ (раб):** Какъ конкретно ще я създадете?

**А. Неновъ (раб):** За бюджета кажете нѣщо.

**Т. Мечкарски (з):** Като дойда до бюджета, ще кажа и за него.

Не мога да кажа, че общото мнение за всички полицани въ България е еднакво. Има полиция, която е останки отъ разбитата сговористка армия. Тая полиция провокира и днешната власт. За мене не е важна личността, за мене е важна системата, която се провежда, за мене е важенъ курсътъ на вътрешната политика, който се провежда. За Земледѣлския съюзъ чиновническиятъ въпросъ е ясенъ и откритъ. Ние искаме чиновникътъ да се назначава чрезъ конкурсъ и да се уволнява чрезъ съдъ. Това е уставната програма на Земледѣлския съюзъ. Той нѣма нужда да прави политика съ чиновникитѣ, защото подкрепя отъ тия чиновници той не търси; него го крепятъ земледѣлскитѣ маси, той иска чиновникътъ да служи на своя народъ, да служи на своята държава честно и почтено. Това е искането на Земледѣлския съюзъ. Днешната народна власт, въ която той участвува, има сѣмното искаме и върви по този пѣтъ. Народната власт днесъ се стреми да разчисти именно ония пѣтица, по които се създава тая омраза, и да разчис и ония елементи, които случайно сж се загнѣздили тукъ и тамъ. И азъ се обръщамъ съ една молба къмъ министра на вътрешнитѣ работи, да разчисти ония отдѣлни елементи, които, преминали презъ сговористката крепостъ, сж нахълтали въ крепостта на Народния блокъ подъ формата на блокари. Ние сме напълно убедени, и държимъ на това, че министърътъ на вътрешнитѣ работи носи отговорностъ и за Народния блокъ, носи отговорностъ и за политическата формация, която днесъ управлява държавата, носи отговорностъ и за самата държава, за нейното спокойствие, за нейния миръ, защото благоденствието на единъ народъ и неговия спокоенъ стопански, икономически животъ зависи отчасти не, зависи напълно отъ вътрешния миръ въ държавата. Вътрешниятъ миръ командуваша и външната политика. Една държава, която вътрешно е въ миръ, тая държава и външно е въ миръ; една държава, която вътрешно е въ сътресения, тая държава винаги е подъ оръжие.

Тукъ именно искамъ да повдигна единъ въпросъ, който интересува и вълнува и до денъ днешенъ българския народъ и българското обществено мнение. Народниятъ блокъ, следъ като пое управлението въ името на единъ лозунгъ, ясно и открито заяви, декларира, че ще въведе

истински миръ въ държавата. А само тогава, когато нѣма политическа емиграция, когато нѣма политически затворници, само тогава ще има истински миръ и властта ще бѣде народна власт, управлението ще бѣде демократично управление, държавата ще бѣде демократична държава. Затова ние апелираме къмъ народната власт, апелираме къмъ правителството: нека намѣри възможностъ въ най-скоро време да се ликвидира съ емигрантския въпросъ, което е една въпиюща нужда за земеделското движение въ България, за Народния блокъ като власт и за държавата да бѣде въ миръ.

Господата отъ лѣвицата прекъсваха нашия ораторъ, моя другаръ г. Попивановъ, че не имъ се разрешавало да правятъ събрания, че въобще не имъ се давала свобода да се движатъ изъ цѣлата държава. Азъ ще задамъ единъ въпросъ на г. г. работниците. Винаги отъ тая трибуна и отъ вашитѣ банки, г-да, (Сочи работниците) вие говорите за „вашата държава“, не говорите за „нашата държава“.

**Нѣкой отъ работниците:** Трудяща се България е наша държава.

**Т. Мечкарски (з):** Ние искаме да знаемъ: вие смѣтате ли България за ваша държава, за да знаемъ ще се ползватъ ли отъ законитѣ на тая държава?

**А. Неновъ (раб):** Ще Ви отговоримъ.

**Т. Мечкарски (з):** И ако вие отъ тукъ (Сочи трибуна) и отъ тамъ (Сочи банцитѣ на работниците) говорите „вие служите на вашитѣ закони“, позволете да ви кажа, че отъ тия закони се ползватъ само ония, които мислятъ за България, които мислятъ за своето отечество, които мислятъ за своята родина. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**А. Неновъ (раб):** Азъ съмъ длъженъ да ти отговоря. Ние казваме, че държавата — това е единъ апаратъ за потискане на една класа отъ друга. Вашата държава е единъ буржоазенъ насилнически апаратъ, който потиска работническата класа.

**А. Николаевъ (з):** А вашата държава?

**А. Неновъ (раб):** Нашата държава ще бѣде апаратъ за потискане на една класа отъ друга, като потиснатата класа ще бѣде буржоазията и то дотогава, докато изчезнатъ класитѣ. И когато изчезнатъ класитѣ, тогава ще изчезне и самата държава като апаратъ за потискане на класитѣ.

**Х. Манафовъ (д):** Тафтология!

**Н. Кемилевъ (д. сг):** По-силенъ аргументъ за г. министра на вътрешнитѣ работи отъ тия думи нѣма.

**Т. Мечкарски (з):** Кой представлява държавата? Азъ бихъ искалъ тѣ да се изяснятъ. Класата не представлява държавата, държавата е народътъ. Когато вие (Къмъ работниците) казвате „вашата държава“, вие говорите за българския народъ. Нѣма защо да се сърдите, когато не ви се дава да се ползвате отъ законитѣ на тая държава, макаръ че днесъ на васъ се дава пълна свобода.

**Отъ работниците:** Благодаримъ!

**П. Стоевъ (раб):** Не си извъртай езика!

**Т. Мечкарски (з):** Не съмъ азъ, който ще одобря известни незаконни действия на полицията, каквито може и презъ днешното управление да има тукъ и тамъ.

**П. Стоевъ (раб):** Виждашъ ли какъ право казвашъ сега?

**Т. Мечкарски (з):** Азъ служа на едно разбиране, разбирането на Земеделския съюзъ, и ще му служа дотогава, докогато съществува този Земеделски съюзъ. Ако вие искате да служите на България, ако вие искате да служите на своето отечество, служете му, никой нѣма да ви прѣчи, но му служете въ рамкитѣ на законитѣ, въ границитѣ на нашия основенъ законъ, който ви дава свободата да защитавате вашата класа, вашето съсловие, вашия съюзъ или каквото и да е. Но когато вие искате да манипулирате устоитѣ на държавата и нейнитѣ форми, установени по силата на търноската конституция, позволете на насъ, Земеделския съюзъ, който стои като буденъ

стражъ въ защита фронта на демокрацията, въ защита фронта на конституцията, въ защита на формитѣ, зарежистрирани въ тая конституция, да не позволимъ да се рушатъ устоитѣ на тая държава, да се рушатъ формитѣ на този строй. По този въпросъ ние сме наясно.

**П. Стоевъ (раб):** Вие сте ли за закона за защита на държавата? Той конституционенъ ли е?

**С. Патеувъ (з):** Дотогава, докогато следвате този пътъ, дотогава, докогато не признавате държавата, ние ще държимъ на този законъ за защита на държавата. Престанете да държите този езикъ, станете легална партия и ще го премахнемъ.

**П. Стоевъ (раб):** Но дружбитѣ го отричатъ.

**С. Патеувъ (з):** Ние знаемъ какво искатъ дружбитѣ.

**И. п. Рачевъ (з):** (Къмъ П. Стоевъ) Ти ще говоришъ отъ името на Работническата партия, нѣма да говоришъ отъ името на дружбитѣ.

**Н. Кемилевъ (д. сг):** (Къмъ П. Стоевъ) Въ Русия има ли законъ за защита на държавата? И тамъ съществува. Чухте ли какво приказватъ тѣ (Сочи земеделцитѣ) — докато създавате прецеденти, ще съществува този законъ. Значи, не сме само ние, но и тѣ почувствуваха нужда отъ този законъ.

**Т. Мечкарски (з):** Г. г. народни представители! Ако днесъ има умраза срещу този законъ, ако днесъ народътъ вика срещу него, ако днесъ има едно общо мнение за премахването му, то е затова, защото законътъ за защита на държавата се прилагаше отъ Демократическия съговоръ не за защита на държавата, а за защита на една олигархия, която чрезъ конспирация се роди, въ кървавъ режимъ живѣе и чрезъ бюлетината умрѣ. (Ржкоплѣскания отъ земеделцитѣ)

**А. Неновъ (раб):** Свещена простота!

**Т. Мечкарски (з):** За безумни хора като васъ.

Когато законътъ за защита на държавата се прилага отъ Народния блокъ да защитава държавата, никой нѣма да вика противъ него. Трѣбва, наредъ съ този законъ, да се създаде и другъ единъ законъ, който да защитава народа — законъ за защита на народа; трѣбва да се създаде единъ законъ противъ ония спекуланти, които създаватъ анархия въ нашия икономически животъ, които създаватъ икономическата язва, които създаватъ изкуствено икономическо, стопанско бедствие, вследствие на което хвърлятъ въ анархия и безредие държавата и народа. Нека да се знае, че днесъ, когато управлява Народниятъ блокъ, народътъ управлява, защото 640.000 души шурмуваха крепостта на Сговора, разбиха я и дадоха власт, на която днесъ народътъ се радва, защото дойде отъ народа и ще служи на народа. За такава власт Земеделскиятъ съюзъ се е борилъ, бори се и ще се бори, защото основниятъ принципъ, който е легналъ въ неговия уставъ, е народовластието.

Азъ искамъ да се спра на ония две точки, които г. Рашко Маджаровъ разглеждаше отъ тая трибуна: общинскитѣ съвети и окръжнитѣ съвети. Безспорно, въ обекта на администрацията влизатъ и тия учреждения. Окръжнитѣ съвети сѣ стопански съвети, чрезъ които народътъ непосредствено влиза въ властта и, следователно, непосредствено управлява. Това е народната власт. Днесъ има единъ повикъ срещу окръжнитѣ съвети, който се създаде — както и повикътъ срещу закона за защита на държавата — защото презъ сговористския режимъ окръжнитѣ съвети не бѣха окръжни съвети, а бѣха окръжни совати (Ржкоплѣскания отъ земеделцитѣ) за уговяване на партизани, за разкарване по командировки и за издигане на къщи за смѣтка на общинитѣ въ окръжитѣ. Затуй се създаде тая умраза срещу окръжнитѣ съвети. Земеделскиятъ съюзъ, като организация, не се бори срещу окръжнитѣ съвети. Нѣщо повече, нашиятъ девизъ е окръжнитѣ съвети да отидатъ въ околнитѣ (Ржкоплѣскания отъ земеделцитѣ) и да се създадатъ околнски стопански съвети, за да може народътъ да поддържа своя стопански животъ. Само стопанинътъ-селянинъ е, който може правилно да дава насока на една стопанска политика и правилно да задоволява ония нужди, които сѣ нужди на самата околия, на самото село, на самия окръгъ. И днесъ единъ повелителенъ дългъ се налага на народната власт, да направи една реорганизация на окръжнитѣ съвети,

да ги премахне и да възстанови околийският стопански съвети, които съ много малко оръждства ще могат да извършват ония операции и служба, която днес окръжните съвети не вършат, защото, както ви казах, се занимават само съ тлъсти командировки, съ тлъсти заплати, а народът вика и ще вика да му се създадат институти, чрез които да вземе участие въ властта и да управлява. Народният блок въ своята платформа има лозунга: не премахване на окръжните съвети, а тѣ да се реформират, да се реорганизируют и да се създадат околийски стопански съвети, които да служат на целитѣ и задачитѣ, за които ще бждат създадени.

Идвамъ до общината. Общинитѣ — това сѣ клеткитѣ, които изграждатъ държавния организъмъ. Чрезъ тия клетки държавата живѣе и се управлява. Мнозина издигатъ гласове срещу общинитѣ, като искатъ да се реорганизируют и да се реформират. Искатъ селските кметове да се назначаватъ. Бившиятъ управници, между които имаше, разбира се, и хора, които служеха на едно по-друго разбиране, имаха тая идея — да се назначаватъ селскитѣ кметове. Други пъкъ застъпваха друго гледище — да се избира кметътъ заедно съ общинския съветъ отъ народа.

Парламентарното управление е посочило начина, по който се управлява и самата община. Общинскитѣ съвети, които се избиратъ отъ народа и чийто мандатъ трае две години, не доизкарватъ, както каза единъ отъ бившиятъ наши колеги, тия две години. Не е злото, не е лошото за една община, за единъ съветъ тамъ, че кметътъ, който по силата на закона за селскитѣ общини трѣбва да бжде грамотенъ, да знае четмо и писмо, не е грамотенъ; злото е на друго мѣсто — злото е въ една партизанска политика, злото е въ една партийна борба: кой да яхне коня, кой да бжде кметътъ, коя партия да има кмета, безъ да държи сметка за настроението на селото, безъ да държи сметка, може да се каже, и за влиянието на тоя човѣкъ въ селото. И азъ държа и апелирамъ къмъ г. министъра на вътрешнитѣ работи: нека народната властъ да закрепости автономията на общинитѣ; нека Народниятъ блокъ, отъ който изхожда днешната народна властъ, да докаже на дѣло предъ българския народъ, че Народниятъ блокъ унищожи единъ режимъ, който за една нощъ заграби властта и за единъ день унищожи автономията на общинитѣ, като разтури всички общини, всички общински съвети. Нека кажемъ и покажемъ ние, че нашето дѣло е народно, че нашиятъ курсъ на вътрешна политика е народенъ; нека докажемъ, че оставяме свободни общинитѣ, населението, народа; че който се посочи отъ народа да бжде кметъ, който се посочи отъ народа да бжде съветникъ, той ще бжде. По този начинъ ще имаме възможностъ да бранимъ една позиция, за която ние 8 години се борихме, за да отхвърлимъ, за да отречемъ една политика на насилие, за да отречемъ една политика на разтуряне съвети и за създаване тричленки — които въ сѣщностъ бѣха по-скоро чеки — които тричленки да управляватъ и разхищаватъ ония стопански блага, които сѣ нужни на селото.

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Г. г. народни представители! Часътъ е 8.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Да продължимъ до 12 ч.

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Които сѣ съгласни да продължи заседанието до 12 ч., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Т. Мечкарски (з):** И така, разглеждайки тия въпроси, г. г. народни представители, азъ ще се спра и на самия бюджетопроектъ, който е сложенъ на разглеждане днесъ — бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве, отдѣлъ администрация и полиция. Нужно е съкращение, нужно е намаление, нужно е намаление на полицейския корпусъ. Ние искаме България да престане да бжде полицейска държава. Ние искаме да стигнемъ до такова положение, че на България да не се гледа като на страна на полицейщината, като на страна на полицейски участъци. Защото тамъ, където полицията е многобройна, тамъ, където има много полиция, явна и тайна, за властта на тая страна не може да се каже, че служи на народа си, че тая властъ е народна въобще. Ние имаме нужда отъ полиция дотолкова, дотолко да ни охранява. Народниятъ блокъ днесъ е достатъчно силенъ. Задъ гърба на Народния блокъ днесъ стоятъ 640 хиляди селски щика, които сѣ готови да бранятъ властта отъ конспирацията, независимо отъ коя

политическа фаланга тя би дошла — дали фашистска или болшевишка. (Възражения отъ работниците) Когато стане нужда да се дадатъ, ще ги даде държавата, за да я бранятъ.

**А. Неновъ (раб):** Кой изкара комуниститѣ вънъ отъ законитѣ, та тѣ станаха конспиратори? И ти стана май деветоюнecъ! Внимавай!

**Т. Бошнаковъ (з):** Кажете, има ли въ Русия свобода?

**А. Неновъ (раб):** Мълчи!

**Т. Мечкарски (з):** Вие говорите за 9 юний! Г. г. комуниститѣ иматъ най-малко право да говорятъ за 9 юний, защото на 9 юний, когато се повали народната властъ, когато Земледѣлскиятъ съюзъ водѣше титаническа борба, за да брани фронта на демократическа България и запази народната властъ, предъ Георги Димитровъ, Кабакчиевъ, Коларовъ и др. се яви въ градоначалството генералъ Лазаровъ и имъ каза: „Извинявайте, г-да, вие погрѣшка сте арестувани“. Тогава азъ казахъ на г. Георги Димитровъ: „Георги! По погрѣшка сте арестувани, но и вие сте имате сѣщата участъ, като нашата“. И не закъснѣха да ударятъ и васъ. Вие казахте: нека да се сбиятъ двѣтѣ буржоазии — едната голѣма, другата сръдна — а вие да пирувате! Но и вие дойдохте до положението на мечката: турнахте рѣцетъ си въ процепа на дървото.

**А. Неновъ (раб):** Легализирайте българската комунистическа партия, за да ви каже дали на 9 юний е извършена грѣшка.

**Т. Мечкарски (з):** Кѣде ще ги легализиратъ, когато тѣзи, които трѣбваше да се легализиратъ — генералитѣ — нѣмаха куражъ да водятъ война заедно съ народа, а избѣгаха съ автомобили задъ граница! Такива революционери бѣха тѣ — тавански революционери — защото въ време на стачката Георги Димитровъ се намѣри въ една бжчва, въ джибритѣ, а въ това време вие бѣхте изкарали съ позивитѣ на Коста Ципорановъ женитѣ и децата на улицата, за да ги преследва властта.

**Л. Станевъ (раб):** Искрено кажете: деветоюнци не станаха ли ваши ортаци?

**Т. Мечкарски (з):** И вие сте имъ ортаци, защото извършихте предателство, измѣнихте, като предадохте Плѣвевъ на деветоюнцитѣ, по заповѣдъ на Тодоръ Лукановъ, тогавашенъ секретаръ на Комунистическата партия.

**Н. Кемилевъ (д. ст):** Защо се сърдишъ, бе Тончо? Всички сме деветоюнци — и вашитѣ министри, и тѣзи тукъ. (Сочи работниците) Карашмалѣкъ стана!

**Нѣкой отъ земледѣлцитѣ:** Искашъ да ни отцепишъ, но не можешъ.

**Т. Мечкарски (з):** Ние ще се стремимъ къмъ съкращения, къмъ намаления. Полицията ще трѣбва да се намали. Полицейскитѣ инспекции, които сѣ 16, и за които се предвиждатъ 1.555.200 л., да се заличатъ отъ бюджета, а тоя милионъ да отиде къмъ народното здраве, та участъковитѣ лѣкари, които сѣ въ селата, да ги издържа държавата.

Ние сме и противъ безотчетнитѣ фондове. Азъ схващамъ за качва цель могатъ да послужатъ тѣзи фондове. Срещу това мое искане може да се възрази, че когато нѣкой полицай въ изпълнение на своята служебна обязаностъ или функция хване разбойникъ, прояви се въ своята служба, министърътъ ще трѣбва да го възнагради за показъ, за поощрение и за примѣръ.

**Л. Станевъ (раб):** Като убие нѣкой работникъ.

**Т. Мечкарски (з):** Азъ смѣтамъ, че сумата, която се предвижда за тая цель въ размѣръ на 6.000.000 л., трѣбва да се намали. Въ днешния моментъ, когато чрезъ нашитѣ стопански реформи ние целимъ да облекчимъ тежкото финансово положение на народа, нека отъ тѣзи 6.000.000 л. само 1.000.000 остане къмъ безотчетния фондъ. Чрезъ този милионъ ще се поощрява полицията, ще ѝ се даватъ награди за примѣръ. Защото азъ имамъ днесъ писмо, че на орѣховската полиция, която залови Сърбина, до днешенъ день — не зная по какви съображения — не е дадена нуждната награда, когато такава награда така широко се афишираше въ българската преса. Останалитѣ 5.000.000 л.



трѣбва да отидатъ къмъ другъ ресоръ, за да се даде възможностъ да бѣдатъ обезщетени пострадалиятъ отъ гражданскитѣ събития, онѣзи, които сѣ въ пълна невъзможностъ днесъ да живѣятъ. Тѣзи хора днесъ мизерствуватъ, децата сѣ голи и боси, майкитѣ ходятъ съ черни чембери. На българската държава, на народната властъ се налага повелителенъ дългъ да даде нужната лепта, за да обрѣше сълзитѣ на децата (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ), за да премахне чемберитѣ на майкитѣ. По този начинъ ние ще изпълнимъ моралния си дългъ къмъ онѣзи, които, стоейки здраво на фронта на демокрацията, умрѣха за държавната идея, и ще докажемъ, че въ България преди всичко и надъ всичко стои само законътъ.

**Л. Станевъ (раб):** Защо досега не ги обезщетихте? Само обещавате, колкото за демагогия.

**Т. Мечкарски (з):** Въ бюджета отъ 1922/1923 г., когато управляваше Земледѣлскитѣ съюзъ, за издрѣжка на Обществена безопасностъ се предвиждаха само 1.656.080 л. Днешната народна властъ, задъ гърба на която стои народътъ, нѣма нужда отъ толкова много агенти на полицията. Нека ги намалимъ и докараме кредита за тѣхъ отъ 18 на 10 милиона лева. Въ такъвъ случай тукъ ще освободимъ 8 милиона лева, и отъ безотчетния фондъ ще освободимъ 5 милиона лева — ставатъ 13 милиона лева. Освенъ това, за администрацията и полицията презъ земледѣлско време се предвиждаха 43.173.880 л., а днесъ се предвиждатъ 166.803.200 л. Нека и тукъ намалимъ този кредитъ на 100.000.000 л. а останалитѣ 60.000.000 л. да ги прехвърлимъ пакъ къмъ онова перо. По този начинъ ние ще обезщетимъ напълно пострадалиятъ отъ гражданскитѣ събития.

Нека помнимъ, г. г. народни представители, че народътъ дава, но той следи, той бди, той не забравя. Нека днешната народна властъ, която е плодъ на народнитѣ борби, на народнитѣ мъжии и страдания, да внимава, да се вслушва, и нека истинскитѣ народни искания да се удовлетворяватъ въ кръга на възможноститѣ. Защото само една властъ, която изпълнява народнитѣ искания, е народна властъ; и само такава народна властъ днешниятъ Народенъ блокъ ще трѣбва да крепи.

По тоя пѣтъ, чрезъ удовлетворяването на народнитѣ искания въ кръга на възможното, въ кръга на справедливото, ние ще пресѣздадемъ въ България политическия животъ, ще онекотимъ политическата атмосфера, ще онекотимъ политическиятъ и партийнитѣ нрави — които бѣха достигнали до върха на истеризма и бѣха докарани до положението, че братъ брата да убива, майката детето си свидно да предава, баща сина си да предава — и отъ синура на революцията ние ще изведемъ България и ще я поставимъ въ синура на демокрацията. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Съ тия пожелания азъ моля почитаемото правителство и Народния блокъ да вървимъ по пѣтя на съкращенията въ кръга на възможноститѣ, за да докажемъ на тѣзи, които ни атакуватъ отъ лѣво, и на онѣзи, които ни атакуватъ отъ дѣсно, че ние сме народна властъ, която служи на народа, властъ, която се упражнява чрезъ него, която ще служи на него и ще изхожда отъ него. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Сѣби Димитровъ.

**С. Димитровъ (раб):** (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ това, което казаха предговорившиятъ оратори, се вижда, че тѣ нѣматъ абсолютно никакви принципи различия, а еднитѣ и другитѣ съ своитѣ речи, изнесени отъ трибуната, целятъ да организиратъ още по-здраво този буржоазенъ институтъ — полицията — за да може действително тя да отговаря на днешното политическо положение въ нашата страна.

Преди да почна, доколкото ми позволяватъ силитѣ, като работникъ, да разглеждамъ вътрешната политика на така наречения Народенъ блокъ, азъ ще отида малко по-назадъ, да разгледамъ политиката на вашитѣ предшественици — политиката на Демократическия сговоръ — за да видимъ, доколко вие можете да наричате себе си Народенъ блокъ, доколко вие можете да алармирате долу, на публични събрания, че действително отъ 21 юний насамъ живѣемъ въ друга епоха, въ епоха на миръ и братство, за каквито вие говорите днесъ, при наличността на ежедневнитѣ инквизиции и побоища, вършени отъ днешната властъ на така наречения Народенъ блокъ.

Г. г. народни представители! Нѣма да ви говоря какъ дойде 9 юний, понеже почитаемиѣ народни представители демократи, националлиберали, радикали и сговористи, вклю-

чая и социалъ-фашиститѣ, въ болшинството си сѣ били командири на шпицъ-командитѣ, които сѣ известни на българския народъ. (Възражения отъ мнозинството) Тия хора днесъ застанаха рамо до рамо съ Земледѣлския съюзъ да провеждатъ сѣщата политика на 9 юний — политиката на избиване, тероризиране и ограбване на българския работникъ и селянинъ.

**С. Таковъ (з):** Ти кѣде бѣше на 9 юний?

**С. Димитровъ (раб):** Презъ периода на своето управление Демократическиятъ сговоръ извършваше много добре дѣлото на финансовия капиталъ. По пѣтя на онѣи кървави бани, които се устройваха въ цѣлата страна, по пѣтя на безследнитѣ изчезвания, по пѣтя на изгарянията въ пещата на Дирекцията на полицията, по пѣтя на ежедневния тероръ и проваляне борбитѣ на работницитѣ и селянитѣ, по пѣтя на една свирепа фашистска диктатура — по този пѣтъ може Демократическиятъ сговоръ да задържи своята властъ до 21 юний 1931 г.

Но, г. г. народни представители, азъ нѣма да се спирамъ върху всички тѣзи етапи, презъ които е миналъ Демократическиятъ сговоръ, понеже това е известно и на децата, на които още се чуватъ писциѣтъ заради избититѣ тѣхни бащи и майки. Работницитѣ и селянитѣ, не само въ нашата страна, а и въ цѣлия капиталистически свѣтъ, знаятъ какво бѣше Демократическиятъ сговоръ, по какъвъ пѣтъ дойде той на властъ и какъ завърши. Азъ ще се спра само върху септемврий.

Септемврий не бѣше случаенъ, другари!

Отъ мнозинството: А-а-а! „Другари“!

**С. Димитровъ (раб):** Г. г. народни представители! — Септемврий бѣше действително едно въстание на работници и селяни. Тѣ възстанаха подъ борческото знаме на тогавашната Комунистическа партия въ единенъ фронтъ противъ диктатурата и противъ финансовия капиталъ. (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ) И ако тѣ въ своята борба сѣ претърпѣли известно поражение, и ако днесъ историята не може да каже на какво се дължатъ пораженията на работницитѣ и селянитѣ, то утре, когато работническата класа, въ единенъ фронтъ съ селянитѣ, нанесе ударъ върху умиращата буржоазна класа, историята ще изнесе може би грѣшкитѣ на тогавашнитѣ водачи на партията и грѣшкитѣ на всички онѣи, които сѣ взимали участие въ борбитѣ презъ този периодъ. А съ това не се свършва. Вземете априлскитѣ събития. Какво бѣше това? Дали бѣше дѣло на Комунистическата партия, или това бѣше добре дошло за финансовия капиталъ, за да нанесе още по-здравъ ударъ върху класовото работническо движение и върху трудящитѣ се работници и селяни въ цѣлата страна, за да може да продължи, казахъ, своето господство подъ бича, нагайката, парабела и безследното изчезване?

Г. г. народни представители! Поради пораженията, които претърпѣха работницитѣ въ своитѣ борби съ финансовия капиталъ, се яви, разбира се, известно затихние, докато партията застане пакъ начело на борбитѣ на маситѣ. И после, въ 1928 г., ние виждаме единъ пробивъ по пѣтя на стачнитѣ борби, пробивъ, който действително раздруска и безъ това стѣснелата се база на Демократическия сговоръ, и той, разбира се, за да продължи своето господство, трѣбваше да проваля стачнитѣ борби, да пребива работницитѣ, какъвто е случаятъ въ Сливенъ презъ 1929 г. — маса работници бѣха хвърлени въ затворитѣ пребити, интернирани; така сѣщо работническитѣ стачки въ Пловдивъ, Хасково, София, въ цѣлата страна, бѣха потушени пакъ по сѣщитѣ пѣтища, по каквито дойде той на властъ. Именно тия отношения на Демократическия сговоръ къмъ класовото работническо движение и къмъ неговитѣ борби докараха 21 юний.

Но, г. г. народни представители, дали 21 юний бѣ случайна дата; дали действително работници и селяни дадоха на 21 юний своя гласъ за тази политика, която вие днесъ водите? Ако вие имате още съвѣсть, ако вие, соча васъ, земледѣлцитѣ, . . .

**С. Таковъ (з):** Не се заяждай съ насъ, момче.

**С. Димитровъ (раб):** . . . напълно не сте забравили миналото на Сговора, каго искамъ да кажа, че и вие сѣ претърпѣли известни удари отъ него, кажете, въ името на какво дойдохте на 21 юний на властъ?

Нѣкой отъ мнозинството: Да съсипемъ Сговора.

**С. Димитровъ (раб):** Ами че ние, които водихме предизборната борба . . .

**Сжщиятъ отъ мнозинството:** Никаква борба не сте водили. Ние изнесохме борбата.

**С. Димитровъ (раб):** Преди 21 юний азъ бѣхъ арестуванъ 20 дни и пребитъ, а заедно съ мене цѣлиятъ мѣстенъ комитетъ на организацията. Цѣлата обществена безопасностъ отъ Бургазъ, начело съ контра-революционера Балацински, който водѣше потушаване на борбитѣ въ 1923 г., съ цѣла папачъ отъ Бургазъ, бѣха въ Сливенъ и тероризираха сливенското работничество.

**Г. Енчевъ (з):** Можешъ ли да кажешъ кой купи хартията за бюлетини на Работническата партия на 21 юний?

**Т. Бошнаковъ (з):** Сговорътъ щѣше да управлява още 20 години, ако не бѣхме ние.

**С. Димитровъ (раб):** Вие издигнахте лозунги, които не можете да отречете. Какви сѣ тѣ? Ами тѣ сѣ лозунги за борба противъ картелитѣ, противъ закона за защита на държавата, за пълна и безусловна амнистия, за търговски и дипломатически връзки съ Съветския съюзъ, . . .

**Т. Бошнаковъ (з):** Дотогава, може би, вие ще поминѣте.

**С. Димитровъ (раб):** . . . и работницитѣ, и селянитѣ действително се увлѣкоха и дадоха своя гласъ именно за тия лозунги, . . .

**Нѣкой отъ мнозинството:** И не сѣ събрали.

**С. Димитровъ (раб):** . . . а не за тая политика, която провеждате вие — продължение политиката на Демократическия сговоръ.

**А. Циганчевъ (з):** Тогава не можехме да те знаемъ, че си работникъ.

**С. Димитровъ (раб):** Можете да проучите, че азъ съмъ билъ обикновенъ работникъ. Работилъ съмъ и при г. министра на финанситѣ и съмъ добъръ работникъ.

**Т. Бошнаковъ (з):** Като Асенъ Бояджиевъ!

**С. Димитровъ (раб):** Г. г. народни представители! Презъ ония тъмни времена на Сговора Демократическата партия бѣше въ опозиция. Азъ искамъ да ви прочитамъ една уводна статия отъ демократическия вестникъ „Знаме“. Статията е озаглавена „Система Спасовъ“. Въпросътъ се отнася за бирника Спасовъ, когото умъртвиха отъ побой въ Дирекцията на полицията. (Чете): „Лѣкарската експертиза е установила по несъмненъ начинъ, че бирникътъ Спасовъ е умрѣлъ отъ побой. Отъ непрестаненъ и най-безчовѣченъ побой.

„Не можемъ да имаме особени снизхождения къмъ единъ крадецъ на държавни милиони. Но въ тая страна сѣществуватъ закони, които не могатъ да бждатъ откъсани и на най-закоравѣлитѣ и доказани престѣпници. Какво би станало съ авторитета на съвременната държава, съ самитѣ нейни устои, ако тя първа се отказва отъ своя законъ и своитѣ институции?

„Вѣроятно общественото мнение би забравило вече Спасова, ако неговата смъртъ не се дължеше на една система, осветена още отъ миналото, но усъвършенствувана при режима на Демократическия сговоръ.

„Това е познатата система на полицейска инквизиция. Системата на най-страшнитѣ изтезания изъ участъци и Обществена безопасностъ, на убийства при „опитъ за бѣгство“, на „безследно изчезване“, и редица други изобретения, отъ които не се отказва и днешниятъ министъръ на вътрешнитѣ работи“. — Това се отнася за Ляпчевъ — „Поручикъ Алексиевъ сѣщо стана жертва на тая система.

„Най-голяма нейна жертва, обаче, е България, чието име въ чужбина е покрито съ калъ“. Уводна статия на „Знаме“ отъ 1 октомврий 1930 г.

**С. Таковъ (з):** Това е вѣрно.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Напълно го поддържамъ и днесъ това.

**С. Димитровъ (раб):** По поводъ арестуването на 52 комунисти, начело съ Йонко Пановъ и Младенъ Стояновъ,

пакъ „Знаме“ пише статия подъ заглавие „Со кротце и со благо“. (Чете): „Комунистътъ Младенъ Стояновъ е билъ изтезаванъ най-звѣрски въ Дирекцията на полицията, и то не веднѣжъ, а 13 пѣти подъ редъ. Битъ е и съ гумени камшици, съ желѣзни прѣтове и мокри кърпи. Цѣли 25 дни той е билъ оставенъ съ вързани рѣце, а два дни сѣ били вързани и краката му. И изтезанията сѣ били тѣй безмилостни, че Стояновъ се опитвалъ да се самоубие. Въ всѣки случай, той е вече половина човѣкъ. Такава е сѣдбата на много други политически затворници.

„Ние трѣпнемъ отъ ужасъ, четейки писмото на Стояновъ въ „Юманите“, отъ гдето сигурно ще премине и въ други европейски вестници.

„Дава ли си смѣтка шефътъ на полицията, г. Ляпчевъ, какъвъ ефектъ ще има писмото на Стоянова въ чужбина?

„Дължимъ да протестираме най-енергично противъ тия инквизиции, за които държимъ отговорни г. Ляпчева и неговото правителство.“

**С. Таковъ (з):** И това е вѣрно.

**С. Димитровъ (раб):** Това е пакъ цитатъ отъ уводна статия на „Знаме“, отъ 6 юний 1931 г. Вижда се, г. г. народни представители, че когато Демократическата партия е била въ опозиция, тя се е възмущавала отъ всички насилия, които е вършилъ Демократическиятъ сговоръ. Обаче сега да видимъ каква е политиката на новата властъ . . .

**Г. Мариновъ (з):** Като учителъ я карашъ. Карай по-сербезъ!

**С. Димитровъ (раб):** . . . и дали министърътъ на вътрешнитѣ работи, г. Гиргиновъ, по инквизициитѣ, които се вършеха въ Дирекцията на полицията, допустна анкетата, която се искаше отъ Лигата за защита правата на човѣка съ представителъ на работницитѣ. Ясно е, че г. Гиргиновъ така му изнася и така я кара.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Допустнахъ анкетата и тя констатира това, което азъ казвамъ и че онова, което вие изнасяте, не е вѣрно.

**С. Димитровъ (раб):** Явно е, че политиката на Народния блокъ е продължение на политиката на Демократическия сговоръ и ние съ право можемъ да го наречемъ Сговоръ № 2.

**Отъ мнозинството:** Ей-й-й!

**Т. Бошнаковъ (з):** Ако паднешъ въ рѣцетѣ имъ (Сочи сговориститѣ) ще видишъ тогава Сговоръ № 2!

**С. Димитровъ (раб):** Азъ съмъ падалъ и знаа. Навсички гърдитъ ни сѣ пробити. (Сочи работническитѣ представители) Но нито единъ нѣма отъ васъ битъ. Днесъ и вашата полиция бие.

**Т. Бошнаковъ (з):** Ако вие вървите по законнитѣ пѣтища, отъ вашата глава ни косъмъ нѣма да падне. Ако лудувате, ще си рамѣрите мѣстото. (Оживление)

**С. Димитровъ (раб):** Какви сѣ отношенията на Народния блокъ къмъ борбитѣ на работницитѣ и селянитѣ?

**А. Циганчевъ (з):** Когато отричате този държавенъ редъ, какъ нѣма да ви биятъ?

**Д. Икономовъ (раб):** Ляпчевъ казваше сжщото за васъ. Недейте употребява тѣзи срѣдства.

**П. Арабаджиевъ (з):** Викате „вашата“ конституция, „вашиятъ“ парламентъ. Като че ли сте отъ Марсъ или отъ Съветска Русия. Може ли такава нѣщо!

**С. Димитровъ (раб):** Азъ ще почна още отъ първия месецъ на вашето управление, съ ямболската стачка на текстилнитѣ работници, когато работницитѣ и селянитѣ почувствуваха, че действително на 21 юний е нанесенъ ударъ на Демократическия сговоръ и че сѣ направили пробивъ съ своя гласъ, като дадоха 200 хиляди гласове на представителитѣ на Работническата партия.

**А. Циганчевъ (з):** 160 хиляди.

**Т. Бошнаковъ (з):** 40 хиляди сѣ зестра.

**С. Димитровъ (раб):** Тъ можаха действително още въ първия месец да смъкнат маската на Народния блок, за да се види истинският ликъ на Демократическия сговоръ, на финансовия капиталъ. Още въ първите дни, когато работниците въ Ямболъ предяха искания за подобрене своето икономическо положение, въ Ямболъ бѣха концентрирани всички тъмни сили отъ Дирекцията на полицията и неотговорни фактори отъ цѣлата страна, за да провалятъ стачната борба, защото г. министърътъ на вътрешнитѣ работи знае, че една успѣшно завършена борба отъ работниците и селяните ще изгласка на още по-преденъ планъ борбитѣ на селяни и работници. Тъ ще могатъ о време да разклатятъ изъ основи и безъ това прогнилата капиталистическа система, въ единъ късъ периодъ ще смъкнатъ вашата маска, за да могатъ да разбиятъ всички ония илюзии, които вие имъ всѣвахте всѣки пътъ, въ избори и преди избори, по градове и села, където свиквахте събрания.

**З. Димитровъ (д):** Какво се канишъ?

**Д. Икономовъ (раб):** Търпение малко.

**С. Димитровъ (раб):** Но не е само това. Сѣщото е съ сливенската стачка на текстилнитѣ работници, която бѣше провалена пакъ по сѣщия пътъ

**С. Таковъ (з):** Измѣнници имаше ли?

**С. Димитровъ (раб):** Вземете Крънъ, вземете Дълбоки, това сѣ цѣла верига отъ издевателства, отъ убийства. Въ Ямболъ бѣха убити двама работника, въ Дълбоки бѣха убити двама селяни. Нима въ Дълбоки селянитѣ, които бѣха излѣзли да чествуватъ международния младежки день, застрашаваха вашата система? Нима тѣ щѣха да направятъ революция въ Дълбоки и бѣше ли нужно да се изпрати войска, за да се убиватъ селяни и облѣятъ селянитѣ въ кръвъ още въ зародиша на вашата властъ? Ето какво говорятъ фактитѣ. Ние изнасяме факти, не ги изсмукваме отъ прѣститѣ си. Има още редица такива факти, които заливатъ цѣлата страна.

**Г. Цокъвъ (з):** Я кажи, въ Русия дали допускатъ народътъ да прави такива манифестации противъ държавата?

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Виновници сѣ тѣ, защото провокиратъ.

**С. Димитровъ (раб):** Съ провалянето на стачната борба на работниците, ние виждаме едно бѣсно кърваво настѣпление на финансовия капиталъ за влошаване още повече положението на работника и селянина. Разбира се, този походъ на финансовия капиталъ се съпровожда отъ полицейски тероръ.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Фрази, фрази!

**С. Димитровъ (раб):** За да може вашиятъ планъ, изработенъ въ свръзка съ изхода отъ кризата, да се провежда правилно, вие се стремите първо да ударитѣ класовитѣ работнически организации и да можете безпрепятствено да провеждате своята политика. Ние имаме затворени клубове въ цѣлата страна. Имаме редица събрания, чисто организационни, нападени отъ полицията.

**З. Димитровъ (д):** Защото тровите души тѣ на младитѣ деца.

**С. Димитровъ (раб):** Какво?

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Казва, че тровите души тѣ на децата съ вашитѣ налудничави теории.

**Д. Икономовъ (раб):** (Къмъ З. Димитровъ) Нѣма ли младежки демократически съюзъ? Не ги ли тровите и вие, щомъ говорите на тая тема?

**С. Димитровъ (раб):** Ние виждаме една верига, една система отъ разгурвания на събрания на работници и селяни, една система на пребиване отъ бой, една система на съставяне актове на членоветѣ на Работническата партия по 2.000 л., по 10.000 л., какъвто е случаятъ, напр., въ едно село, въ което на 8 души сѣ съставени актове за 10.000 л., защото били членове на Работническата партия. Това е вашата система. И съ нея се цели да се обезглави работническата организация, за да не може да разбива всичкитѣ ония илюзии, които вие сѣте въ главитѣ на работниците и селянитѣ, че за толкова късъ периодъ не сте могли да

направите нищо и че, ако действително ви дадатъ още известенъ срокъ, вие ще можете да подобрите сегашното положение на работниците и селянитѣ.

**И. Симеоновъ (д):** Както Сталинъ иска по 5 години, по 5 години за петилѣткитѣ! И ние вървимъ по вашитѣ стѣпки!

**А. Неновъ (раб):** Пази си гърлото. Толкозъ пари прахоса въ Костенецъ-бана.

**И. Симеоновъ (д):** Иди и ти — тамъ има топла баня! (Смѣхъ)

**С. Димитровъ (раб):** Г. г. народни представители! Азъ ще мина на въпроса за изборния тероръ, защото следъ законодателнитѣ избори вие говорѣхте за тероръ, упражненъ отъ Демократическия сговоръ въ изборната борба, че по пътя на терора, по пътя на побоищата Сговорътъ е могълъ да вземе тия гласове, които му дадоха работниците и селянитѣ и че тѣ не изразяватъ вота на самитѣ работници и селяни. Но при допълнителнитѣ законодателни избори, напр., въ Орѣховска околия, ние видѣхме какъвъ тероръ се разигра, каква бѣше политиката на Народния блокъ по отношение на изборитѣ, по отношение правата на селянина, на работника. За този тероръ говорятъ фактитѣ, които азъ ще ви процитирамъ. Фактъ е, че за да вкарате въ Парламента Вергилъ Димовъ и така наречения „кучкарь“ — „Процепа“, падна убитъ единъ представител на така наречената лѣвица на Земледѣлския съюзъ.

**Д. Долбински (з):** Много плачете за тая лѣвица на Земледѣлския съюзъ!

**П. Попивановъ (з):** Можете ли да мислите, че Вергилъ Димовъ нѣмаше да бѣде избранъ отъ Орѣховска околия? Това показва колко съвѣсть имате въ главата си. Вергилъ Димовъ може да бѣде избранъ всѣкъде.

**С. Димитровъ (раб):** Откраднахте гласоветѣ.

**Д. Икономовъ (раб):** Не е ли позоръ за васъ този изборъ, г. Попивановъ? Отговорете на този въпросъ.

**П. Попивановъ (з):** Защо го осуквате?

**Д. Икономовъ (раб):** Вие го осуквате. Отговорете, не е ли пъленъ позоръ за васъ този изборъ?

**Т. Бошнаковъ (з):** Защото случайно нѣкого убили — затова ли?

**Д. Икономовъ (раб):** Какво случайно! То характеризира системата ви. Вие вършите това, което правѣше Демократическиятъ сговоръ.

**П. Попивановъ (з):** Отговорете на въпроса: ако това убийство случайно не бѣше станало, Вергилъ Димовъ нѣмаше ли да бѣде избранъ?

**Нѣкой отъ земледѣлцитѣ:** Не сѣ ли позоръ убийствата, които станаха въ Съветска Русия? (Възражения отъ работниците)

**Т. Бошнаковъ (з):** Плачете за свободата на изборитѣ, а въ Русия не позволяватъ никакви избори и никакъвъ парламентъ. Ако цените Парламента и свободата, по-малко ще приказвате. (Силни пререкания между работниците и земледѣлцитѣ)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** (Звъни) Моля, г-да!

**Нѣкой отъ земледѣлцитѣ:** Скарали се тамъ земледѣлци и убили одного измежду тѣхъ. Властѣта ли е виновна?

**А. Кантарджиевъ (д):** (Къмъ Б. Кръстевъ) Ти, малкиятъ тамъ, да мълчишъ! Страхопѣзльо!

**С. Димитровъ (раб):** Въ с. Козлодуй изборното бюро, назначено отъ сутринта, е било смѣнено съ върни хора на правителството. Въ надвечерието сѣ били арестувани, бити и обскирани надъ 20 селяни, членове на Работническата партия, а застѣпникътъ е битъ и изхвърленъ отъ бюрото. Преди една седмица Работническата партия получи тамъ, 479 гласа, а следъ тия избори получи 32 гласа. Явно е, че

булетиниѣ сѣ откраднати. (Възражения отъ земледѣлциѣ)

С. Таковъ (з): Какъ може да бѣде явно!

С. Димитровъ (раб): Това сѣ факти, които говорятъ, че вие, Народниятъ блокъ, ако можахте да заблудите работниците и селяните въ известна частъ да дадатъ своя гласъ на 21 юний при управлението на Демократическия сговоръ, то днесъ вие доказахте на тия работници и селяни какъ Демократическия сговоръ е вземалъ гласоветѣ и че вие по сѣщия методъ можахте да вземете гласоветѣ отъ Орѣховска околия. (Възражения отъ земледѣлциѣ)

Нѣкой отъ земледѣлциѣ: Вземете статистиката и ще видите, че нашитѣ гласове тамъ сѣ били все толкова.

Т. Бошнаковъ (з): Вие върватъ ли, че сѣ откраднати булетиниѣ? Искайте анкета.

Т. Тонковъ (з): Какъ смѣте отъ трибуната да говорите, че сме заблудили българския народъ, когато правителството на Сговора, крепено отъ полицейската сила, бѣше свалено отъ цѣлия български народъ? Срамота е да говоришъ това отъ трибуната! Цѣлиятъ народъ бѣше задъ гърба ни.

С. Димитровъ (раб): Вие провеждате сѣщата политика сега.

Д. Долбински (з): На 21 февруарий т. г. се потвърди пакъ, че народътъ е съ насъ.

И. п. Рачевъ (з): Когато Земледѣлскиятъ сѣюзъ се борѣше срещу сговористската властъ, вие кѣде бѣхте?

А. Циганчевъ (з): На 21 февруарий се потвърди това.

И. п. Рачевъ (з): На 21 юний, когато Земледѣлскиятъ сѣюзъ се борѣше срещу властѣта, вие бѣхте отдѣлно. (Василь Мариновъ, Петъръ Попивановъ и други пререкаватъ съ оратора)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

С. Димитровъ (раб): С. Ставерци. Не е допустнатъ застъпникътъ на Работническата партия Мако Кафеджията. Къмъ 10 часа е пристигналъ въ селото кандидатътъ Йорданъ Братковъ. Опитътъ му да влѣзе въ бюрото е билъ възпрепятствуванъ отъ стражари, които заявили, че не признаватъ никакви кандидати. Следъ протеста му излиза стражаръ отъ бюрото и публично заяви: „Председателътъ на бюрото не признава и не пуска никакви кандидати“. Назначенъ таквъ отъ сѣда, сутринта е билъ замѣненъ съ правителственъ човѣкъ.

С. Таковъ (з): Това е разбрано, друго кажи.

С. Димитровъ (раб): Предъ изборното бюро сѣ били арестувани кандидатътъ Йорданъ Братковъ и народнитѣ представители Христо Георгиевъ, Сѣби Димитровъ и Господинъ Лоловъ отъ старшия стражаръ Станчовски, началникъ-щаба I-ви кол. — Орѣховско, Ставерска община, взели имъ личнитѣ и депутатски карти и тѣзи за пѣтуване по б. д. ж., на Сѣби Димитровъ скѣсали картата. Държали ги затворени до 4 часа следъ обѣдъ, съставятъ имъ актъ, че не притежаватъ документи за установяване самоличността си, обвиняватъ ги въ кражба и ги изгонватъ извънъ околията.

С. Таковъ (з): Сами се върнахте.

С. Димитровъ (раб): Не само това, но вашата полиция ни обвини, че не сме никакви народни представители, а нѣкакви провокатори. Ето до кѣде вие можахте да дойдете. Това сѣ факти.

Т. Бошнаковъ (з): Лъженъ!

С. Димитровъ (раб): Азъ съмъ съгласенъ на анкета, да видите дали е това истина или не е.

С. Таковъ (з): А, бе, защо си кривишъ душата?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато се провежда изборътъ въ Орѣховска околия, тогава ще кажешъ тѣзи

работи, за да ти се представятъ доказателствата и да се види дали е истина или не е.

С. Димитровъ (раб): Азъ соча всички тия работи, за да се види, че нѣма разлика между васъ и Демократическия сговоръ.

А. Кантарджиевъ (д): По-голъми насилия отъ тѣзи въ Съветска Русия има ли нѣкъде да се вършатъ?

С. Таковъ (з): (Къмъ С. Димитровъ) Вѣрно ли е, че, следъ избора въ Орѣхово комунистическия депутатъ сте напълнили цѣлъ вагонъ и сте се върнали туку?

С. Димитровъ (раб): Арестувахъ ни и ни върнаха.

Г. г. народни представители! Всичко това може да илюстрира и да изнесе истинския ликъ на Народния блокъ, да покаже, че той не се различава отъ Сговора, че и той върви по сѣщия пътъ.

А. Кантарджиевъ (д): Когато бѣше Сговорътъ на властъ, тънко предѣхте; сега започнахте да приказвате.

С. Димитровъ (раб): Азъ ще се спра и на известни прѣсни факти, които сѣщо говорятъ за вашата политика. За първи май вие почнахте да се готвите отъ прѣди два месеца. Чрезъ вашата преса вие почнахте да трѣбитъ, че на първи май комунистите се готвятъ за революция, че тѣ ще се помжчатъ да изкаратъ всички свои сили на улицата, за да уронятъ престижа на Народния блокъ и че затова вие ще вземете предварителни мѣрки, че не отговаряте за послѣдствията, които ще станатъ. Съ това вие искахте да сплашите, да стреснете работниците и селяните, за да не излизатъ на улицата. Обаче тѣ, водейки се отъ своето классово чувство на борба, водейки се отъ съзнанието, че борбитъ на работниците и селяните именно въ този моментъ трѣбва да се засилатъ въ още по-голъма степенъ, за да могатъ да противопоставятъ на буржоазния планъ пролетарския планъ за изходъ отъ кризата, излѣзоха на улицата...

И. п. Рачевъ (з): Останаха въ кѣщи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никой не е излизалъ. Вие излѣзохте, за да ви арестуватъ. Вие се показахте, за да бѣдете арестувани.

С. Димитровъ (раб): Тѣ не излѣзоха на първи май, за да правятъ революция, а за да демонстриратъ своята готовностъ за борба противъ финансовия капиталъ, за подобрене тѣхното икономическо положение, противъ систематическия тероръ, който се упражнява върху цѣлокупното работническо движение, върху работниците и селяните. Ето ние имаме факти. Ние имаме убити въ Преславъ, въ Торосъ. Освенъ това ние имаме маса ранени и пребити работници въ цѣлата страна. Следъ първи май имаме цѣла една верига отъ побоища, които побоища и инквизиции сѣ накарали работниците да избѣгатъ по балкана, защото само въ балкана могатъ да намѣрятъ прибѣжище отъ кървавата политика, която се провежда въ този моментъ отъ правителството на Народния блокъ. Изнесе се фактътъ, че въ Преславъ, следъ като работниците, които сѣ били излѣзли да кажатъ своята дума, се разотвѣтатъ, сѣ били оградени отъ войската и срещу тѣхъ е почната стрелба. Това сѣ факти.

Т. Бошнаковъ (з): Има сѣдебна властъ, която ще си каже думата.

С. Димитровъ (раб): И общинскиятъ съветъ въ Преславъ се е занимавалъ съ този въпросъ и осѣжда дейността на полицията, въпреки че вие имате представители въ този съветъ, който не е комуна.

Т. Бошнаковъ (з): И ние осѣждаме убийствата.

С. Димитровъ (раб): Но фактитѣ говорятъ, че работниците не сѣ провокирали, а вие сте искали да пуснете кръвъ, да удавите работническото въ кърви. Тамъ се говори, че полицията е казала, че когато ще се чукатъ червени яйца, ще се лѣе червена кръвъ. Това сѣ факти, съ които се е занимавалъ общинскиятъ съветъ въ Преславъ. Азъ мога да ви дамъ и едно копие отъ неговото решение.

Т. Бошнаковъ (з): Герои. Да боядисате нѣкой щъркелъ или куче съ червена боя, да пуснете децата и женитѣ напредъ, а вие бѣгате по таванитѣ.

С. Димитровъ (раб): Изнасятъ се следнитѣ факти за селото Торосъ. Въ Торосъ се разправятъ днесъ едни мисте-

рии, които действително могат да покръсят душите, честният съвѣсти на работниците и селяните и на ония безпартийци, каквито още може да има въ нашата страна. Само единъ цитатъ ще ви приведа. На Дило Йотовъ сега се разбира, че предварително му билъ изкопанъ гробътъ, който е разкритъ, . . .

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Всичко е лъжа.

**Нѣкой отъ мнозинството:** Къде?

**С. Димитровъ (раб):** Въ с. Торосъ. — . . . и че предумишлено е убитъ само заради това, че е активенъ членъ на Работническата партия.

**В. Мариновъ (д):** Анкета има и ваши свидетели сж разпитани.

**С. Димитровъ (раб):** Въ Торосъ трѣбваше да се удари ръководството на Работническата партия, за да можете да парирате дейността на групата въ с. Торосъ. Нека отъ тия факти, които се изнасятъ тукъ, да се засрамите и да видите, че това не сж глупости, а сж ваши дѣла.

**В. Мариновъ (д):** Нѣкакъвъ си Мацанкиевъ изпратили за анкетаторъ!

**Нѣкой отъ мнозинството:** Отъ групата на Дени Костовци и пладенци!

**П. Стоевъ (раб):** Чудесни защитници сте на полицейския министъръ.

**А. Кантарджиевъ (д):** Че какъ си представявате вие тая работа? Да ви оставимъ съ развързани пояси да ходите по сокаците и да вършите каквото искате? Много има да подсмърчатъ. Това, което правите, не е свобода; а слободия.

**П. Стоевъ (раб):** Ние знаемъ, че не сте демокрация, нѣма какво да ни убеждавате!

**А. Кантарджиевъ (д):** Довчера, когато бѣше министъръ Ляпчевъ, тѣмъ предѣхте, а сега почнахте да приказвате много. Тавански герон! Като онзи тамъ черния, малкия, задъ Лазаръ Станевъ. Цѣла баба!

**Б. Кръстевъ (раб):** Съ убийци нѣма да се разправямъ.

**А. Кантарджиевъ (д):** (Къмъ Б. Кръстевъ) Въ Русе дохожда при менъ да ме молишъ и ми декларира, че не си взелъ никакво участие. Разбра ли? Бабо!

**Б. Кръстевъ (раб):** (Възражава нѣщо)

**А. Кантарджиевъ (д):** Ти дохожда при менъ въ Русе да се молишъ да се застъпя предъ министъръ-председателя. И предъ мене и Борисъ Павловъ сжщия денъ декларира, че си далъ нареждане да нѣма никаква първомайска акция. Защото си страхливецъ, защото си баба, а не си революционеръ!

**Б. Кръстевъ (раб):** Не съмъ страхливецъ. Отъ такива типове не ме е страхъ.

**С. Димитровъ (раб):** (Къмъ А. Кантарджиевъ) Излѣзте Вие начело единъ път! Вие сте поплюковци.

**А. Кантарджиевъ (д):** Азъ съмъ билъ начело на борби и пакъ ще бѣда: не съмъ се уплашилъ и нѣма да се уплаша. Но васъ ви нѣма тамъ, изкарвате женитъ и децата! Поплюковци сте вие! Животътъ ви е милъ! Вие знаете като Бояджиевъ само черъ хайверъ да ядете по аперативните магазини и да плачете за работническото.

**А. Неновъ (раб)** Елате, стойте въ опозиция като насъ, и при тая полиция, и ще ви видимъ!

**В. Мариновъ (д):** По таванитъ вие правите героизъмъ! Ние сме проявявали героизъмъ и въ опозиция, но васъ ви нѣмаше тогава!

**А. Кантарджиевъ (д):** Тѣ тогава бѣха детективи на Стовора!

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** (Звъни) Моля, не прекъсвайте оратора.

**В. Мариновъ (д):** Прекъсваме го, защото говори мерзости, явно невѣрни работи.

**С. Димитровъ (раб):** Млъкни! Вие просто окървавихте главитъ на работническото!

**Т. Мариновъ (з):** Вие окървавихте работническото, не ние!

**Т. Бошнаковъ (з):** (Къмъ работницитъ) Само между васъ сж кръволицитъ!

**С. Димитровъ (раб):** Въ Дирекцията на полицията сж убийцитъ. Не бѣше засѣхнала кръвта въ Дирекцията на полицията и участитъ, ние виждаме ново опръскване съ кръвъ стениитъ на тия институти, които служатъ за пребиване дейцитъ на работницитъ и селянитъ, дейцитъ на класовото движение. Това говорятъ фактитъ, това говори миналото отъ близкия провалъ, който стана на Българската комунистическа партия съ убийството на нейния секретаръ Кофарджиевъ и убийството на Цочо Неновъ и Христо Кочевъ въ Дирекцията на полицията. Това сж факти, установени отъ анкетата, която извърши въ болницата нашата парламентарна група съ представителъ на печата. Констатира се, че студентътъ Цочо Неновъ е билъ подлаганъ на звѣрски инквизиции, на звѣрски изтезания; цѣлата му предна страна избѣлена, а задницата му синя; сжщо се констатира, че по цѣлото му тѣло нѣма нито единъ косъмъ, защото той е билъ заливанъ съ спиртъ и подлаганъ на огънь!

**Отъ работническата група:** Позоръ!

**С. Димитровъ (раб):** Това сж факти, които говорятъ.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Това е една нова мръсна измислица тукъ, отъ трибуната. Нищо подобно нѣма. Има подробенъ експертенъ протоколъ, който оборва всичко това. Това е нова измислица отъ Васъ.

**А. Кантарджиевъ (д):** Не измислица, а лъжа е!

**С. Димитровъ (раб):** Фактъ е, че вие не допуснахте анкета.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Каква анкета? Нали се направи втора проверка, нали изровиха труповетъ и се констатира сжщото?! Мерзавци съ мерзавци! Лъжете по единъ най-мръсенъ начинъ!

**С. Димитровъ (раб):** Трѣбваше да извършимъ експертиза отлѣлно.

**В. Мариновъ (д):** Експертизата не е наша и ваша; тя е на компетентния лѣкаръ.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Експертиза бѣше направена следъ нѣколко дена по искане на васъ, на цѣлото обществено мнение. За да се види, че лъжете, изровиха се труповетъ и се направи втора експертиза, която напълно потвърди първата на д-ръ Московъ. (Възражения отъ работницитъ) Какви сте вие мерзавци да лъжете само! Провокатори сте съ вашитъ измислици! Нѣмате човѣшки образъ! Негодяи!

**Д. Икономовъ (раб):** Какъ можете да държите такъвъ езикъ?

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Две експертизи да потвърдятъ едно и сжщо, а вие да твърдите противното! Това сж измислици!

**С. Димитровъ (раб):** Бѣха арестувани заедно съ тѣхъ още 40—50 души работници и студенти, които трѣбваше да бѣдатъ малтретирани и пребити. Часть отъ тѣхъ бѣха освободени, а другитъ пратени по затворитъ. Така сжщо отъ гр. Сливенъ бѣха арестувани другаритъ: Георги Милевъ — секретаръ на Текстилниятъ съюзъ въ Сливенъ, Йорданъ Маргиновъ — членъ на окръжния комитетъ на Работническата партия въ Сливенъ, Спасъ Георгиевъ — секретаръ на Работническата партия въ Сливенъ и още нѣколко работници. Тѣ можаха да избѣгатъ и намѣриха убѣжище въ пазитъ на Балкана отъ вашата миролюбива политика, която вие провеждате. Сжщо така бѣха хвърлени въ затвора 16 души работници отъ Елхово и Ямболъ и пребити отъ бой. И сега се намиратъ въ затвора. Часть отъ тѣхъ се търсятъ и кой знае дали не сж намѣрили мѣсто при онѣзи безследно изчезнали герои, които се пожертвуваха въ борбитъ на работницитъ. Това сж факти, които говорятъ за вашата политика.

Фактъ е, че този бюджетопроектъ отговаря на сегашното политическо положение, за да можете временно още



да продължите своето господство. Фактът е, че от деня на деня се влошава положението на работниците и на селяните. Има намаление на бюджета с известна цифра, но отговаря ли това намаление на икономическото положение днес на селянина и работника? Ясно е, че не. Но ние не се ръководим от това, че когато положението на работника е по-добро, може да бъде и бюджетът по-голям. Не, колкото се повече влошава положението на работниците и селяните, толкова повече, разбира се, работниците реагират против влошаването на тяхното положение, а в същото време толкова повече и буржоазията чрез своите полицейски институти реагира, потушава техните борби. Заради това бюджетът на полицията не само ще растат според фактическото положение на работниците и селяните, но утре, другиден, когато работниците ще бъдат при още по-лошо положение, вие ще осъмнете при единъ още по-голям бюджет на полицията.

**Нъкой отъ мнозинството:** Казахте преди малко, че бюджетът на Вътрешното министерство е намален, а сега — че не е намален. Не знаете какво приказвате!

**Т. Бошнаковъ (з):** Въ болшевишка Русия има ли полиция?

**С. Димитровъ (раб):** Има.

**Т. Бошнаковъ (з):** Какво плащат там на полицията? Не може да има държава без полиция. На кого разправят!

**Д. Икономовъ (раб):** Г. председателю! Правилникът само за насъ ли е?

**С. Димитровъ (раб):** Буржоазната класа се старе да запази своето господство. Въ историята нъма случай една класа да се грижи за интересит на друга. Вие парадирате още съ демократия, но това не е демократия, а прикрита фашистска диктатура. Въ Съветския съюзъ има полиция, която полиция служи на интересит на работниците и селяните.

**Т. Бошнаковъ (з):** Тръбва да кажете дефектит на полицията, а не да я отричате. Държава без полиция не може. Щомъ има полиция въ болшевишка Русия, ще има и у насъ.

**С. Димитровъ (раб):** Откажете се отъ вашата демокрация. Вие знаете, че имате прикрита фашистска диктатура.

**Т. Бошнаковъ (з):** Вие имате въ Русия червена диктатура. За насъ е безразлично черна диктатура ли е или червена — ние ще се боримъ и противъ едната, и противъ другата, както намътримъ за добре.

**С. Димитровъ (раб):** Ние признаваме, че въ Съветския съюзъ има диктатура на пролетариата.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Диктатура на нъколко садисти, които управляват тамъ.

**С. Димитровъ (раб):** Садисти сж вашит палачи!

**В. Мариновъ (д):** Въ Русия полицията служи на пролетариата, а тукъ служи на цълия народъ.

**С. Димитровъ (раб):** Тукъ служи на паразитната класа.

**В. Мариновъ (д):** Нъма у насъ паразитна класа.

**Т. Бошнаковъ (з):** Болшевишкит бюрократи сж най-паразитната класа! Ще измрете гладни като кучета!

**С. Димитровъ (раб):** Г. г. народни представители! Ние не върваме, че вие ще се движите въ рамкит на тоя бюджет. Щомъ като утре осъмнете при едно още по-страшно положение, което заплашва вашето господство, вие ще намътрите източници за издръжка на по-голъма полиция. Както Демократическиятъ сговоръ намътри пари да направи преврата на 9 юний и да потуши бунтоветъ презъ септември 1923 г., така сжщо и вие ще намътрите.

**В. Мариновъ (д):** Да не би въ ума да ви е и вие да направите превратъ?

**С. Димитровъ (раб):** Предвижда се безотчетенъ фондъ отъ 6 милиона лева. Това говори, г. г. народни представители, за нъкакви си скрити работи, за конспирация. Г. Гиргиновъ въ заседанието на бюджетарната комисия кази:

„Азъ не мога да говоря тукъ предъ васъ, понеже азъ нося отговорности“. Ето, тия 6 милиона лева ще се дадат на тия потераджии, както вие ги наричате, които сега сж пристигнали въ Троянъ, за да тероризиратъ комуната, която единичка свъти въ цълата страна.

**В. Мариновъ (д):** Нали не сте комунистическа партия, а работническа? Комунистическата партия е вънъ отъ законитъ. Къмъ нея ли принадлежите вие? Поправете се!

**С. Димитровъ (раб):** Азъ говоря за 6-тй милиона лева.

**В. Мариновъ (д):** Вие говорите за комуна.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Признава, че сж комунисти!

**С. Димитровъ (раб):** Отпускатъ се по 100 л. дневни на потераджии, които иматъ за задача да преследватъ разбойниците.

**Нъкой отъ земледълцитъ:** Разбойниците, или работниците?

**С. Димитровъ (раб):** Това не сж разбойници. Колко обори сте разкрили, колко атентати сте разкрили? Къде е атентаторътъ надъ централния комитетъ на независимитъ работнически съюзи? Нъма го. Но тия потери не сж нищо друго, освенъ ония, които вие организирате, когато вашата класа се намира въ разложение. На 1 май въ Сливенъ пристигнаха отъ Егри-дере, отъ Кърджали, отъ цълата страна тъмни личности, които се криятъ нъкъде далечъ отъ погледитъ на работниците и селяните, които се охраняватъ само за такива дни. Когато работниците излъзатъ на улицата, за да издигнатъ своя гласъ на протестъ, за борба, тъ се изпращатъ като потераджии-герои.

**В. Мариновъ (д):** Вие оправдавате съществуването на диктатурата въ Русия, а ние казваме: не по пътя на диктатурата, а по пътя на демокрацията нъма да ви позволимъ да вършите революция въ България.

**С. Димитровъ (раб):** Азъ разбирамъ да подобрите бита на полицантъ, да подобрите тяхния животъ, обаче предвижда се кредитъ за учебници, помагала и т. н. Съ това се цели анджъкъ вие да модернизирате вашата полиция, за да може да достигне онова ниво, за което говори г. Мариновъ. Той каза, че у насъ нъмало въобще училища за подготовка на полицант, които училища да дадатъ възможност на полицантъ да усвоятъ най-новитъ методи на инквизиция.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Най-модерната инквизиция е въ Русия. Въ никоя държава нъма такава модерна инквизиция, каквато е руската. Рускиятъ болшевишки режимъ даде най-модерна, най-перфидна, най-рафинирана инквизиция.

**С. Димитровъ (раб):** Тамъ нъма бой.

**В. Мариновъ (д):** Тамъ има само убийства — нъма бой.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Срѣднєвѣковната инквизиция блѣднѣе предъ руската.

**С. Димитровъ (раб):** Тамъ даватъ вестници, даватъ всичко на арестуванитъ.

**В. Мариновъ (д):** Защото нъматъ хлѣбъ.

**С. Димитровъ (раб):** И при снемане показанията на обвиняемитъ не се употребява бой и инквизиция.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Въ Русия има само инквизиция — нищо друго нъма.

**Нъкой отъ мнозинството:** Куршумъ и Сибиръ има.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Въ Русия има само камшикъ и мразъ политически.

**Д. Икономовъ (раб):** Отвънъ сега минаха стражари съ каски и палки — вървете ги вижте — и студентитъ, а вие разправяте за Русия.

**С. Димитровъ (раб):** Понеже институтътъ на полицията се издръжа само за потискане на работниците и селяните,

ние се противопоставяме напълно на него, като институт, който е чуждъ на работниците и селяните, . . .

**В. Мариновъ (д):** Разправете за руската полиция.

**С. Димитровъ (раб):** . . . институтът, който служи само на умиращата буржоазна класа, която отъ денъ на денъ се огражда. Ние не можемъ да дадемъ гласа си за такъвъ институтъ, който утре ще бѣде употребенъ за пребиване на работници и селяни, затова ние се противопоставяме изцѣло на него.

**В. Мариновъ (д):** Работниците нѣма да биемъ и работниците не биемъ. Ние биемъ тия, които отиватъ да лъжатъ работническото, да го увличатъ и следъ туй да бѣгатъ по таванитѣ. Стачници не биемъ, а биемъ ония, които подстрекаватъ стачниците.

**С. Димитровъ (раб):** Ние протестираме отъ тая трибуна. Ние апелираме къмъ работниците и селяните да застанатъ частъ по-скоро подъ своето знаме — знамето на класово движение, знамето на единния фронтъ противъ полицейския тероръ, противъ инквизицията, противъ хунското кърваво настѣпление на финансовия капиталъ — за работническо-селско правителство! (Ржкоплѣскания отъ работниците)

**В. Мариновъ (д):** Това може да говорите въ България, въ една демократична държава. Въ Русия не може да се каже подобно нѣщо противъ режима. Тамъ, който го каже, бива застрелванъ отъ чеката. Тамъ е разликата между България и Русия: тукъ имате свобода да приказвате, а тамъ никой нѣма свобода; който приказва, веднага го застрелватъ.

**Л. Станевъ (раб):** На 1 май има убити хора. И не само на 1 май, но откато сте на властъ досега има 16 работници убити.

**П. Стоевъ (раб):** Оня день почина въ болницата единъ съветникъ отъ гр. Орхание, който бѣше пребитъ.

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата на-родниятъ представителъ г. Стойне Ризовъ.

**С. Ризовъ (з):** (Отъ трибуна) Г. г. народни представители! Следенки дебатитѣ по бюджетопроекта за администрацията и полицията, забелязахъ, че се пускатъ приказки, каква била полицията у насъ и каква трѣбва да бѣде. И както се желае отъ нѣкои, полицията въ България да стане такава, каквато е английската, френската, американската, азъ не виждамъ, че това може да стане скоро въ България, при тѣзи политически нрави, каквито съществуватъ у насъ. Препоръжитѣ, които се правятъ отъ нѣкои оратори, че нашата полиция трѣбвало да се образува отъ млади хора, курсисти къмъ военното ведомство, че полицантѣ трѣбвало да ги възпитаме да бѣдатъ културни и безпартийни полицаи, за мене сѣ тѣй далечъ отъ възможността да бѣдатъ осъществени, колкото е далечъ България отъ Южна Америка.

Азъ не забелязахъ никой отъ ораторитѣ да изложи, какъ сѣ разходвани гласуванитѣ въ миналото бюджети за полицията. Не е въпросъ, какви сѣ цифритѣ, дали тѣ сѣ били по-големи или по-малки отъ предвиденитѣ въ днешния бюджетопроектъ, но въпросътъ е, какъ тѣ сѣ разходвани, дали действително тѣ сѣ отивали напълно по своето предназначение, за което сѣ гласувани. Въ това отношение азъ ще си послужа съ § 12 и § 13 отъ настоящия бюджетопроектъ.

Въ § 12 се предвижда възнаграждение до 100 л. на потераджии, когато има нужда да се преследватъ разбойници и т. н. Въ миналото, по бюджета на Сговора, се предвиждаше до 200 л. възнаграждение на онѣзи, които биха отишли или бѣдѣха повикани отъ властата да преследватъ разбойници. Ето какви кредити сѣ били гласувани по § 12 въ бюджетитѣ на Сговора, безъ този за 1927/1928 финансова година, за която нѣмамъ бележка: за 1924/1925 финансова година — 5.671.661 л.; за 1925/1926 г. — 1.700.000 л.; за 1926/1927 г. — 500.000 л.; за 1928/1929 г. — 134.416; за 1929/1930 г. — 335.184 л.; за 1930/1931 г. — 501.149 л.; 1931/1932 г. — 500.000 л., или всичко за 7 години сѣ били гласувани 9.261.490 л.

По § 13 сега вече не се споменава за възнаграждение на отличили се полицаи, каквото се предвиждаше въ този параграфъ споредъ бюджета на Сговора. Г. г. народни представители! За 4 години — 1928/1929 г. 1929/1930, 1930/1931 и 1931/1932 — Сговорътъ е гласувалъ по § 13 за

такива отличили се полицаи 575.000 л. Да видимъ сега, какъ е била разходвана тази сума.

Презъ 1925 г., следъ преврата, г. Цанковъ бѣше шефъ на кабинета, г. Русевъ бѣше министъръ на вътрешнитѣ работи, и тогава е било гласувано най-големото перо отъ 5.671.661 л. по § 12 за преследване на разбойници. На г. Русевъ тогава — съжалявамъ, че тукъ нѣма него и другаритѣ му, защото тѣ бѣгатъ, като знайтъ, че ще се изнесе нѣщо отъ това, което сѣ вършили тѣхнитѣ полицаи — му е трѣбвало такава голѣма сума, защото тѣ бѣха обявили война на 90% отъ българския народъ и такъвъ голѣмъ кредитъ ще имъ е нуженъ, за да преследватъ българския народъ, а не да плащатъ на потераджии, защото, както ще ви покажа по-сетне съ доказателства, тѣзи суми не сѣ били давани на потераджии, а сѣ били оправдавани по фалшивъ начинъ съ смѣтко-разписки за джоба на тѣхнитѣ околийски началници и първи партизани въ околитѣ.

Г. г. народни представители! Не искамъ да бѣда голо-словенъ. Ще ви посоча примѣри. Презъ 1924/1925 г. действително въ България имаше разбойници. Преследваха се много невинни хора — за тѣхъ говориха други оратори, не искамъ да говоря и азъ — но ще признатъ, че тогава действително имаше разбойници. Образуваха се потери и мога да призная, че единъ пътъ мобилизираха нашето село, въпрѣки че бѣше опозиция, да гонимъ нѣкой си Караганчевъ — Швабата, но азъ не съмъ получилъ нито петъ пари отъ този кредитъ, а така бѣше и съ всички селяни, които бѣха викани да преследватъ разбойници. На нѣкои реквизирахъ каруци, отнемаха хората отъ работата имъ, по цѣли дни и нощи преследватъ разбойници. Азъ разпитвахъ и се мъчихъ да намѣря нѣкой да ми каже, че сѣ му платили, както бѣше предвидено въ бюджета, по 200 л. възнаграждение, но отъ никого не чухъ, че е получилъ пари. Всѣки казваше, че не е видѣлъ нито петъ пари. А фактътъ си е фактъ: преписката въ околийското управление и днесъ е неразгледана.

Презъ 1927 г., преди законодателнитѣ избори, когато вече изъ нашия край нѣмаше шайки — отъ цѣла година не бѣше се появила никаква шайка — каквито ги имаше по-рано, на Георгиевденъ стана обиръ по шосето Ески-Джумая—Османъ-Пазаръ. Трима души съ маскирани лица обраха 30.000 л. отъ пѣтници бедни селяни. Знае се защо тѣ бѣха маскирани — защото бѣха хора познати и близки, а злитъ езици говорѣха, че сѣ били изпроводени отъ самата властъ да направятъ обиръ, за да може по-сетне, преди изборитѣ, властта да подгони така нареченитѣ дружбаши отъ Оловения блокъ, като каже, че сѣ разбойници, да ги прибере и да осуети тѣхнитѣ агитации за изборитѣ. Като стана обирътъ, полицията не си мръдна крака въ разстояние на две седмици, за да търси кои сѣ тѣзи разбойници. Но следъ като бѣха завѣрени листитѣ на Оловения блокъ, почнаха да арестуватъ първитѣ хора отъ листитѣ, по първитѣ хора на Земледѣлския съюзъ въ селата.

**Д. Икономовъ (раб):** Намѣриха, значи, разбойниците!

**С. Ризовъ (з):** Същевременно пустнаха и подиръ мене детективитѣ да ме търсятъ кѣде съмъ. Тръгнахъ къмъ Османъ-Пазаръ, кѣдето бѣхъ призованъ като свидетелъ. Наближавамъ Османъ-Пазаръ. Срѣща ме единъ приятелъ и ме пита: — „Кѣде отивашъ, Ризовъ?“ — Отивамъ въ Османъ-Пазаръ, че имамъ призовка. — „Кѣде отивашъ! Снощи на Марчо Атанасовъ му направиха обискъ, арестуваха го и го закараха въ Ескиджумайския участѣкъ. Въ сѣда е Алексо Митовъ и стражаритѣ чакатъ, щомъ се гледа дѣлото, ще го грабнатъ и ще го закаратъ въ участѣкъ. Същевременно сѣ арестувани нѣколко души отъ Кара-Дарлъж и закарани въ Османъ-Пазаръ. Кѣде отивашъ? Тебе те търсятъ подъ дърво и камъкъ. Връщай се!“ Помислихъ азъ — не че ме е страхъ, защото ще ме биятъ, но казахъ си: нѣма да имъ се предамъ този пътъ, понеже избори идатъ, ще трѣбва да освобождавамъ другитѣ. Връщамъ се. Вечеръта дохожда единъ съговорникъ, мой приятелъ и казва: „Ризовъ! Въ общината има двама детективи и единъ стражаръ, търсятъ тебѣ. Нѣма да спишъ тая нощъ въ кѣщи, защото ще те арестуватъ“. Отивамъ да спя на друго мѣсто — не е важно кѣде. На другия день отивамъ въ Шумелъ при прокурора. Бѣше недѣленъ день, но благодарение че го намѣрихъ. — Г. прокуроре, казвамъ, положението е такова и такова; въ Османпазарска околия сѣ арестувани всички хора на Оловения блокъ. Имате ли каберъ? — „Да, имамъ“. Той не знае кой съмъ. Питамъ: дали ли сѣ нареждане на

следователя и околийския началник да вземе мърки, за да се освободят тия хора? — „Да, взелъ съмъ мърки: ако сж виновни, да ги задържи, ако не сж виновни, да ги пусне“. — Ама, г. прокуроре, и азъ съмъ въ това число. Вие търсите ли ме? — „Не“. — Полицията ме търси, съдебната власт не ме търси. Какво да правя? — „Ще отидешъ при следователя и ще кажешъ да ги разследва, и ако не сж виновни, да ги освободи. Ти си свободенъ. Ще ти дамъ бележка“. Отивамъ въ Ески-Джумая при следователя. Това е на 17 май. Казвамъ му: Г. следователю! Какво правите? Знаете ли, че има арестувани хора отъ Османпазарско и Ескиджумайско? — „Знамъ“, казва. Той не ме познава. — Мога ли да знамъ защо сж арестувани? Каза: „Имамъ тукъ една бележка, че сж арестувани по обира въ Боаза, който стана на Гергьовденъ. Османпазарскиятъ околийски началникъ обвинява въ тая кражба нѣкой си Стойне Ризовъ и Марчо Атанасовъ“ — и двамата кандидати на Оловния блокъ — „а ескиджумайскиятъ околийски началникъ обвинява Аврамъ Аврамовъ. И той е арестуванъ“. — Г. следователю! Познавате ли Стойне Ризовъ? — „Да не сте вие?“ — Да. Свободенъ ли съмъ? — „Свободенъ си“. — Защо не ме арестувате? — „Преписката е въ околийския началникъ и той отиде на панаира“ — тогава имаше панаиръ — „следъ обѣдъ ще ги разследвамъ“. Вземамъ тогава азъ и подавамъ телеграми до г. Липчевъ, който бѣше министъръ на вътрешнитъ работи, коние „Земледѣлско знаме“, „Народъ“ и пр., а сжщо и до прокурора, и протестирамъ. Презъ нощта полицията въ Ески-Джумая — сигурно сж дали нареждане — пребила арестуванитъ въ участъка и ги пуснала въ два часа презъ нощта.

**А. Аврамовъ (з):** Като ни вземаха здравето, пуснаха ни.

**С. Ризовъ (з):** Посочвамъ този фактъ, за да ви кажа, че въ разстояние на шестъ дни насъ ни преследваха и навсякътъ тия полици е платено отъ този § 12, който се отнася за преследване разбойничитъ. Насъ ни обиха за разбойници, когато тѣ устроиша тая кражба и не се потрудиша да намѣрятъ виновничитъ, защото сж самитъ тѣ.

**Д. Икономовъ (раб):** Г. Ризовъ! Позволете да Ви кажа, че и въ настоящия моментъ сж пратени пакъ такива 10—15 души въ Троянско, да търсятъ разбойници.

**Нѣкой отъ земледѣлцитъ:** Все може да има разбойници.

**Министъръ-председател Н. Мушановъ:** Къде сж пратени?

**Д. Икономовъ (раб):** Въ Троянска околия, г. министре. Днесъ ми съобщиха.

**Министъръ-председател Н. Мушановъ:** Трѣбва да имате грѣшка.

**С. Ризовъ (з):** Г. г. народни представители! По § 12, за възнаграждение на потераждни по преследване на разбойници, се предвиждатъ 500.000 л., а по § 13 — награди на отишли се полици при преследване и залавяне разбойници — се предвиждатъ 200.000 л. Не е въпросътъ за сумата, която трѣбва да се гласува. Действително има разбойници. Не е само примѣрътъ отъ нашата околия, който ще ви кажа. Маса кражди презъ сговористко време имаше въ нашата околия. Впечатлението бѣше тъй натегнато, бѣше се създадо убеждение у народа, че сговористката власт е една власт, която само граби и която бие и пребива. Имаше конекрачество. Въ нашата околия се докараха коне отъ джамбази-цигани, които свободно ги продаваха, разбира се, съ издадени билети. Злитъ езици говорятъ, че околийскиятъ началникъ е далъ единъ кочанъ билети на единъ голѣмъ партизанинъ, който бѣше файтонджия въ Османъ-Пазаръ, а сега, казватъ, вече е съ шестъ милиона лева. Тия коне сетне се оказа, че били крадени отъ Анхилска околия. Анхилскиятъ околийски началникъ съобщава на османпазарския околийски началникъ да залови крадцитъ и конетъ и да му ги представи. Конетъ се прибраха, въпрѣки че бѣха продадени на бедни хора по 4—5—6 хиляди лева. Отне имъ ги околийскиятъ началникъ, въпрѣки че тѣ имаха билети, че сж ги купили, обаче паритъ не можаха да си взематъ, защото отъ кого ще вземешъ? — отъ циганина ли? — на босия царвулитъ не се взематъ. Анхилскиятъ околийски началникъ иска крадцитъ, но кой да му ги предаде? Злитъ езици говорятъ, че действително околийскиятъ началникъ въ Османъ-Пазаръ е замѣсенъ въ това конекрачество. И за да се отърватъ отъ анхилския

околийски началникъ, вмѣсто да търсятъ Панайотъ Славовъ, тѣ му представятъ единъ циганинъ; вмѣсто Панайотъ Славовъ, му представятъ Пенчо Стайковъ, отъ друго село, невиненъ човѣкъ. Отива Пенчо Стайковъ на следствие въ Анхило. Повиква го околийскиятъ началникъ по името Панайотъ Славовъ, той му казва: „Азъ не съмъ Панайотъ Славовъ, азъ съмъ Пенчо Стайковъ“. Околийскиятъ началникъ казва: „Азъ търся Панайотъ Славовъ, какво търсишъ тукъ?“ Той му казва: „Мене ме изпрати г. началникътъ“. — „Ти“ — казва — „да си отидешъ, азъ искамъ Панайотъ Славовъ“. — Околийскиятъ началникъ въ Османъ-Пазаръ казва: „Той е боленъ, не мога да го изпратя“.

Г. г. народни представители! Тукъ азъ искамъ да обърна вниманието и на г. министра на вътрешнитъ работи, че тази преписка следъ 21 юний се намѣри въ околийското управление и отъ нея се вижда какъ сж оправдавани презъ осемъ години разходитъ по § § 12 и 13, отъ Османпазарското околийско управление. Азъ самичкъ обръщамъ смѣткоразпискиятъ и констатирахме съ една комисия — не официална, а партийна комисия — че 500—600 хиляди лева за осемъ години, изразходвани по преследване разбойници и за възнаграждения на отишли се полици — такива, разбира се, които сж гонѣли хора като мене — сж получени съ подправени подписи, срещу името на Драганъ, на Иванъ отъ ели-кое-си село, за туй, че тия полици сж ходили да преследватъ разбойници. Като отидешъ да ги питашъ: „А бе, бай Иване, ти получилъ ли си пари по тая разписка?“ — казва ти: „Петъ пари не съмъ вземалъ“. Така сж били оправдавани тия суми и сж влѣзли въ джобоветъ на нѣколко души сговористки партизани, които на конгреса бѣха тукъ и манифестираха изъ софийскитъ улици и всички отидоха съ Цанковъ.

**С. Кирчевъ (з):** И чакатъ пакъ да дойдатъ единъ день на властъ.

**С. Ризовъ (з):** Тази констатация, г. г. народни представители, която ви давамъ, не е само за нашата околия, а тя е за цѣла България презъ време на управлението на Сговора. Азъ моля правителството да назначи една парламентарна анкета не само по тѣзи параграфи, а по всичкитъ ведомства презъ управлението на Сговора, която анкета ще се натъкне на чудеса отъ злоупотрѣбяване на държавната пара.

Г. г. народни представители! Ние, Земледѣлскиятъ съюзъ, желаемъ да има една полиция честна, която да пази само имота, честта и законитъ въ страната. Ние нѣмаме нужда отъ полиция, за да произвежда избори. Сполай Богу, ние сме болшинство въ тази страна и ние можемъ да си произвеждаме избори и безъ полиция. На 21 юний м. г. въ изборитъ на насъ ни проведоха отъ София стражари — дали тѣ бѣха отъ участъци, или бѣха облѣчени само да се каже, че сж стражари — и единъ детективъ чакъ въ Османпазарска околия, за да произведатъ изборитъ. На 21 юний бѣха прѣснати по общинитъ въ Османъ-Пазаръ стражари отъ София да произвеждатъ избори и имъ се плащаха пѣтни и дневни отъ тия параграфи. Такава полиция на българския народъ не трѣбва. До 21 юний въ селата, като видѣха полици, всички жени и деца бѣгаха и се криеха въ къщи — както нашитъ майки разпиратъ за черкезитъ, които сж виждали едно време въ турско.

Азъ ще ви кажа единъ типиченъ примѣръ сега. Това бѣше на 1 май. Бѣхъ си отишелъ въ къщи. Трима конни стражари съ единъ приставъ ходѣли по селата и минаватъ покрай моята къща. Моитъ деца — имамъ едно 6—7-годишно и друго 5-годишно — като ги видѣли, избѣгаха въ къщи и ми казаха: „Тате, стражари идатъ“. — Не бойте се, деца, имъ казвамъ азъ, тѣ сж наши стражари. — „Наша ли, тате?“ — Наши сж, казвамъ, не бойте се. Толкова се бѣха уплашили, че едвамъ можахъ да ги заведа при пристава, който имъ даде бомбони да се успокоятъ; и сега тѣ знаятъ, че сж наши стражари.

Г-да! Това сж факти, това не сж измислици отъ менъ, защото азъ не вземамъ думата да дематогствувамъ, както отъ тукъ (Сочи опозицията) правятъ това нѣкой. Г. Липчевъ, напр., утре ще дойде — сега избѣга — и ще започне кой знае какво да се хвали.

Азъ, като казахъ тѣзи нѣколко думи, обръщамъ вниманието още единъ пѣтъ на г. министра на вътрешнитъ работи да потърси такива преписки, смѣтко-разписки — не само въ нашето околийско управление — да види защо до сега не сж разгледани и всѣки да се постави на мѣстото му. Насъ не ни трѣбва, пакъ повтарямъ, полиция да произвежда избори, не ни трѣбва полиция, отъ която женитъ и децата да се боятъ и да бѣгатъ, а ни трѣбва полиция, която да излови всички престѣпници и да ги за-

кара тамъ, където имъ е мѣстото.

Четохъ една статия на в. „Демократически сговоръ“ отъ 31 май.

**Ж. Маджаровъ (з):** Кое крило?

**С. Ризовъ (з):** Разбрахъ, че било отъ крилото на г. Цанковъ. Г. Цанковъ въ уводна статия казва: „Още не загълънало ехото на бомбитъ въ Токио, други бомби по-близо до насъ оглушиха съ трѣска си ушитъ ни. По атинскитъ улици се вика вече „Да живѣе революцията“. И на западъ не е по-добре. Германскитъ народъ, тази велика по дисциплина и гражданско съзнание нация, се вълнува и готви изненади“.

Нѣма да ви чета пѣлата статия. По-нататкъ г. Цанковъ казва: (Чете) „Предъ събития сме и ние. Готови ли сме да ги посрещнемъ?“

Г. г. народни представители! Г. Цанковъ пита, готови ли сме да посрещнемъ събитията! Той се готви да посрѣща тия събития, каквито кипѣли въ чуждитъ държави, смѣтатъ, че тѣ и тукъ кипятъ и пита: готови ли сме да ги посрещнемъ! Значи, той пита себе си готовъ ли е, защото смѣта, че другъ не може да посрещне събитията, а само той съ неговитъ хайдутъ.

Преди 21 юний бабичкитъ и старцитъ отиваха въ черква да палятъ свѣщи, дано падне Сговорътъ отъ властъ, за да се отърватъ. Следъ 21 юний близкитъ на онѣзи, които сѣ пострадали отъ събитията презъ 8-годишното управление на Сговора, пакъ отиватъ на черква и палятъ свѣщи, като казватъ: не дай, Боже, Демократическиятъ сговоръ да дойде още единъ пътъ на властъ! А г. Цанковъ пита, готови ли сме да посрещнемъ събитията!

Българскитъ народъ нѣма нужда да се спасява съ шайката на г. Цанковъ. Тѣ всички сѣ крадци. И азъ моля правителството да назначи една парламентарна анкета по всички ведомства за управлението на Сговора, и ще видите, че тя ще се натъкне на голѣми факти на злоупотребиления съ държавни суми. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ)

Съ тия нѣколко думи азъ свършвамъ. Ние трѣбва да се стремимъ да имаме една полиция, подготвена да лази имота, честта и живота на гражданитъ и да тачи законитъ въ тая страна. Но, както казахъ и въ началото, азъ виждамъ, че сме много далечъ отъ това, защото политическиятъ нравъ у насъ не могатъ така скоро да се измѣнятъ, за да можемъ да дойдемъ до това, да имаме една стабилизирана и неопартизанена полиция, каквато най-много ние, Земледѣлскитъ съюзъ, желаемъ. Ние нѣмаме нужда отъ такава полиция, която краде, която бие, която се проявява и възнагражда само въ деня на изборитъ, защото българскитъ народъ безъ полицията ще произведе по-редовни, по-законни и по-свободни избори. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Христо Манафовъ.

**Х. Манафовъ (д):** (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Естествено е, когато се разглежда бюджетопроектъ на Министерството на вътрешнитъ работи, да се засегне вътрешната политика на правителството, да се разгледа цѣлата дейность, която органитъ на административната и полицейска властъ извършватъ, системитъ, които провеждатъ въ изпълнение на своитъ полицейски и административни задачи и при разрешението на всички въпроси, които сѣ отъ тѣхна компетентность.

Очевидно, когато ще разглеждаме бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитъ работи, ние не можемъ да се абстрахираме отъ тая дейность. Заради това всички дебати, които се развиватъ тукъ, се развиватъ съ огледъ на нея и всички впечатления и всички заключения, които ораторитъ отъ тая трибуна изтъкватъ предъ народното представителство, сѣ впечатления отъ дейността на органитъ, които провеждатъ вътрешната политика.

Но, г. г. народни представители, когато излизаме на тая трибуна и засѣгаме вътрешната политика, която правителството провежда въ нашата страна, ние ще трѣбва да се отърсимъ малко отъ всичко онова, което е било въ миналото, да не видимъ аргументи противъ известни учреждения, противъ известни институти само затова, защото въ миналото тия институти или, по-право казано, носителитъ на властта въ тия институти не сѣ изпълнявали своитъ задължения по начинитъ, които законитъ въ нашата страна и смислеността на службата въ тия институти сѣ налагали да бждатъ изпълнявани.

Г. г. народни представители! Нашата задача, особено намъ, на управлението на Народния блокъ, е да усъвършенствуваме институцитъ, които прилагатъ вътрешната

политика, да издигаме ония органи, които упражняватъ тая властъ, на висота, щото действително тѣ, отърсени отъ всички партийни и партизански съображения, да изпълняватъ върховната своя задача, която имъ е поставена отъ нашитъ закони.

Коя е тя, г. г. народни представители? Задачата на полицейската властъ е да гарантира свободата, имота, живота и честта на българскитъ граждани, да гарантира реда и спокойствието въ тая страна по начинъ такъвъ, че да даде възможность всички стопански, културни и други предприятия и начинания въ нашата страна да бждатъ провеждани по начинъ, който да даде само добри и полезни резултати за народъ и държава. И, следователно, Народниятъ блокъ, имайки амбицията да издигне полицейскитъ и административни органи на достойна висота съ огледъ на бъдещето, разработването на всичко, което е легнало въ бюджета на Министерството на вътрешнитъ работи, е нашъ дългъ. Азъ спомнямъ, г. г. народни представители, че въ отношението, което народното представителство създаде къмъ изпълнителната властъ — отношение, създадено съ онзи парламентаренъ актъ, който свързва Парламента съ шефа на изпълнителната властъ, съ държавния глава, а именно тронното слово и отговорътъ на тронното слово — ние имаме единъ важенъ пасажъ, въ който народното представителство, което съставлява болшинството въ настоящия Парламентъ, изхождащо отъ Народния блокъ, заявява, че ще се стреми да запази спокойствието въ страната, да даде възможность, посрѣдствомъ гарантиране реда и спокойствието, да се развиватъ всички стопански мѣроприятия, съ които Народниятъ блокъ смѣта, че може да достигне онѣзи резултати, които ежедневно, постоянно се жадуватъ отъ българския народъ.

Азъ спомнямъ, г. г. народни представители, че въ сѣщия този пасажъ въ отговора на тронното слово народното представителство бѣше казало, че редътъ и спокойствието ще бждатъ запазени съ всички законни срѣдства — законни срѣдства затова, защото законитъ въ нашата страна определятъ възможноститъ, съ които това спокойствие и този редъ може да бждатъ запазени.

И, г. г. народни представители, днесъ, когато ще разглеждаме бюджета, ние имаме да си поставимъ и въпроса: е ли въ хармония представениятъ намъ бюджетопроектъ на Министерството на вътрешнитъ работи съ това основно положение, влѣзло въ отговора на тронното слово, съ което народното представителство влѣзна въ отношение съ изпълнителната властъ, съ шефа на изпълнителната властъ?

Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че въ това отношение не само хармонията е запазена, но — ипш повече — че въ това отношение бюджетопроектъ на Вътрешното министерство съответствува на ония разбирания, които ние имаме, когато създавахме този парламентаренъ актъ — отговора на тронното слово.

Г. г. народни представители! Когато се говори за дейността на нашата администрация, за дейността на нашата полиция, ние, за да можемъ да имаме представа за онова, което е нужно на изпълнителната властъ въ изпълнение на тази задача, за която азъ току-що говорихъ, сѣщо така ще трѣбва да имаме една ясна представа и за всички онѣзи задачи, за всички онѣзи обекти, които сѣ поставени подъ вниманието на нашата полицейска и административна властъ, и да видимъ дали срѣдствата, които даваме въ разположение на нашата изпълнителна властъ, сѣ достатъчни, за да могатъ да бждатъ постигнати целитъ, къмъ които ние се стремимъ; дали тѣ сѣ достатъчни, за да се изпълнятъ онѣзи задачи, които ние ъ възлагаме, и дали, най-после, съ онова, което предвиждаме, съ онова, което даваме, ние запазваме достатъчно реда и спокойствието въ нашата страна; и въ моменти като днешния, когато и най-дребната народна пара трѣбва да бжде скѣпвана и икономисвана, поради тежкото икономическо и стопанско положение, въ което се намира нашата страна, дали сѣ болка на сърдцето не трѣбва все пакъ да отбѣлимъ известни по-голѣми срѣдства, за да достигнемъ задачата, която е първата и основната, за да можемъ да се доберемъ до ония постижения, които българскитъ народъ отъ насъ чака. И тукъ трѣбва да си поставимъ въпроса: дали, правейки едни разумни икономии, ние осигуряваме всичко онова, което е необходимо за правилния вървежъ и за правилното функциониране на институцитъ, които провеждатъ вътрешната политика на Народния блокъ?

**Х. Статевъ (нац. л. о):** Мога смѣло да заявя, че въ настоящия моментъ съмъ представител на опозицията — нѣма други!

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Министъръ на опозицията — по английски!

**Х. Манафовъ (д):** Г. г. народни представители! Като обръщамъ внимание на това, че днесъ нашата полицейска власт има да се занимава съ изпълнението на една сложна и трудна задача; че нашата полицейска власт има да наблюдава дейността на 35 организации, чиято дейностъ засѣга или може да засегне спокойствието въ нашата страна; че нашата полицейска власт има да следи повече отъ 51 печатни издания, които се издаватъ съ идеята, съ целта да деморализиратъ нашето общество и да внасятъ смутове въ нашата страна, азъ пакъ си поставямъ въпроса: дали, при наличността на тѣзи задачи, ние даваме всичко, което можемъ да отдѣлимъ, за да гарантираме онова, което ни е необходимо?

Г. г. народни представители! Азъ не бихъ искалъ да се занимавамъ съ дейността на всички тѣзи организации, които ежедневно сѫ поставени подъ окото на нашата полиция; азъ не искамъ да се занимавамъ съ съдържанието на тия списания, на тѣзи печатни произведения, които трѣбва да бѣдатъ подъ зоркото око на нашата полицейска служба заради това, защото това е ненуждно. Азъ само искамъ да обърна вниманието, че толкова много обекти въ нашата страна и толкова трудни за наблюдение обекти, каквито имаме ние, рѣдко въ нѣкоя друга страна биха могли да бѣдатъ констатирани и намѣрени. И въ прѣлки това, г. г. народни представители, отъ данните и отъ статистикитѣ, които имаме, ние можемъ да констатираме, че все пакъ въ нашата страна, процентно взето, органитѣ на полицията сѫ най-малобройни.

Това е естествено, г. г. народни представители, заради това, защото нашата страна не е нито богатата Англия, нито богатата Франция, нито нѣкоя друга отъ добре уреденитѣ европейски страни, гдето може да се издѣржа една луксозна полиция, която да има възможностъ въ всѣки моментъ да парализира всѣка противообществена и противъ реда въ държавата дейностъ. Но въ прѣлки това, съ малкото срдѣства, съ които разполагаме, ние имаме задължението да направимъ каквото можемъ за запазването на реда. Инстинктътъ на самосъхранението на държава и на общество трѣбва да бѣде ръководното начало, отъ което трѣбва да изхождаме, когато ще разглеждаме тѣзи служби въ нашата страна.

Г. г. народни представители! Азъ ще ви цитирамъ само нѣколко факти, за да имате предъ видъ какъ на друго мѣсто се гледа на полицейската служба. Ако въ другитѣ страни и то въ добре благоустроени страни, постоянно, ежегодно полицейскитѣ органи се увеличаватъ, то е заради това, защото едновременно съ развитието и съ усложняването на живота се увеличаватъ все повече и повече престѣпнитѣ деяния, които трѣбва да бѣдатъ подъ надзора на полицейската властъ.

Г. г. народни представители! Ако въ единъ Парижъ, където полицейската служба е градска, общинска, на градската община, въ 1931 г. е било нужно да се увеличи стражата съ 900 души; ако е било нужно да се увеличи кредитътъ за издѣржането тая стража и бюджетътъ ѝ да достигне колосалната цифра 552.670.000 френски франка, т. е. около 3 милиарда български лева, това показва, г. г. народни представители, че навсѣкжде, където, разбира се, има възможностъ да се даде всичко, което е необходимо за една добре организирана полиция, всичко, каквото е нужно, дава се. У насъ това е невъзможно — това е очевидно. Но азъ само ви давамъ примѣръ, за да видите, че страни, които сѫ добре благоустроени, които се стремятъ на първа линия да запазятъ реда въ своитѣ общества, очевидно, постоянно засилватъ своята полицейска стража, за да могатъ да вардятъ живота, имота и честта на своитѣ граждани.

Но, г. г. народни представители, като прибавите къмъ тая общинска полиция въ гр. Парижъ и републиканската гвардия, която е държавна, вие само тогава можете да направите своето заключение за ония голѣми размѣри, въ които полицейското дѣло въ всички добре устроени западно-европейски държави се развива.

**Х. Статевъ (нац. л. о):** А въ Парижъ има още два вида полиция, г. Манафовъ. Освенъ републиканската гвардия, има и общинска полиция, ...

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Жандармерия.

**Х. Статевъ (нац. л. о):** ... тѣй наречена спѣшна полиция и тайна полиция, ...

**Х. Манафовъ (д):** Тѣ сѫ други.

**Х. Статевъ (нац. л. о):** ... която пакъ се поддържа отъ държавата.

**Х. Манафовъ (д):** Тѣ сѫ други. Азъ за тѣхъ не искамъ да говоря. Искамъ да обърна вашето внимание върху това, че навсѣкжде въ добре устроенитѣ държави, независимо отъ градската общинска полиция, има и държавна полиция, както, напр., въ Италия, карабинеритѣ, които сѫ държавна полиция, която наброява повече отъ 75.000 души въ цѣла Италия.

Г. г. народни представители! Очевидно е, че полицейското дѣло въ западнитѣ държави се развива въ единъ темпъ, който говори само едно — че днесъ задачите на полицията не сѫ само да дойде и да констатира престѣпленieto или да потърси отговорности следъ извършването на едни противообществени, въ разрѣзъ съ обществения редъ, деяния. Това е една служба, която има за целъ преди всичко да парализира всички експеси въ общественния животъ, които ще дойдатъ да подронятъ или да отслабятъ реда и спокойствието. Навсѣкжде се схваща, че първичното условие, за да може да се развива и търговия, и индустрия, и земледѣлие, както и всички стопански прояви, за да могатъ да бѣдатъ правилно използвани въ живота, това е редътъ, това е гаранцията, че онова, което се върши, ще даде своя плодъ. Ако тая гаранция не съществува, очевидно е, че всичко онова, което се върши, е напразно, е на халосъ. Ако ние трѣбва да гонимъ ония, които сѫ извършили престѣпленията, следъ извършването, само за да имъ наложимъ санкции за това, що сѫ извършили, явно е, че ние вървимъ следъ живота, че ние не предвараваме, че ние не гарантираме живота, за да може той все повече и повече да прогресира и да продължи своето спокойно съществуване.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ могълъ да ви дамъ малко статистически данни за извършенитѣ въ България престѣпни деяния презъ 1931 г., за да видите въ какъвъ размѣръ сѫ тѣ и въ какъвъ размѣръ сѫ били разкривани тѣ отъ нашата полиция.

**Ж. Маджаровъ (з):** И колко отъ тия престѣпления сѫ извършени отъ самата полиция. Ако имате такава статистика — дайте я.

**Х. Манафовъ (д):** Може би, тѣ не сѫ разкрити.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Не ще сѫ много, г. Маджаровъ. Ако ги сравнимъ съ миналитѣ години, ще сѫ много малко.

**Ж. Маджаровъ (з):** Тя е много интересна статистика.

**Х. Манафовъ (д):** Азъ бихъ могълъ да ви дамъ подробно сведенията за всички престѣпни деяния, извършени въ нашата страна и то по окръзи, но азъ не бихъ искалъ да ви отнемамъ толкова много време. Бихъ се задоволил само съ едно: съ нѣколко констатации, които се изразяватъ въ общи цифри за цѣлата страна.

Г. г. народни представители! Отъ тия статистически данни може да се констатира, че въ нашата страна презъ 1931 г. сѫ били извършени 7.723 престѣпни деяния, съ които 5.641 разкрити, което съставлява 73% отъ всички престѣпления. Отъ тия 7.723 престѣпни деяния 3.895 съставляватъ кражбитѣ. Тѣ по своя размѣръ сѫ най-много. И забележете, г. г. народни представители, че, по размѣръ, между неразкрититѣ престѣпни деяния кражбитѣ държатъ също така първенство. Най-малко кражбитѣ сѫ били разкрити. Отъ 3.895 кражби сѫ били разкрити 2.598 или 66%. Но, г. г. народни представители, има извършвани престѣпни деяния, които 100% сѫ били разкривани. Напр., престѣпленията противъ властта сѫ били разкривани 100%.

**Д-ръ Г. М. Димитровъ (з):** Тамъ сѫ сигурни!

**Х. Манафовъ (д):** Но вие имате и другъ единъ голѣмъ процентъ, който е много интересенъ: лъжесвидетелстването е разкривано въ 97%. Престѣпленията противъ личната свобода сѫ разкривани 100%. Укривателствата сѫ разкривани също така въ 100%. Азъ ви обръщамъ вниманието само върху нѣкои престѣпни деяния, за да видите характера имъ и да извадите по-късно своето заключение, кои отъ извършванитѣ престѣпни деяния сѫ били най-много разкривани. Подправкитѣ на документи — също сѫ били разкривани въ 100%. Повреждане на чужди имоти — 100%. Престѣпления по служба — 100% сѫ били разкривани.

Васъ, г. г. народни представители, предполагамъ би ви интересувало да знаете и цифрата на умисленитѣ убийства, които сѫ били извършвани. Презъ 1931 г. сѫ



станаха 596 умишлени убийства, от които 502 убийства са разкрити, т. е. 84%. Останаха са само 94 убийства неразкрити. Престъпленията по разврат са били разкрити в 99%. От 240 извършени такива престъпления през 1931 г. 238 са били разкрити.

Но, г. г. народни представители, аз пак обръщам вниманието ви върху това, че най-малкият процент на разкрити престъпления е за кражбите. Във това отношение очевидно е, че службата за разкриване на тия престъпни деяния е най-тежка, защото са най-неподатливи на издирванията.

При тази дейност, г. г. народни представители, нашата полиция, която във това отношение е поставена всецело във услуга на съдебната власт, към която ние трябва да се отнасяме с голямо доверие, нашата полиция при изпълнението на тая своя дейност не е нищо друго, освен една съдебна полиция, може би не такава, каквато искаме, не с тия пълни достоинства, които желаем, но все пак тя е една полиция, която се приближава към един идеал за нашата страна — към самостоятелната съдебна полиция. И когато във това отношение ние вече напредваме, няма защо пътят на това усъвършенстване да бъде спиран и то от нас, които нямаме никаква друга задача, освен да създадем във нашата страна полиция, която да бъде гаранция за гражданите; една полиция, която да отговаря на своето предназначение; една полиция, която, бидейки подготвена, независима и несмърняема, да не се занимава с провеждане на политически и партизански задачи и тежестта и, следователно, да бъде една полиция, която да се абстрахира от нашия партиен живот и да служи само за едно — да върди реда.

Г. г. народни представители! Ако тази дейност, която аз ви описах в проценти, за постиженията на нашата полиция, бъде съпоставена с дейността на една добре организирана западноевропейска полиция, вие ще видите, че не сме на последно място, че ние задържаем едно от добрите места във това отношение — за услугите, които полицията дава на съдебната власт, за да се разкриват престъпленията и да дава онова възмездие, което законите във нашата страна предвиждат.

Но, г. г. народни представители, ако това е една от задачите на нашата полиция, да дойде да подпомогне съдебната власт във днешния политически момент, който ние преживяваме, във нашата страна полицията има и други задачи, за които аз в началото само споменах. Полицията има за задача днес да осигури и така наречената държавна сигурност от всички онези попълзновения, които от известно време насам във нашата страна все повече и повече се развиват и разширяват, които все повече и повече придобиват почва за борба срещу установения във нашата страна строй. И на първо място, г. г. народни представители, ние не трябва да си затваряме очите пред онази опасност, с която крайните левии елементи във нашата страна, с развитието на тяхната дейност, угрозяват реда и спокойствието. Г. г. народни представители! Развитието на комунистическата, на Работническата партия, която от гледище на нашите закони е легална организация, е едно развитие, което не можем да го нямаме пред очи, когато разглеждаме задачите на нашата полиция. Ще ми позволите само с няколко цифри да ви посоча развитието на Работническата партия във два момента — да ви посоча нейното състояние през 1927 г. ...

С. Таков (з): Това е от Преславски.

Х. Манафов (д): ... и нейното състояние през 1931 г. От тези данни вие ще видите оня голям растеж, който тя има във нашата страна.

Докато, г. г. народни представители, през изборите в 1927 г. Работническата партия получи 29.210 гласа, ...

Министър д-р А. Гиргинов: Във началото. Сега е въ разложение.

Х. Манафов (д): ... от които 17.047 е получила в градовете, а около 12.000 гласа — в селата, на 1931 г. — недейте забравя това — Работническата партия получава 160.868 гласа, от които 59.300 в градовете и 101.000 в селата. Това са факти, г. г. народни представители, това са официални данни, от които ние не можем да се абстрахираме. Ние трябва да ги имаме пред вид и да си ги обясним.

С. Митков (з): Г. Манафов! Какво искате да кажете с тия данни и цифри? Не намирате ли, че има други много

по-големи причини, които диктуват на правителството съвършено другояче да действа? Аз съмтам, че с тия данни вие искате да докажете, че полицията трябва да бие и избива ...

Х. Манафов (д): Не.

С. Митков (з): ... и че полицията е толкова много необходима!

Х. Манафов (д): Не. Далеч от мене тая мисъл. Когато давам тия данни, аз искам да изнеса пред народното представителство един факт, и само като факт аз го цитирам. И когато ние застанем на позицията или когато ние имаме разбирането, че Работническата партия е една партия, методите на която са против днешния обществен строй, методите на която са революционни; когато ние седим на базата, че Работническата партия е едно прикритие на една нелегална, революционна организация, която има специални цели ...

И. Ангелов (нар. л) Защо ги търпите тогава?

С. Митков (з): Аз мисля, че г. министърът не е съгласен с Вашето гледище, защото, ако вие и ние. Парламентът, признаем, че Комунистическата партия е под друга фирма, под фирмата на Работническата партия, има закони, по силата на които вие можете да се справите. Но това не е гледището на Народния блок и не може да бъде гледището на г. министъра. Днес фактически законите и Парламентът признават Работническата партия. Следователно, ние не можем да се борим с полиция да я унищожаваме, тъй като по закона за защита на държавата — който беше насочен и против Земледелския съюз — утре, ако дойде друга власт, ще обяви всички нас за нелегални. Това гледище не можете да защитавате, то е погрешно.

Х. Манафов (д): Г. г. народни представители! Съ тезата, която се защитава от банките, че това, което аз изтъквам тук от трибуната, е въ противоречие с разбирането както на официалното правителство, така и с гледището на Народния блок, аз съмтам, че или не съм разбран, или пък се иска криво да бъде разбран.

С. Митков (з): Обяснете се.

Х. Манафов (д): Дали Работническата партия фактически е едно прикритие на една нелегална революционна организация, това е един въпрос, на който по чувство всеки един от нас може да си отговори; дали формални доказателства за това има и дали, имайки тия формални доказателства, ние сме длъжни да направим това или онова, това е въпрос, за който ние не говорим. Ние говорим за друго едно нещо. Аз обръщам вниманието на един факт — за разрастването на тая организация и то в течение на няколко само години; аз обръщам вниманието на народното представителство и, обръщайки му вниманието, давам му възможност да помисли дали от този факт няма някаква опасност, която грози реда и спокойствието във тази страна. Заради това, г. г. народни представители, защото, ако вие проследите дейността на представителите на тая Работническа партия, които излизат тук на тая трибуна ежедневно пред нашите очи, ако вие проследите дейността на същите тия, установени съ закон, нейни представители — по моето разбиране, представители на една нелегална организация — вън, по градове и села, вие не можете да не дойдете до едно заключение, че Работническата партия, ползвайки се с положение, което днес законите във тая страна й дават, развива една пропаганда, която не съответствува на разбиранията на днешния обществен и социален строй.

Д-р Г. М. Димитров (з): И която, обаче, с полиция не можеш да спреш — това иска да каже г. Митков. Има закони, които й позволяват да съществува.

Х. Манафов (д): Следователно, ние имаме всичките закони основания не, ние сме длъжни към тоя народ и към тази държава да следим попълзновенията на една подобна организация, когато тези нейни попълзновения идат да заплашат реда и спокойствието във тая страна. Ако ние сме, или ако имаме чувството, че нямаме това задължение, да следим действията и попълзновенията на тази Работническа партия, тогава ние, очевидно, не се разбираме. Но аз съмтам, г. г. народни представители, че ние ще манкираме на нашия обществен дълг, на нашия

дълъг на управници, на хора, които поддържахме управлението в тая страна, ако не се загрижим и не намърим законната база, на която българската държава трябва да бъде защитена. Защото попълзновенията и тактиката, които се провеждат от тамъ, (Сочи работниците) с попълзновения и тактики, които се командуват не от нашата страна, а от една чужда намъ страна, с попълзновения и тактики, които не идат да подпомогнат народното дѣло в нашата страна, а идат само да пропагандират една чужда намъ идеология, една разрушителна за днешния общественъ строй идея. И щомъ като е така, елементарната предпазливост, елементарното чувство на съхранение ни налага да бъдемъ внимателни въ това отношение.

Г. г. народни представители! Никой отъ тая трибуна — най-малко азъ — може да поддържа, че полицията в нашата страна трябва да употреби груба сила, за да смазва такава или онакова идейно или каквото и да било обществено течение. Но никой отъ насъ нѣма право да каже, че полицията нѣма задължението да предотврати евентуалните екцеси в нашата страна, да ги следи, да ги знае, да ги наблюдава и да взима всички мѣрки, за да не бъдатъ тѣ проявени и за да не смущаватъ реда и спокойствието в страната. Ето това е задачата на полицията. И когато редътъ и спокойствието в страната, не по наше желание, бъдатъ нарушени, когато държавата бъде нападната, естествено, тия, които сѣмъ натоварени да защитятъ реда и спокойствието, ще дойдатъ да го запазятъ, да защитятъ държавата.

Ето на това, г. г. народни представители, искамъ да обърна вниманието ви, когато цитирамъ тия факти. Но едновременно съ това, г. г. народни представители, вие не трябва да забравяте, че, независимо отъ всичките онѣзи обективни данни, които съществуватъ в нашата страна и способствуватъ за развитието на тая идеология, тѣ иматъ (Сочи работниците) 31 агитатори, които сѣ нищо друго не се занимаватъ, освенъ да пропагандиратъ разрушителните идеи на своите крайни течения, които за нашата страна сѣмъ противонародни, защото иматъ за целъ само разрушение на строя и смущаване на спокойствието. Тѣ сѣ дошли тукъ по силата на единъ законъ. По силата на единъ законъ тѣ сѣ народни представители, ползуващи се с имунитета на народния избраникъ и сѣмъ сѣмъ средствата на българската държава и възможностите свободно да се движатъ ежедневно изъ цялата страна, тѣ пропагандиратъ своите отрицателни идеи за нашата общественост. Вие не можете да не обърнете внимание на този фактъ. И следователно, когато всички тия факти съществуватъ, ние трябва да си поставимъ въпроса: нѣма ли да отслабимъ фронта на държавата, нѣма ли да отслабимъ фронта на народа, ако дадемъ възможностъ да се прояви всичко онова, което ще дойде да смути правилния развой на живота на нашата страна? И азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че ние имаме всички данни, за да считаме, че нашата полиция и нашата администрация трябва да бъдатъ въ достатъчна възможностъ, за да предотвратятъ това.

Г. г. народни представители! Посочихъ тѣзи нѣколко данни отъ тая трибуна, считайки това за свой дълъгъ, за да обърна вниманието на народните представители върху всички онѣзи задачи, които днесъ сѣмъ сложени предъ нашата полиция, за всички онѣзи обекти, които нашата полиция има, които трябва да следи и къде тя трябва да прояви своята дейностъ.

Г. г. народни представители! Завършвайки, не мога да не обърна вниманието на народното представителство върху следното. На 21 юний, когато Народниятъ блокъ, посредствомъ силата, която българскиятъ народъ му даде, дойде на властъ въ името на идеята да запази нашата страна отъ всѣкакви попълзновения отъ лѣво или отъ дѣсно, въ името на това, да може да разреши сложните голѣми стопански задачи въ нашия животъ, въ името на това, да разреши голѣмите политически въпроси, свързани сѣмъ нашата държава, на 21 юний, когато Народниятъ блокъ дойде на властъ, той погребва всичко онова, което до този моментъ бѣше настанено в нашата страна, погребва всички онѣзи полицейски системи, които бѣха въведени, всички онѣзи партизански попълзновения, въ услуга на които бѣ дадена администрацията и полицията, за да може отъ 21 юний нататъкъ да си създаде нова полиция и администрация, . . .

С. Таковъ (з): Съ смѣхъ хора.

Х. Манафовъ (д): . . . която да служи на българския народъ, а не на отдѣлни партийни течения в нашата страна,

която да служи на българската властъ, като властъ на българската държава, а нѣма да служи на тая или она политическа партия. И ако въ това отношение ние до този моментъ не сме направили голѣми придобивки, ние имаме само задължението да вървимъ по този пътъ и да създаваме една полиция и администрация, която ще дойде само да подпомогне дѣлото на българския народъ и да осъществи задачите на българската държава, а не дѣлото и задачата на отдѣлни партийни организации, на отдѣлни партийни дейатели.

Съ тѣзи думи, г. г. народни представители, съ това пожелание за новитѣ насоки, за новата система, която трябва да бъде проведена отъ Народния блокъ и неговото правителство, отъ народното представителство, азъ смѣтамъ, че като гласуваме бюджета на Министерството на вътрешните работи, като дадемъ по този начинъ подкрепа на правителството, ние ще можемъ да постигнемъ и този голѣмъ резултатъ, сѣмъ който ще можемъ да се гордѣемъ, като една цивилизована, като една културна страна. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Ангеловъ.

И. Ангеловъ (нар. л): Г. председателю! Не мога да говоря при едно такова число депутати. . .

Ж. Маджаровъ (з): Ти гледай качеството, а не количеството.

А. Циганчевъ (з): Споредъ партията и голѣмината на аудиторията!

И. Ангеловъ (нар. л): . . . когато виждате, че стенографитѣ сѣмъ повече отъ депутатитѣ, още повече, когато се прокарва единъ бюджетопроектъ на г. министъръ Гиргиновъ отъ Демократическата партия ношно време въ 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> часа.

А. Буковъ (з): Вашитѣ хора къде сѣмъ?

И. Ангеловъ (нар. л): Половината сме тукъ. (Смѣхъ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ миналото, когато сѣ Васъ бѣхмѣ оппозиция, кажете кога въ 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> часа правителственото болшинство се е намирало въ такова число, каквото е сега?

И. Ангеловъ (нар. л): Азъ съжалявамъ, че Вие се съгласявате да се говори сега, особено когато се прокарва бюджетопроектъ на Министерството на вътрешните работи.

С. Таковъ (з): Тѣ ще се събератъ; щомъ почнешъ, тѣ ще дойдатъ.

И. Ангеловъ (нар. л): (Отивайки къмъ трибуната) Когато се прокарва бюджетътъ на Министерството на вътрешните работи, когато ще се разглежда вътрешната политика на правителството, трябва да присѣствуватъ повече народни представители.

С. Таковъ (з): Това е право.

И. Ангеловъ (нар. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ мисля, когато се прокарва бюджетътъ на Министерството на вътрешните работи, би трябвало да има по-голѣма заинтересованостъ отъ страна на г. г. народните представители, за да бъдатъ чути и възприети бележитѣ и препорѣжитѣ, които ораторитѣ могатъ да дадатъ.

С. Митковъ (з): Вие се стремете факти да изнесете.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Кой е виновенъ, че отъ цялата оппозиция само двама сѣмъ тукъ?

И. Ангеловъ (нар. л): Като виждамъ толкова малко присѣствувачи народни представители тукъ, нито азъ имамъ ницаха да говоря, нито пъкъ онова, което ще бъде препорѣчано тукъ, ще бъде чуто и възприето. Ако въ миналото е имало такава практика, ако сѣмъ се търсили такива заседания, за да се прокарватъ бюджети, най-малко това трябваше да става сега отъ Народния блокъ.

**Министър-председател Н. Мушанов:** Когато има опозиция, която не одобрява политиката на едно правителство, тя седи тук да го критикува и да го бламира. Щомъ я нѣма, това значи, че правителството работи за всички ви добре. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

**Д-ръ Г. М. Димитровъ (з):** По логика — така е.

**С. Митковъ (з):** Вѣрно е, че правителството си работи и безъ тѣхъ.

**Министър-председател Н. Мушанов:** Ние си правимъ опозиция!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Г. г. народни представители! Бюджетътъ на Министерството на вътрешнитѣ работи се състои отъ две главни части: едната се отнася до Дирекцията на народното здраве, а другата — до администрацията и полицията. Затова азъ ще разгледамъ бюджета въ тѣзи му подѣления.

Бюджетътъ на народното здраве. . .

**Министър д-ръ А. Гиргиковъ:** Сега разглеждаме бюджета на администрацията и полицията, а следъ него — бюджета на народното здраве.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Г. г. народни представители! По-неже се разглежда най-напредъ бюджетътъ на администрацията и полицията, азъ ще се огранича да говоря само по този бюджетъ, макаръ че имамъ намѣрение да говоря и по бюджета на народното здраве.

Много естествено е, че когато разглеждаме бюджета на администрацията и полицията на българската държава, ще трѣбва да го разгледаме въ всичката негова дълбочина и ширинка. Това е бюджетътъ на ония наши държавни служители, които сѣ призвани да пазятъ живота и имота на гражданина, да пазятъ реда въ страната, съ други думи, да въдворятъ мира и спокойствието въ страната. Ето защо когато ще се разглежда бюджетътъ на тѣзи служители, много естествено е, че ще трѣбва да се види доколко тѣхната задача е оправдана. Макаръ че Народниятъ блокъ, народната властъ завчера празнува вече едногодишния си юбилей, азъ смѣло мога да кажа, че въ бюджета на г. министра на вътрешнитѣ работи не виждамъ никакво различие въ сравнение съ бюджетитѣ на миналитѣ управления.

Азъ не виждамъ, г. г. народни представители, и друго едно обстоятелство, което трѣбваше действително въ продължение на една година да бѣде регистрирано — България да добие физиономия на правова държава. Следъ като дойде на властъ Народниятъ блокъ, който управлява вече една година, трѣбваше, споредъ моето разбиране, да престанатъ неотговорнитѣ фактори да вършатъ нѣща, които въ миналото вършеха. И днесъ тѣ продължаватъ да вършатъ сѣщото, а полицията не прави абсолютно нищо, за да ги спре. Азъ не виждамъ въ това отношение промѣна. Защо? Защото и въ миналото се вършеха посѣгателства върху човѣка и не се намираха убийцитѣ, и днесъ се вършатъ и не се намиратъ убийцитѣ. Следъ като дойде Народниятъ блокъ, трѣбваше да се почувствува неговата властъ, трѣбваше да се почувствува, че той е дошелъ по волята и желанието на цѣлокупния български народъ, трѣбваше да бждатъ силни съ престижъ и авторитетъ и полиция, и министъръ, за да престанатъ неотговорнитѣ фактори. Ние, обаче, не виждаме настоящето да се отличава отъ миналото. Споредъ мене, въ това отношение г. министърътъ на вътрешнитѣ работи не направи крачка напредъ. Вѣрно е, че криминалното отѣделение регистрира твърде голѣми успѣхи, но що се отнася до онази частъ, за която азъ току-що споменахъ — не виждамъ никаква разлика. Неотдавна стана отвлечане на общински съветници на известенъ градъ. Не се знаеше къде сѣ; тѣ се върнаха, но министърътъ на вътрешнитѣ работи не посмѣ да отговори, народнитѣ представители мълчатъ. И азъ се питамъ сега: промѣна има ли? Отговорътъ, който може да бѣде даденъ и отъ васъ, и отъ менъ, е: нѣма. Тукъ се извършиха редъ убийства, но г. министърътъ на вътрешнитѣ работи даже не занима народното правителство, за да даде пълно освѣтление и на насъ, и на българското общество по тѣзи убийства, да каже, че убийцитѣ сѣ намѣрени. Завчера биде убитъ единъ виденъ общественикъ, принадлежащъ на една легална организация, обаче убийцитѣ не се намѣриха. Това показва, че тая система у насъ не се промѣни. Моитѣ разбирания сѣ, че тази система трѣбва да

бѣде промѣнена съ авторитета, съ престижа на държавата и, най-после, съ риска на министра на вътрешнитѣ работи да вземе всичко въ ржката си и да се наложи. Лигаво правителство ние стамболовиститѣ не обичаме. То трѣбва да бѣде правителство на мѣстото си и всѣки да знае кой управлява, кой носи отговорности и кой има задължения. И азъ бѣхъ дълбоко убеденъ, че днесъ, когато управлява Народниятъ блокъ, който се състои отъ 4 силни групировки, ще има промѣна, обаче азъ виждамъ, че промѣна нѣма. Не обвинявамъ г. министра на вътрешнитѣ работи, че съ неговото идване той не е промѣнилъ цѣлата полиция и вследствие на това се продължава системата. Азъ мисля, г. г. народни представители, че не е полицията виновна за тѣзи нѣща, че това зависи отгоре, че това зависи отъ централното управление.

**А. Буковъ (з):** Значи, въ изборитѣ, кждето взехте участие Вие, отъ васъ бѣше командата?

**И. Ангеловъ (нар. л):** Наши хора не взеха участие въ никакъвъ тероръ презъ време на изборитѣ, защото ние преди всичко въ полицията нѣмахме участие.

**А. Буковъ (з):** Вие участвувахте въ управлението и носѣхте отговорностъ.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Нѣмамъ за целъ да говоря на тази тема. Азъ говоря за управлението отъ една година, което донесе Народниятъ сговоръ.

**С. Таковъ (з):** Народниятъ блокъ, не сговоръ! Такова име не щемъ.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Вие сте аслж пакъ сговоръ.

**А. Буковъ (з):** Арткъ тукъ не можемъ се съгласи!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Та азъ смѣтамъ, че въ туй отношение не е направена крачка напредъ. Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ, че полицейскиятъ участкъ трѣбва да бѣде такова мѣсто, по край което като мине единъ гражданинъ, да знае, че тамъ живѣятъ държавни служители, които винаги на всѣкиго сѣ готови да запазятъ имота и живота. Азъ не разбирамъ, когато се минава край участъка, въ душата на гражданина да има едно дълбоко презрение, защото въ този участкъ се изнасилватъ съвѣститѣ и волитѣ на българскитѣ граждани. Безспорно, откакто властвува Народниятъ блокъ, азъ не мога да кажа, че въ участъцитѣ ставатъ изнасилвания на съвѣсти и на воли. Но пакъ тукъ-тамъ се съзиратъ известни факти.

Азъ искамъ отъ г. министра и му препорѣчвамъ, когато му се отправятъ известни питання, въ които му се посочватъ известни престѣпления или нарушения отъ неговитѣ подведомствени, никога да не защитава тия последнитѣ, преди да провѣри, преди да направи анкета. Но тази провѣрка, тази анкета не трѣбва да става отъ онзи, отъ когото се оплакватъ, а трѣбва да стане отъ друго, посторонно лице. Въ миналото, за голѣмо съжаление, имаше такива случаи: получаватъ се оплаквания срещу окой-си началникъ; г. министърътъ праща оплакването на скция окой-си началникъ да дава обяснения и сведения. Това нѣщо не трѣбва да се повтѣря, този начинъ на провѣрка въ никой случай не трѣбва да се прилага.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че станаха известни изстѣпления въ нѣкон градове — и въ София — при разни манифестации. Обаче азъ съмъ длженъ да кажа, че полицията изпълни своя дългъ навсѣкжде. Азъ само въ едно отношение ще направя бележка на г. министра на вътрешнитѣ работи. Известни партизани поискатъ разрешение за събрания — било организационни или партийни; отъ централната властъ имъ се дава позволение, а когато отидатъ при мѣстната властъ, не имъ се дава разрешение и ставатъ тогава нѣща, които сѣ нежелателни. Властѣта, споредъ мене, трѣбва да бжде сериозна и трѣбва да бжде искрена. Когато нѣкой запита: „Събрание въ еди-кой-си градъ може ли да стане, г. министре?“ — Може. — И ще отиде и ще му се отговори, че може, нека му се даде възможностъ да отиде да си направи събрание, защото г. министърътъ е казалъ, че може. Когато му се отговори, че въ еди-кой-си градъ събрание не може да стане — той ще трѣбва да се примири и да знае, че тамъ събрание не може да стане. Азъ не разбирамъ да се каже: идете си направете събрание, а вдругъ да се даватъ разпореждания да имъ се прѣчи и да не имъ се позволява да

си правят събранието. Този начин на действие, г-да, не е препоръчителен и той дава възможност да се мисли от известни лица, от известни, ако щете, организации, че властта е слаба, че властта е без престиж, че тя не може да се налага. Когато властта има авторитет и престиж, когато е справедлива и строга и знае какво прави, мене ми се струва, че произшествия като тия, които станаха във разни градове и във старо-загорското село Дълбоки, при които произшествия се проля даже кръв, нямаше да станат.

Чухме от току-що говорившия оратор, г. Манафов, да ни казва, че имало всички данни, какво Работническата партия е действително едно поддължение на Комунистическата партия. Мене ми се струва, г. г. народни представители, че когато един член от болшинството на Народното събрание от тази трибуна иде да твърди, че има факти и доказателства, че Работническата партия е поддължение на Комунистическата партия, то, по силата на закона за защита на държавата, тая партия не може да съществува. Следователно, вие не изпълнявате закона. Защо ги държите, питам аз. Или ще изпълнявате закона, както следва, или нѣма да го изпълнявате. Навремето, когато се гласува законът за защита на държавата, аз и моите другари се обявихме против тая закон не защото не искаме да се даде възможност на държавата да се охранява, но защото виждахме, че хората, които ще прилагат закона, не ни вдъхват доверие и че съ този начин на пазене държавата нѣмаше да се дойде до желания резултат. Аз и днес, г. г. народни представители, съм против закона за защита на държавата. Мене не ме е страх, че има конспиратори, че има организации конспиративни, защото нашите закони дават достатъчно възможност на държавната власт и съ бързина, и съ строгост да направи онова, което е необходимо, за да се защити държавата. Не ми е необходимо на мене законът за защитата на държавата, когато аз виждам известни лица или известни организации, че вършат конспирации против държавния строй, против държавата. Едно време, уважаеми г. г. народни представители, нѣмаше закон за защита на държавата, но и тогава ставаха страшни нѣща. обаче българските правителства се справяха съ тия нѣща съ общите закони, които даваха достатъчна гаранция на държавата да защити себе си.

Ето защо прави ми впечатление обстоятелството, че докато голѣма част от партиите, които съставляват Народния блок, бѣха против тая закон за защита на държавата, днес, когато сѣмичит тия партии сѣ на власт, и помен нѣма за премахването на този закон. Защо? Защото едни от групировките, които съставляват болшинството, сѣ за съществуването на тая закон. Това го разбирам. Но когато, г. г. народни представители, има един такъв закон, вие или ще го прилагате, или ще го махнете. Аз съм чувал нееднократно закани по отношение на крайната лѣвица. Аз съм чувал г. министър-председателя да казва: „Имам известни доклади, които действително дават основание да се смѣта, че Работническата партия е едно поддължение на Комунистическата партия“. Па и министърът на вътрешните работи г. Гиргинов не еднѣж се е изказвал така. Е добре, г-да. Когато вие имате един закон за защита на държавата и когато вие признавате, че има организации, които работят против държавата, а не ги разтурвате, това значи, че вие съзнателно подкрепяте тия организации, за да работят против държавата. Тѣй го разбирам аз. Аз ако съм на власт, ще приложя закона съ всичката негова строгост, когато виждам, че действително имаме организации, които застрашават спокойствието на държавата. Или, ако тая закон го премахна, ще си служа съ всичката строгост на обикновените закони, за да защита държавата. Вие не се ползвате от общите закони, а се ползвате от закона за защита на държавата, но не го прилагате. Затуй, г. г. народни представители, долу се вижда, долу се чувствува, че има закони, обаче не се прилагат, и съ това се поощряват ония, които работят съ съзнание, че държавата въ този вид трѣбва да се премахне. Ако действително Народният блок, правителството, изходящо от него, е съзнанието, че държавата се намира сега въ опасност и, следователно, трѣбва да остане законът за защита на държавата, тая закон трѣбва да се приложи въ неговата строгост. Не го ли прилага, а стои така, или към едни го прилага, а на други на ухото им казва, че по отношение на тѣх или на еди-кой-си нѣма да го прилага и т. н., г. г. народни представители, вие действително нѣма да

имате спокойствие. И затова вие ще имате тия нѣща, които виждаме ежедневно.

Ако Работническата партия знаеше, че има една строга власт, че има един господар въ тази страна, нѣмаше от тая трибуна да се говорят нѣща, които въ никой случай не се допускаха, нито пъкъ можеше да се отиде да се говори долу въ селото онова, което не трѣбва да се говори.

А вие какво правите, г. г. управници? Вие въ селата не им давате да отиват, вие ги ограничавате, вие ги следите, вие давате бързо вашите нареждания да ги пазят да нѣмат съприкосновение съ народните маси, а им давате възможност и неограничено право от тая трибуна и от там (Сочи депутатските банки) да защитават своите разбирания досежно днешния строй — че той е безполезен, че нѣма нужда от съществуването му и, следователно, трѣбва да се премине към оня строй, за който тѣ говорят.

Ами когато един министър-председател ви казва: „Аз имам за вас достатъчно данни, от които се вижда, че вие сте комунисти, че не сте Работническа партия и че вие вървите по нареждания от Русия, всички тия доклади аз ги имам събрани, мислете си“, и по-нататък нищо не прави, разбира се, че ще имате такива оратори, които ще дохождат тук на тая трибуна да говорят нѣща, които нѣкога, когато ги четете, ще се чудите, как е било възможно да се допускат такива народни представители да говорят тук против държавата, против държавния строй.

Аз бих желал да ми кажат другарите от лѣвицата — съжалявам, че нѣма никой от тѣх — ако въ Русия днес нѣкой гражданин каже нѣкаква дума против управлението на г. Сталина, ако каже една милионна част от това, което нашите комунисти говорят тук против нашата държава, а джеба какво ще стане съ него?

Понеже Троцки, понеже нашият българин Раковски и плеада тѣхни деятелни сътрудници си позволиха само да направят една критика на управлението, понеже тия хора, които бѣха съ сѣщата концепция, съ сѣщата психика, която имат болшевиките — особено Троцки, който бѣше бащата на революцията — си позволиха да направят само известна критика на мѣрките, финансови и стопански, които се вземаха въ Русия, болшевиките отидоха толкова далеч, че посегнаха на тия голѣми хора, изпѣдиха единия вън от Русия, другия пратиха въ нѣкаква губерния на заточение, и по този начин взеха мѣрки, за да запазят руската държава такава, каквато е тя днес, съ днешния неин строй, съ днешното ѝ правителство.

Естествено е, че когато имаме у нас тая аномалия: от една страна правителството да констатира, че действително въ България има организации, които работят против държавния строй, че има организации, които конспират против държавния строй, че има лица, които действително сътрудничат въ това направление, а от друга страна, не се вземат никакви мѣрки, много естествено е, че ние ще гледаме и въ други празнични дни манифестации, както тая, която бѣше завчера, когато се празнуваше празникът на нашия голѣм революционер Христо Ботев: да се гонят, да се бяят младежите. Това е затуй, защото властта им дава възможност да мислят, че тѣ могат да правят това.

Днес, г. г. народни представители, когато държавата се намира въ такава стагнация, финансови и стопанска, когато българската душа е много наболѣла; днес, когато не се знае кой е богат и кой е беден, ...

**С. Ризов (з):** Знае се, знае се. Личи си кой е богатият и кой бедният.

**И. Ангелов (нар. л):** ... когато не може да се направи разлика между богат и сиромах и когато не можеш да намѣриш улеснение въ своя живот; когато тая наболѣла душа много лесно може да се възпламени от лошото — мен ми се струва, че Народният блок, въ лицето на своето правителство, би трѣбвало да бѣде още по-строг. Намирам, че полицията въ туй отношение, вследствие на това, че не се дава нареждане от центъра, е слаба.

**А. Буков (з):** Слаба? Я се опитайте нѣщо да правите!

**И. Ангелов (нар. л):** Аз разбирам, г. г. народни представители, че гражданинът, когато види стражаря, който олицетворява държавата, трѣбва да знае, че той е поставен съ задачи точно опредѣлени. И когато стражарят дойде да изпълни заповѣдта, дадена му от по-

големото началство, гражданинът трябва да знае, че тая заповед иде отъ по-големото началство и да се подчини.

**А. Аврамовъ (з):** Г. Ангеловъ! Ако презъ изтеклия 8 години случайно бѣше Ви срещналъ единъ стражаръ и бѣхте преживѣли онуй, което ние сме преживѣли, надали щѣхте да приказвате тъй за стражаритѣ. Просто, страхъ и трепетъ щѣше да има въ душата Ви! И днесъ, въпрѣки че сме на властъ и полицията е наша, азъ, като видя стражарска униформа, сѣкашъ че виждамъ смъртта си! Защото полицията на този, който се смѣе тамъ (Сочи А. Ляпчевъ) отиде да постави въ ануса на хората онова, което не трябва да се поставя! (Къмъ А. Ляпчевъ) Безсрамникъ! Ти трябва да се засрамиш!

**А. Ляпчевъ (д. сг):** (Възразява нѣщо).

**Х. Статевъ (нац. л. о):** (Къмъ А. Аврамовъ) Дръжъ по-приличенъ езикъ! Срамота е!

**А. Аврамовъ (з):** Срамота е и за това!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Колега Аврамовъ! Едно нѣщо трябва да знаете. Ако смѣтате, че такава е била полицията въ миналото, Вие въ качеството си на управникъ, какво допринесохте, за да се почувствува, че има разлика?

**А. Аврамовъ (з):** И Вие констатирайте разликата.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Азъ не констатирамъ разлика въ туй отношение, азъ само констатирамъ, . . .

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Че полицията сега е по-слаба!

**И. Ангеловъ (нар. л):** . . . що се отнася до издирванията на криминалната частъ, че има разлика. Друга разлика азъ не виждамъ. Азъ казвамъ, г. г. народни представители, въ какво виждамъ, че системата си върви пакъ по старо, което се правѣше и по-рано. Какво направи г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, когато му се отправи питане по отвлечането на неврокопскитѣ общински съветници? Отговори ли?

**С. Таковъ (з):** Тя е много тънка работа.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Азъ Ви питамъ, какво направихте по отношение на това? Дадохте ли възможность да се разбере, че въ тая държава има началство, че има кой да я управлява, че има господаръ? Вие виждате, че днесъ ставатъ пакъ убийства и пр, какво се прави въ туй отношение? Каква е гаранцията, че азъ, като приказвамъ тъй, като си отивамъ, нѣма да ме пребиятъ?

Ето защо виждаме, че старата система си продължава въ тая държава, когато азъ лично за себе си очаквахъ отъ народната властъ . . .

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Какво искате да кажете? Нѣкой покровителствува ли убийцитѣ, та казвате това? Съдебната властъ и полицията дирятъ убийцитѣ на всѣкиго.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Да.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Тогава, какви сѣ тия нахвърляни обвинения!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Да, дирятъ.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Виждате, г. Ангеловъ, че много отъ престѣпленията сѣ разкрити и авторитѣ имъ сѣ хванати.

**А. Буковъ (з):** (Къмъ И. Ангеловъ) Малко ли отвлечания ставатъ и въ най-големитѣ центрове? Дръжте смѣтка и за това!

**Б. Ецовъ (д):** (Къмъ И. Ангеловъ) Защо намѣсвате македонскитѣ убийства? Тя е съвсемъ друга работа.

**С. Таковъ (з):** (Къмъ И. Ангеловъ) Я кажете за Генадиева!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Вие, г. Ецовъ, отричате ли, че презъ вашето едногодишно управление не сѣ извършени убийства, отъ които и Вие се възмущавате?

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Ние се възмущаваме отъ всѣко убийство и вземаме всичкитѣ мѣрки, за да откриемъ убийцитѣ. Не можете да кажете, че сме ги протезириали. А вашата тенденция е като-че-ли тая, че нашата властъ не иска да разкрива убийствата, даже и македонскитѣ. Протестирамъ противъ туй!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Не, моята тенденция е, че днесъ, когато управлява Народниятъ блокъ, излѣзълъ отъ изборитѣ съ болшинство, той трябва да бѣде много строгъ, трябва да има голѣмъ престижъ — защото народътъ му го даде — за да не става това, което става. Тамъ е разликата, г. Мушановъ.

**Б. Ецовъ (д):** Престижа го има. Остава да изсмучете отъ прѣститѣ си доказателства, които не говорятъ никакъ въ Ваша полза.

**С. Ризовъ (з):** Азъ добавямъ, че блокътъ трябва да бѣде много строгъ и спрямо Сговора, да не имъ даде да направятъ конгресъ; тѣ на насъ не даваха да направимъ конгресъ, а пъкъ тѣ се ширятъ въ София много свободничко.

**А. Ляпчевъ (д. сг):** Ние амнистирахме мнозина, ами вие колцина амнистирахте?

**Б. Ецовъ (д):** Не се знае кой уби Генадиева, но не се знае кой уби и Александъръ Стамболийски! И това не се знае!

**С. Таковъ (з):** (Къмъ И. Ангеловъ) Кажете нѣщо за Генадиевъ.

**А. Буковъ (з):** Не се тревожете бе, г-да, бѣдете по-спокойни!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Г. Ецовъ открива едни скоби, а азъ мисля, че не бѣше времето, за да бѣда предизвиканъ.

**Б. Ецовъ (д):** Вие ни предизвиквате, г. Ангеловъ!

**С. Ризовъ (з):** Ние искаме да ви предизвикаме да кажете.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Но когато се иска да се знае кой е убиецътъ на Генадиевъ, . . .

**С. Таковъ (з):** Това е интересно да се знае.

**И. Ангеловъ (нар. л):** . . . и когато ние ще го посочимъ, азъ бихъ желалъ да зная вие, болшинството, какво ще правите!

**С. Таковъ (з):** Вие тогава ще бѣдете свидетелъ.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Убийцитѣ на Генадиевъ сѣ голѣми.

**С. Таковъ (з):** Кажете ги, обадете ги тогава!

**Б. Ецовъ (д):** Посочете убийцитѣ!

**А. Буковъ (з):** А съдебната властъ ще си каже думата.

**Б. Ецовъ (д):** Посочихте ли ги?

**И. Ангеловъ (нар. л):** Ще дойде време, когато ще се каже кои сѣ тѣ, но за всѣко нѣщо се чака времето.

**С. Таковъ (з):** Трай, коню, за зелена трева! То само на грънци и паници ще стане! Има прокурори, има всичко.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Г. г. народни представители! Азъ не управлявахъ страната, когато се уби Генадиевъ. Хората, които управляваха страната, днесъ тѣ ги посочватъ.

**А. Буковъ (з):** Ами като бѣхте 40 дни на властъ, защо не наредихте тая работа тогава?

**И. Ангеловъ (нар. л):** И ще дойде време, когато тия хора ще ги посочатъ съ неопровержими доказателства. И това време иде много скоро. Но азъ тогава ще видя болшинството какво ще направи!

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Болшинството не е следователъ.



**И. Ангеловъ** (нар. л): Казвамъ „большинството“ въ тая смисълъ, дали действително то ще наложи на своето правителство, което изхожда отъ него, да вземе съответнитѣ мѣрки.

**А. Буковъ** (з): Г. Ангеловъ! Позволете да Ви прекъсна само една минута. Вие бѣхте 40 дена на власт, бѣхте въ правителството — какво направихте тогава за тѣзи убийци, та сега разправяте на насъ, Народния блокъ, тепърва ние да вземемъ мѣрки?

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ**: При това не знаемъ кои сж убийцитѣ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. Буковъ! Още сте младъ, за да ми говорите по този начинъ, че сме управлявали 40 дена, та трѣбвало въ тия 40 дена всички работи да оправимъ.

**А. Буковъ** (з): Ето г. Ляпчевъ да каже точно колко дена сте управлявали — 43 дена ли бѣха?

**А. Ляпчевъ** (д. сг): Толкова.

**А. Буковъ** (з): Въ всѣки случай можеше да се направи нѣщо.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. г. народни представители! Безспорно, когато се отнася до бюджетопоекта на Министерството на вътрешнитѣ работи, не може да не се критикува вътрешната политика на едно правителство и не може да не се държи смѣтка за онова, което става. И ако въ това отношение ние, собствено азъ правя известни намеци, мене ми се струва, че не трѣбва да се сърдимъ, . . .

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ**: Нѣма срѣдня.

**И. Ангеловъ** (нар. л): . . . не трѣбва да скачаме като ожилени, . . .

**Б. Ецовъ** (д): Никой не се сърди.

**И. Ангеловъ** (нар. л): . . . но мисля, че отговорниятъ министъръ, г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, ще трѣбва да си вземе бележка. Ние напомнимъ, ние го молимъ, че това трѣбва да бѣде вътрешната политика: миръ и спокойствие. Когато днесъ българскиятъ гражданинъ се намира съ такава болезнена душа, която не може да намѣри оправдание на всичко онова, което става по отношение на неговата стопанска и финансова политика, първото нѣщо, което трѣбва да има въ държавата, е: миръ и спокойствие.

Е добре, ние препоръчваме известни начини, по които действително трѣбва да бѣде проявена вътрешната политика на държавата, и ние правимъ известно напомнимъ, че нѣма нужда да се подхвърля това, което е било преди 7, 8, 10 години . . . Нима трѣбва да се върнемъ въ него периодъ, когато се уби Геннадиевъ? Ами че само Геннадиевъ ли бѣ убитъ, г. г. народни представители? Ние бѣхме тогава народни представители, г. министъръ-председателю! 14 души народни представители се убиха тогава въ нашата страна!

**С. Таковъ** (з): Не на г. Мушановъ, а на г. Ляпчевъ кажете!

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. Ляпчевъ тогава не управляваше.

**С. Таковъ** (з): Тогава на другия.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Така че издейте ме прекъсва, азъ не разглеждамъ тази материя, това е минало. Ще дойде време, когато и смѣтътъ ще си каже думата; ще дойде време, когато и общественото мнение . . .

**С. Таковъ** (з): Оставете общественото мнение!

**И. Ангеловъ** (нар. л): . . . ще си каже по-авторитетно думата; ще дойде време, когато историята ще си каже думата. Азъ говоря за днешното управление, което трѣбва да бѣде различно отъ вчерашното. Азъ искамъ промѣна, да има разлика отъ вчерашното управление, и искамъ основателно това, защото г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, който изхожда отъ една власт, която народътъ му даде, и отъ една партия, наречена Демократическа, трѣбва да даде тая промѣна, за да се почувствува действително, че властта е авторитетна, съ престижъ, че тя е строга и справедлива.

**С. Таковъ** (з): И отъ ония убийци никой не падна.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Азъ казвамъ, че едно правителство, което действително изхожда отъ народната воля, трѣбва да изпълни своя дългъ. Азъ не отричамъ кжде е слаба властта. Азъ ви посочихъ несомнени доказателства, а вие сега ще се махите да ме заставите и подскачате, когато ви се казватъ известни събития факти.

**А. Буковъ** (з): Никой не подскача.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Нѣма какво да подскачаме. Вие стоите на една фалшива основа. Ако знаете кои сж убийцитѣ на онова, посочете ги, щомъ имате доблестъ. Ако ние не припомнимъ нашия дългъ, тогава ще обвинявате властта, че не е взела мѣрки. Ние имаме съдебни власти, които разследватъ самостоятелно и енергично. Какво искате да кажете? Само съ такива извъртания тази работа не става.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. министъръ-председателю! И това ще бѣде.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Добре.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Азъ вземамъ актъ отъ Вашитѣ думи, но вие трѣбва да изпълните до край своя дългъ.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Винаги изпълняваме до край нашия дългъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Азъ вземамъ актъ отъ тази Ваша декларация, че ще отидете до край.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Докрай ще отидемъ, докждето могатъ да отидатъ съдебнитѣ власти. Но вие не можете да обвинявате властта или мнозинството, че ние толерираме или не издирваме убийцитѣ, защото ние не заповѣдаме на съдебната властъ и на прокуроритѣ, които изследватъ и разкриватъ престѣпленията. Ако сме фаворизирали нѣкого или сме искали да правимъ давление върху съдебнитѣ власти — както е имало случаи въ миналото — да не разследватъ, тогава имате право да обвинявате. Но азъ такъвъ резултатъ — позволете ми тази турска дума — нѣма да допустна.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Азъ вземамъ актъ отъ тая Ваша декларация и скоро ще бѣдете сезирани. Бѣдете спокойни.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Добре, сезирайте ни!

**С. Таковъ** (з): То ще бѣде чакъ до година?

**И. Ангеловъ** (нар. л): Бѣдете спокойни! Сега, както виждате, ние сме се отдѣлили въ отдѣлна група.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Честито!

**С. Таковъ** (з): Радваме се!

**А. Буковъ** (з): Гледайте да не се разсипете съвсемъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Ние възстановяваме Народниоперативната партия и отъ нейно име ще имаме възможностъ да изнесемъ този въпросъ, както и други въпроси, и често пъти ще се консултираме и съ васъ — съ мнозинството и съ правителството.

**С. Таковъ** (з): Браво!

**С. Исевъ** (д): Но ако знаете убийцитѣ и не ги казвате, вие носите отговорностъ като укривателъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Тѣ сж разкрити и г. Мушановъ ги знае.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ**: Вижте, г. Ангеловъ! Азъ тази работа не мога да я търпя, безъ да протестирамъ. Азъ не ги знамъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Ако г. Цанковъ въ миналото на едно публично събрание въ София каза, че скоро ще вдигне завесата, . . .

**С. Таковъ** (з): Но не я вдигна.

**И. Ангеловъ** (нар. л): ... нѣма нужда азъ да ви по-  
втарямъ и да ви напомнямъ.

**С. Таковъ** (з): Той я вдига нагоре, Ляпчевъ я дърпа  
надолу.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Завеса се  
вдига, когато се играе на театро. Азъ на театро не играя  
— а държава управлявамъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозин-  
ството)

**И. Ангеловъ** (нар. л): Ще дойде време, когато и ние  
ще видимъ дали на държава играете или на театро игра-  
ете, когато ще ви депозиране тукъ патане.

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Ще чакаме.

**С. Таковъ** (з): Нѣма какво да правите патане, а дайте  
едно заявление до прокурора съ 5 л. гербова марка.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Най-напредъ то трѣбва да бѣде  
изнесено въ обществото, за да се знае, и по-нататкъ ще  
си върви по своя редъ.

Сега, г. г. народни представители, азъ нѣмамъ нужда  
да се отклонявамъ по тоя въпросъ, защото ще му дойде  
времето по-нататкъ, когато ще говоримъ въ друго за-  
седание. Обаче г. Асенъ Буковъ ми зададе въпроса, ...

**А. Буковъ** (з): Моля, азъ този въпросъ не съмъ го за-  
давалъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): ... на който, безспорно, азъ  
бѣхъ длъженъ да отговоря въ тази форма, въ която от-  
говорихъ.

**С. Йовевъ** (д): Вие сами си зададохте тоя въпросъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Кой въпросъ?

**С. Таковъ** (з): За Геннадиевъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Че вие 20 пѣти го зададохте.  
Азъ сега не говоря за Геннадиевъ. Вие повдигате въпроса  
и Ви е страхъ, че го повдигате.

**С. Таковъ** (з): Не ние, а вашиятъ Юртовъ го повдигна.  
Насъ не ни е страхъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Вие повдигате въпроса и се стра-  
хувате да признаете, че го повдигате. И азъ си обясня-  
вамъ, г. г. народни представители, защо у васъ има този  
страхъ.

**С. Таковъ** (з): У кого „у васъ“?

**И. Ангеловъ** (нар. л): Защото, като вземе да се раз-  
крива материята, се натъкваме на мѣста, които нѣма много  
да ви отърватъ.

**С. Таковъ** (з): Народътъ иска това.

**А. Аврамовъ** (з): 40 души народни представители на  
Земледѣлския съюзъ убиха.

**А. Буковъ** (з): Защо да не ни отърва бе, г. Ангеловъ?  
Обяснете това. Много загадъчно приказвате.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. г. народни представители! Азъ  
нѣма да разглеждамъ сега технически бюджета на Мини-  
стерството на вътрешнитѣ работи пунктъ по пунктъ, а  
ще взема думата по известни параграфи, когато тѣ се  
разглеждатъ. Но азъ смѣтамъ че днесъ полицията ще  
трѣбва да бѣде на своя постъ. Тя вече нѣма оная голѣма  
задача, да търси голѣми конспиратори, защото тѣ вече  
сѣ известни на правителството. Въ това отношение мене  
ми се струва, че известна частъ отъ полицията ще трѣбва  
да бѣде съкратена, за да бѣде увеличена другаде. Азъ  
мисля, че още отначалото, когато дойде на властъ пра-  
вителството на Народния блокъ, то не се съгласи да на-  
значи въ известни окръзи инспектори или, както се  
казватъ, началници на Обществената безопасностъ. Ми-  
нистерътъ на вътрешнитѣ работи тогава не се съгласи  
да назначи тия инспектори, защото смѣташе, че тѣ ще  
бждатъ премахнати, тъй като тѣ сѣ вече ненужни. Въ  
това отношение г. министърътъ на вътрешнитѣ работи

не е направилъ нищо. Това трѣбва да се направи, защото  
въ миналото конспиратори не бѣха само тъй нареченитѣ  
комунисти и впоследствие работници, но въ миналото  
конспиратори наравно бѣха и представителитѣ на Земле-  
дѣлския съюзъ.

**С. Таковъ** (з): Въобще цѣлиятъ български народъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Днесъ, когато Земледѣлскиятъ  
съюзъ управлява страната — следователно, отъ тѣхна  
страна нѣма вече конспиратори — мене ми се струва, че  
нѣма защо да съществуватъ тия обществени безопас-  
ности въ разнитѣ окръжи.

**Б. Ецовъ** (д): Не можешъ да измѣнишъ на себе си, бай  
Иване! (Излиза) (Оживление)

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Нова партия!

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. г. народни представители! Азъ  
мисля, че Обществената безопасностъ тъй, както се съз-  
даде въ миналото, днесъ тя не е полезна. Увеличете по-  
вече полицията, увеличете стражата — тамъ съмъ напълно  
съгласенъ. Но азъ смѣтамъ, че въ това отношение мини-  
стерътъ на вътрешнитѣ работи не е направилъ повече,  
отколкото трѣбва. Така той ще получи действително на-  
шата подкрепа. Ние не сме за намаление на полицията,  
но ние смѣтаме, че известни институти, които сѣ непо-  
лезни, не трѣбва да съществуватъ повече.

**А. Аврамовъ** (з): Г. Ангеловъ! Лично Васъ ще запитамъ  
нѣщо, ама ще ми отговорите. Вие бѣхте ли се съгласили  
съ г. Ляпчевъ въ надвечерното на изборитѣ да пратятъ  
въ всѣка околия по 35—40 души ли бѣха — вие знаете  
точно — тайни полицаи?

**С. Таковъ** (з): Той (Сочи И. Ангеловъ) се смѣе.

**И. Ангеловъ** (нац. л): Г. Аврамъ Аврамовъ! Часътъ е  
вече 11. Ти вѣроятно спѣше и сега се събуди и ми зада-  
вашъ въпросъ.

**А. Аврамовъ** (з): Азъ изпитахъ нагайката и Ви питамъ:  
лично Вие, който протестирае срещу порядкитѣ на Наро-  
дния блокъ, съгласни ли бѣхте по този въпросъ съ г. Ляп-  
чевъ?

**И. Ангеловъ** (нар. л): Азъ не протестирамъ срещу по-  
рядкитѣ въ Народния блокъ — не сте ме разбрали. Азъ  
не правя критика на порядкитѣ въ Народния блокъ, а каз-  
вамъ, че системата продължава.

**Х. Статевъ** (нац. л. о): (Къмъ А. Аврамовъ) Какъвъ чо-  
магашъ си ти! Презъ дружбашкия режимъ знаемъ какво  
вършеше!

**А. Аврамовъ** (з): Вие, които лочехте кръвта на бъл-  
гарския народъ, които открихте 200.000 гроба — ти нѣ-  
машъ право да говоришъ.

**Х. Статевъ** (нац. л. о): Ти ще ми давашъ право!

**В. Савовъ** (нар. л): Не бѣше ли ти, който счупи джамо-  
ветѣ на читалищния салонъ въ Ески-Джумая?

**А. Аврамовъ** (з): Не съмъ ги счупилъ.

**Х. Статевъ** (нац. л. о): Като те слуша човѣкъ, ще по-  
мисли, че си кой знае какъвъ смиренъ християнинъ и кой  
знае колко зачиташъ реда, а пъкъ ти си така изработенъ,  
че който не ти е ялъ попарата, той не те знае. Но ние те  
знаемъ.

**С. Момчиловъ** (нац. л. о): Жалко е, че за такива инва-  
лиди, като тебе (Сочи А. Аврамовъ), има мѣсто тукъ, въ  
Камарата — инвалидъ въ друго отношение.

**А. Аврамовъ** (з): Недей обижда хората, които сѣ дали  
частъ отъ своето тѣло за отечеството си, хлапако!

**С. Момчиловъ** (нац. л. о): На друго мѣсто си инвалидъ  
— въ главата.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. г. народни представители! Дълга  
да дамъ едно обяснение въ смисълъ, че нѣкои отъ друга-  
ритѣ отъ Народния блокъ смѣтатъ, че съмъ искалъ да

направя нѣкоя интрига или да измѣня на себе си, въ смисълъ на откровенъ човѣкъ, който критикува бюджета на Министерството на вътрешнитѣ работи. Съ това, че искамъ намалението или премахването на института на окръжнитѣ инспектори, на обществената безопасност, азъ не искамъ да внеса нѣкаква интрига, както вчера и завчера се говорѣше, че имало разногласие. Г. г. народни представители! Трѣбва да се знае, че както моитѣ другари, така и азъ съмъ за съществуването и да продължава да управлява Народниятъ блокъ.

**Х. Манафовъ (д):** Bravo! (Ржкоплѣска)

**И. Ангеловъ (нар. л):** Далечъ съмъ отъ тия замашки, за които говори г. Ецовъ. Това, което чувамъ, че стана вчера и завчера, именно че министърътъ на вътрешнитѣ работи се билъ скаралъ съ бюджетарната комисия и пр. — това сѣ най-обикновени работи. Азъ бихъ желалъ бюджетарната комисия или другитѣ комисии да влизатъ въ прекъсване съ министъра. Това не е страшно; то е даже необходимо нужно. (Веселостъ)

**Х. Статевъ (нац. л. о):** Хубаво ще ги научишъ!

**И. Ангеловъ (нар. л):** Това ще даде възможностъ да се разбере, че народното представителство стои на мѣстото си.

**Х. Манафовъ (д):** Това е народняшка интрига.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Това ще даде възможностъ на министъра, когато иска да прокарва известни работи, да знае по какъвъ начинъ да ги иска и народното представителство да знае, че когато министърътъ иска известни работи, тѣ могатъ да се дадатъ, могатъ и да не се дадатъ. И затова азъ, който съмъ дългогодишенъ народенъ представител, смѣтамъ, че като се е скаралъ министърътъ съ нѣкаква си комисия, че като не е могла тя да се разбере съ него, отъ това не трѣбва да се прави въпросъ.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Ние не сме се карали. Вие въ ваше време сте се карали.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Намирамъ, че това е детинщина, и съжалявамъ, че вестницитѣ отдаватъ такова голѣмо значение на този дребенъ въпросъ. И смѣтамъ, че Народниятъ блокъ не може по такъвъ единъ дребенъ въпросъ да се разстрои. Това казвамъ, защото ми се направи бележка отъ дѣсницата, отъ моя колега г. Ецовъ, че азъ, като казвамъ, че съмъ противъ института на окръжнитѣ инспекции, на общественитѣ безопасности, съ това искамъ да внеса интрига. Далечъ съмъ отъ тая мисль. Азъ смѣтамъ, и съмъ дълбоко убеденъ, че този институтъ днесъ е безполезенъ, защото въ миналото се е използвалъ за различни нѣща.

**С. Таковъ (з):** Напримѣръ?

**И. Ангеловъ (нар. л):** Днесъ той е абсолютно ненуженъ и затова трѣбва да бѣде премахнатъ. Увеличете си полицията, г. министре на вътрешнитѣ работи, увеличете си старшитѣ стражари, имайте повече цивилна полиция, но нѣмате нужда отъ полицейскитѣ инспекции.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Въ Стара-Загора трѣбва да е имало нѣщо презъ време на сговоритѣ; трѣбва да е извършила тая инспекция нѣкакви непочтени работи, затова така сте схванали Вие задачитѣ на инспекторитѣ.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Г. Гиргиновъ! Азъ говоря тукъ като народенъ представител. Азъ зная какво се върши въ цѣла България. И като говоря противъ този институтъ, не излизамъ отъ това, какво е ставало въ Стара-Загора, а съ това, какво е ставало въ цѣла България. И затова ви моля да разберете моитѣ съображения. И ако вземете актъ отъ това, което азъ препоръчвамъ, не остава нищо друго освенъ да ви благодаря, че въ това отношение сте ме разбрали, че нѣма да се постигнатъ целитѣ и задачитѣ, които евентуално вие сте поставили съ създаването на този институтъ. Азъ не съмъ съгласенъ да се правятъ икономии по вашия бюджетъ. И азъ съжалявамъ, че тая вечеръ нѣмамъ възможностъ да говоря и по бюджета за народното здраве, . . .

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Когато дойде, ще говорите.

**И. Ангеловъ (нар. л):** . . . за да се види, че действително тукъ народното представителство, когато разглежда

бюджетопоекта въ бюджетарната комисия, е направило известни премивгвания, що се отнася до нуждитѣ на народното здраве. Но когато говоря за бюджетопоекта на полицията и специално за премахването на инспекторитѣ на полицията, мене ми се струва, че моята бележка е много права и много невинна. Никой не може да ме убеди — който и да бѣде той — че днесъ инспекцията или въобще Обществената безопасностъ въ провинцията — не отричамъ нейното значение въ София и въобще въ голѣмитѣ градове — . . .

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Азъ съмъ убеденъ, г. Ангеловъ, че като ме изслушате, като Ви кажа две думи за инспекцията, пръвъ Вие ще кажете, че тя е необходима.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Вие не можете да ме убедите.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Вие не знаете назначението на инспекцията. Вие си въобразявате, че тя е партизански органъ. Тя е единъ основенъ органъ, който трѣбва да бѣде добре организиранъ. Който иска да злоупотребява, той може да злоупотребява не само съ него, но и съ Парламента.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Азъ съмъ съ съзнанието и съ дълбокото убеждение, че този институтъ нѣма да ви донесе нищо повече отъ това, което може да ви донесе обикновената стража.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Не познавате службата.

**З. Димитровъ (д):** Той добре я познава, защото съ Ляпчевъ заедно отидоха да произвеждатъ избори.

**И. Ангеловъ (нар. л):** Никога не съмъ си служилъ съ полицията. Недейте се отправя по мой адресъ въ това отношение, защото, ако проследите моето минало, ще видите, че въ това отношение азъ най-малко съмъ си служилъ съ нея. Съ г. Ляпчевъ, този старъ общественикъ, който днесъ стои на тая банка (Соци го), азъ съмъ билъ 18 години въ Камарата, били сме наедно, за да можемъ съ нашитѣ скромни сили да допринесемъ каквото можемъ за държавата; както и съ г. Мушановъ, когато г. Ляпчевъ управлявалъ, ние бѣхме рамо до рамо тамъ. (Соци оппозицията) Така че нека не ви се виждатъ чудни отношенията между общественицитѣ, малки или голѣми, че тѣ могатъ да бѣдатъ приближени въ едно или друго време.

Недейте смѣта, че ако азъ говоря противъ този институтъ, то е защото искамъ съ това да допринеса нѣщо за вашето неразбирачество, за вашитѣ спорове въобще. Азъ смѣтамъ, че този институтъ, колкото и да иска да го защити г. министърътъ, той, при съзнанието въ народа, че е непотрѣбенъ, нѣма да ви донесе нѣщо повече. Неговитѣ задачи и цели ще се изпълнятъ отъ обикновената полиция, отъ хората, които вие ще натоварите съ тая длъжностъ. Азъ смѣтахъ, че г. Гиргиновъ, който сега е министъръ на вътрешнитѣ работи и който има издадени доста книги по тая материя, който има едно доста голѣмо съчинение по държавното устройство, . . .

**Министъръ-председателъ Н. Мушановъ:** Въобще за държавното устройство.

**И. Ангеловъ (нар. л):** . . . ще направи полицията несмѣняема.

**Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ:** Ще я направимъ.

**Министъръ Д. Гичевъ:** Че тя и сега е несмѣняема! Гиргиновъ никого не смѣни! (Веселостъ)

**А. Аврамовъ (з):** Ще видимъ Ляпчевъ, като вземе думата, какво ще говори противъ полицията, защото тя е още неговата полиция. Никой не я е смѣнилъ! (Смѣхъ)

**И. Ангеловъ (нар. л):** Ние трѣбва да съжаляваме, че нѣма една полиция, която да е несмѣняема и която да се намира изключително подъ управлението на прокурорскитѣ паркетъ.

**Отъ земледѣлцитѣ:** Преславски още стои.

**А. Буковъ (з):** Чакаме Ляпчевъ да се изкаже.

**Ж. Маджаровъ (з):** И Ляпчевъ ще настоява да бѣде смѣнена полицията. Тогава ще му се увеличатъ партизанитѣ!

**И. Ангеловъ** (нар. л.): Съ такава една полиция, която да бъде несмъняема, г. г. народни представители, ние щяхме да направим крачка напред и бждете увърени, че голъма част от престъпленията и нарушенията щяха да бъдат премахнати. Азъ нѣмахъ възможност да чуя г. Манафовъ, когато той е говорил и се е гордѣлъ, че въ сравнение съ миналото сега при полицията на Народния блокъ се вършатъ по-малко престъпления и че сега полицията е открила повече престъпления.

Г. г. народни представители! Ако ние се съгласимъ да направимъ полицията несмъняема, която да бъде изключително съдебна полиция, подъ управлението на прокурора, бждете увърени, че тогава ще има по-малко престъпления и почти всички престъпления, съ малки изключения, ще бъдатъ откривани.

**А. Аврамовъ** (з): Щомъ полицията е несмъняема, тя (Сочи стовориститѣ) нѣма да ги има никога тукъ. Тѣ идатъ съ полицията.

**Х. Статевъ** (нац. л. о): Е добре, никой отъ насъ нѣма да бжде тукъ, само ти ще бждешъ — компетентниятъ по всички въпроси: и по земледѣлие, и по правосѣдие, и по всичко!

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** (Звъни)

**И. Ангеловъ** (нар. л.): Ето защо, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че сумитѣ, които трѣбва да се дадатъ на това министерство, трѣбва да бъдатъ разпределени по такъвъ начинъ, че действително да се постигнатъ целитѣ, които се преследватъ. И азъ, пакъ повтарямъ, претендирамъ, че действително институтътъ окръжни полицейски инспектори трѣбва да се премахне...

**Министъръ д-ръ А. Гьргиевъ:** Това е идея фиксъ.

**И. Ангеловъ** (нар. л.): ... и съ тѣзи суми да се увеличи повече стражата — не искамъ отъ това да се прави икономия, защото действително нашата полиция е въ минималенъ размеръ.

Съ тия мои бележки и съ тия мои напомнания, които ще трѣбва особено г. министърътъ на вътрешнитѣ работи да вземе подъ внимание, азъ мисля, че изпълнявамъ своя дългъ и смѣтамъ, че действително съмъ го изпълнилъ, като имахъ достатъчно куражъ да кажа нѣкои нѣща, които не трѣбва да се повтарятъ, когато управлява Народниятъ блокъ.

**В. Савовъ** (нар. л.): (Ржкоплѣска)

**Нѣкой отъ мнозинството:** Ще гласувате ли бюджета?

**И. Ангеловъ** (нар. л.): Като дойда при васъ, ще го гласувамъ, но тукъ, отъ лѣвицата, нѣма да го гласувамъ — много естествено.

**Нѣкой отъ мнозинството:** Ама това е бюджетъ на България!

**Председателстващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представител г. Андрей Ляпчевъ.

**А. Ляпчевъ** (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ това напреднало време нѣма да ви отекчавамъ да говоря надълго. Бюджетопроектътъ на Министерството на вътрешнитѣ работи е такъвъ, какъвто съмъ го оставилъ. Той има едно съкращение отъ около 37—38 милиона лева, което, като се вземе предъ видъ понижението на всички цени, показва въ намалението на неговия разходъ една задоволителна пропорция. Службитѣ не се създаватъ по каприза на едно или друго правителство — тѣ сѣт трайни, защото нуждитѣ, за които сѣт създадени, сѣт трайни. Азъ не виждамъ да сѣт се измѣнили времената, нито пъкъ виждамъ да е станала нѣкаква радикална промѣна въ съзнанието на българското гражданство, щото действително нѣкой да може да претендира, че трѣбва да се направятъ промѣни въ бюджета на полицията. Тя си остава сѣщата.

**А. Аврамовъ** (з): А промѣната на 21 юний малка ли е?

**А. Ляпчевъ** (д. сг): Азъ не отдавахъ значение на голѣмитѣ приказки за дълбоки и широки реформи въ единъ отрасълъ отъ нашето управление, който отъ години, пъкъ и за дълги още години, има своитѣ причини за съществуване и има единъ опредѣленъ бюджетъ, такъвъ, какъвто го виждаме.

И днесъ чухъ, а и по-рано, когато бѣхъ въ чужбина, четѣхъ, че отъ мѣродавни хора се предполагатъ нѣкакви нови административни дѣления. По моето дълбоко убеждение, най-несполучливото административно дѣление на България би било да я раздѣлите на три области. Който е добре запознатъ — смѣя това да го заявя — съ нашия народъ, съ неговото положение, съ нуждитѣ на самото управление, съ много още други причини, убеденъ съмъ, че нѣма да поддържа такава една идея, щото България да се дѣли на три области. Това не е нѣщо, което ще даде добри резултати — само отрицателни резултати би дало въ всѣко едно отношение. Надѣвамъ се, че тая идея, може би случайно дошла, не ще бжде проведена, защото прожеждането ѝ не бжде пакостно.

Говори се за окръжнитѣ постоянни комисии. Има много какво да се поправа въ тѣхъ. — Каже ли нѣма — но, по моето разбиране, има много сериозни основания да съществуватъ тия учреждения. Иматъ дефекти — трѣбва да се поправятъ. Най-голѣмиятъ имъ дефектъ е, че имъ липсватъ парични срѣдства, и вториятъ дефектъ е, че не сѣт уредени отношенията имъ съ разнитѣ министерства. Има, разбира се, какво да се отнесе отъ тѣхъ и да се даде на централното управление, но има и много, което тѣ биха могли да взематъ отъ централното управление и, споредъ мѣстнитѣ условия, да го развиятъ.

Общинитѣ. Има нѣщо, което постоянно се повтаря и съмъ много доволенъ, че отъ всички срѣди се чува това. Когато законопроектътъ за общинитѣ бѣше разискванъ въ миналото Народно събрание, положително отъ всички срѣди се установи една нужда — да създадемъ голѣми общини. Какво мисли да прави министърътъ на вътрешнитѣ работи съ този законопроектъ за общинитѣ, който е заварилъ? Нѣмамъ претенцията, че той трѣбва да вземе нешто като светиня, но той може да го използва. Смѣтамъ, че ще бжде една заслуга къмъ нашата страна, ако добие разрешение най-болниятъ въпросъ за общинитѣ — създаването на голѣми жизнеспособни общини — по който въпросъ, повтарямъ, отъ всички срѣди се слуша едно и сѣщо, макаръ да е, отъ друга страна, много мѣченъ за разрешение.

Другъ единъ важенъ въпросъ — това е бедственото положение на общинитѣ. То се дължи на причини трайни — че нуждитѣ на общината отъ денъ на денъ се увеличаватъ въ по-голѣми размѣри, отколкото тия на държавата. Държавата нѣма да увеличава разходите си, нѣма да увеличава службитѣ си, да създава нови служби, защото нуждитѣ ѝ сѣт вече установени, опредѣлени. Нуждитѣ, обаче, които тепърва ще трѣбва да се удовлетворяватъ отъ общината, благоустройствени, здравословни и други, тѣ сѣт нужди все отъ такова естество, че сѣт свързани съ самата мѣстност и, разбира се, че срѣдствата за тѣхното задоволяване по-лесно ще се намиратъ отъ общината, отколкото отъ централната власт, която едва ли би могла да намѣри срѣдства за всички общини, а камоли справедливо да ги разпредѣли между всички.

Но докогато тоя въпросъ за срѣдствата далечъ не е разрешенъ отъ съществуващитѣ законоположения, има, обаче, друга една острота — че общинитѣ не могатъ да получатъ днесъ и онова дори, което, споредъ нашата данѣчна система, би трѣбвало да получатъ. Това се дължи на нѣколко причини.

Първата е, че поради новото размѣтане на поземелния данѣкъ и поради нова оценка на сградитѣ преди две години държавата не можа да събере онова, което трѣбваше да събере за себе си и естествено не можеха да се събератъ и върхнинитѣ, които трѣбваше да се получатъ отъ общинитѣ.

Говори се тукъ, че недоборитѣ отъ прѣжитѣ данѣци възлизали на милиарди. Естествено е, че щомъ като размѣрътъ на недоборитѣ достига милиарди, то и недоборитѣ отъ върхнинитѣ на изборнитѣ учреждения, grosso modo казано, равни на държавнитѣ данѣци, ще бждатъ почти толкова.

Друга причина е системата за подпомагане земледѣлското население, произвеждащо зърнени храни, чрезъ бонове — сега малко поизмѣнена — при която държавата може да получи нѣщо срещу данѣцитѣ, но не може да даде следуюмото се на общинитѣ. Зная азъ, че държавата се намира въ затруднено положение. Зная, че самата система е такава, че затруднява дори даването върхнинитѣ на общинитѣ, но при все това мисля, че малко се прави въ това отношение. Смѣтамъ, че е нужно министърътъ на вътрешнитѣ работи да се застъпи по-енергично, дето трѣбва, общинитѣ да получатъ отъ държавата поне за най-необходимитѣ си нужди онова, което

имъ се следва и което държавата получава, но не имъ го дава.

**И. Ангеловъ** (нар. л): Г. Ляпчевъ! Общинитъ колко получиха отъ данъкъ сгради? Нищо.

**А. Ляпчевъ** (д. сг.): Не помня. Понеже ми се задава тоя въпросъ, азъ бихъ желалъ да кажа нѣколко думи по бюджета на Дирекцията на народното здраве, защото когато дойде нейниятъ бюджетъ, може би да не бѣда тукъ. Най-сжщественото отъ онова, което бихъ казалъ тогава, ще го кажа сега съ нѣколко фрази.

Съзнавайки, че въ бѣдеще нуждитъ на самоуправлението ще бѣдатъ много голѣми и че тѣмко изборнитъ учреждения и главно общинитъ ще трѣбва да се нагърбватъ занаяредъ съ задачата да лѣкуватъ населението, държавата прокара единъ законъ, споредъ който почти цѣлитъ данѣкъ сгради се предостави на общинитъ. Целта на тая мѣрка бѣше да се дадатъ срѣдства на общинитъ за благоустройството и за лѣкуването на населението. Нѣма да има възможностъ бедното население въ България да добива лѣкарска помощъ, ако мѣстното управление не дава срѣдствата за нея. Единствено мѣстното управление може да упражни контролъ при издаване свидетелствата за безплатно лѣкуване беднитъ въ болницитъ, щомъ като се събгратъ неговитъ срѣдства. Ако би се събиралъ данѣкъ сгради, общинитъ щѣха да получатъ минимумъ 70 милиона лева. Какво се имаше предъ видъ съ отстъпването данѣка сгради на общинитъ? Повтарямъ, главно се имаше предъ видъ да се дадатъ срѣдства за лѣчебнитъ цели на общинитъ. Когато се премахна кринината, тукъ стана споръ. Кринината трѣбваше да се махне. Азъ смѣтамъ, че нито единъ нѣма да възрази, че кринината трѣбваше да се махне, въ особености въ времето, въ което живѣемъ, при тая ниска цена на хранитъ. Отъ кринината се ползуваха нѣколко десетки общини, малки и голѣми, и се създаваше на нѣкой отъ тѣхъ такова едно привилегировано положение, че нѣкъде просто се правѣше разточителство. Както винаги, когато се премахва известенъ приходъ, тѣзи, които сжъ засегнати, се защищаватъ, викатъ, пицятъ, протестирайтъ, така бѣше и при премахането на кринината. И тогава имъ се припомни — понеже това накърнение на интереситъ имъ съвпаднаше съ прехвърлянето на данѣка сгради върху общинитъ — че има отъ де съ нѣщо да си помогнатъ, а именно отъ данѣка сгради. Но тѣзи общини, които загубиха нѣщо отъ кринината, сжъ десетки, а вие знаете, че общинитъ въ България сжъ надъ 2.500. Тѣй щото тѣзи 70 милиона лева се дадоха на общинитъ главно за благоустройството и предимно за лѣчебни цели. Но този законъ за прехвърляне данѣка сгради на общинитъ, при нашитъ нрави въ особености, има една празнота, една непълнота. И ако правителството смѣта — а азъ мисля, че и то така ще смѣта, че и народното представителство така ще разбере въпроса — да задържи този законъ, ще трѣбва да се допълни въ смисълъ, единъ чувствителенъ процентъ, да кажемъ, 50% минимумъ, да се използва за лѣчебни цели. Отъ статистиката се знае, че сумитъ, които общинитъ плащатъ за безплатно лѣкуване на своитъ бедни отъ болести, които не се лѣкуватъ отъ държавнитъ болници безплатно — защото знаете, че има много болести, които се лѣкуватъ безплатно — не надминаватъ 17—19 милиона лева. Така че при единъ новъ приходъ на общинитъ отъ данѣка сгради отъ 70 милиона лева, ясно е, че тѣ иматъ достатъчно възможностъ не само тая нужда да задоволятъ, ами могатъ да задоволятъ и други свои нужди. По тоя начинъ ще имаме пълна гаранция, че общинитъ ще иматъ срѣдства да издържатъ своитъ бедни болни, отъ друга страна нѣма да даватъ бедни свидетелства за лѣкуване на лица, които сжъ въ положение да си платятъ, и — което е най-важното — нѣма да седятъ по болницитъ често пѣти хора, които нѣма защо да стоятъ съ месеци и месеци тамъ, както е ставало.

Това е, което имамъ да кажа по въпроса, повдигнатъ отъ г. Ангеловъ, че общинитъ не сжъ получили приходъ отъ данѣкъ сгради. Тѣ сжъ започнали да получаватъ и ако не сжъ получили, азъ ви обяснихъ на какво се дължи това.

**Нѣкой отъ земледѣлцитъ:** Кой здравъ човѣкъ би се съгласилъ да живѣе въ болницата?

**А. Ляпчевъ** (д. сг.): А-а, г-не, Вие много се лѣжете! Изучете въпроса въ Дирекцията на народното здраве и ще се съгласите, че азъ нѣмамъ никакъвъ интересъ да говоря това, което искате да опровергавате. Какъвъ интересъ имамъ азъ да говоря туй? Има болни хора, които нѣма защо да бѣдатъ въ болницитъ.

**С. Таковъ** (з): Хемъ боленъ, хемъ нѣма нужда да бѣде въ болницитъ!

**А. Ляпчевъ** (д. сг.): Има болести и болести, г-не. Има хора, които могатъ да бѣдатъ нездрави въ продължение на десетки години. Тѣ не сжъ за болница. Това е фактъ. И ако вие поддържате тази теза, тѣ да бѣдатъ въ болницитъ, то въ нашитъ и безъ това малко болници нѣма да има мѣсто за действително болнитъ.

Съ тия нѣколко думи азъ привършвамъ това, което искахъ да кажа, при едно пожелание, че у насъ ще се стремимъ да подобряваме, а не да влошаваме. Това подобрене нѣма да дойде съ разпави, съ укори и т. н., а то ще дойде като се работи и като не се оставятъ въпроситъ, които животътъ слага, да чакатъ, ами да добиватъ своето разрешение.

**С. Митковъ** (з): За полицията нищо не казахте.

**А. Ляпчевъ** (д. сг.): Нея ще я защити министърътъ на вътрешнитъ работи, защо ще си хабя азъ енергията?

**С. Ризовъ** (з): Азъ рекохъ, че ще кажете нѣщо за Вашата полиция.

**А. Ляпчевъ** (д. сг.): Тя е сжщата, тя е много добра, само вие да не я влошите.

**С. Таковъ** (з): Благодаримъ.

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

**Ж. Маджаровъ** (з): (Отъ трибуната) Разглежда се бюджетопроектътъ на Министерството на вътрешнитъ работи, обаче азъ не чухъ ораторъ, който да навлѣзе въ главнитъ линии на вътрешната политика, която се провежда отъ днешния министъръ. Ние не можемъ да не разглеждаме вътрешното положение въ свръзка съ външното положение на страната; ние не можемъ да не разглеждаме вътрешното положение въ свръзка и съ стопанското положение на страната. Редица въпроси се преплитатъ, когато ние разглеждаме вътрешната политика, за да не можемъ да се справимъ въ едно кратко време съ вътрешната политика на страната.

Чухъ упрѣци срещу полицията. Нека ви кажа, че полицията не е нищо друго, освенъ инструментъ въ рѣцетъ на министра на вътрешнитъ работи. И полицията е много по-зле поставенъ, отколкото сждната. Ако на сждната вие давате известни права, ако дѣлата на сждната вие покривате съ неговата неотговорност, не е сжщото съ полиция. Най-тежката служба, може би и най-отговорната отъ всички служби, които имаме въ страната, това е полицейската служба. Винаги предъ полиция сжъ съблазнитъ на живота и винаги задъ гърба му е парабелътъ, камата или изненадата на престѣпника.

**С. Ризовъ** (з): Това се отнася само за софийската полиция, а не и за провинциалната.

**Ж. Маджаровъ** (з): Когато разглеждаме въпроса за полицията, ние не можемъ да го разглеждаме изолирано, не можемъ да го третираме партизански, не можемъ да не държимъ смѣтка каква е ролята на полиция въ общественитъ отношения или за stabilitета на отдѣлнитъ стопански прояви на страната и на отдѣлнитъ институти на държавата. Азъ ви питамъ: ако нѣмаме една полиция издигната, интелигентна и добре екипирана, вие можете ли да провеждате спокойно, равномерно и сигурно една опредѣлена стопанска политика? Можете ли да развие всички стопански предприятия и прояви на страната при едно вътрешно положение, което е неспокойно, което е бунтуващо? Можете ли да провеждате една финансова, сѣдебна и каквато ще да е друга политика? Азъ смѣтамъ, че не можете. Единствената гаранция следъ войската, следъ армията, за спокойното развитие на всички браншове, на всички линии на държавата, това е полицията. Каквото щете да предприемете, каквото щете да вършите, вие ще трѣбва да разчитате на едно спокойствие въ тила си или на една база, въ която нѣма да срещнете прѣчки, нѣма да срещнете бунтове, нѣма да срещнете стѣлкновения, и когато ще ги срещнете, вие трѣбва да имате една полиция, която да е годна да се справи, безъ експеди, съ тия бунтове и съ тия събития. И когато се разглежда бюджетопроектътъ за полицията, вие не можете да не държите смѣтка за тия обстоятелства, които азъ изтъкнахъ.



Г. г. народни представители! Какво беше положението на полицията, напр., въ онова време, когато беше обявена стачката на желѣзничаритѣ? Нима не се раниха полицаи отъ стачниците, макаръ да не се посѣгаше на стачниците? Нима не раниха пристава, помощникъ-градоначалника и пр.? Раниха. Много полицаи паднаха и въ гражданскитѣ войни. Но питамъ: кой е виновтъ? Изглежда, че вие търсите вината само въ полицаитѣ, но не я търсите въ политиката на онзи, който управлява полицията. И ако ще критикуваме, ние трѣбва да критикуваме онѣзи, които насочватъ полицията въ тая или оная посока, въ защита на държавни или партийни интереси. Когато полицията се явява въ защита на държавни и партийни интереси, вие можете по-малко да я критикувате, но когато полицията върши масови престѣпления, както презъ 8-годишния периодъ на управлението на Сговора, вие не само ще я критикувате, но ще се стремите и да я унищожите. Такава полиция не желае никоя държава. За да се убедите въ това, ще ви кажа следнитѣ факти. Стана превратътъ на 9 юний, настѣпиха известнитѣ на всички събития. Нима половината отъ полицията, наследена отъ деветоюнцитѣ, не беше останала отъ нашия режимъ? И не насочи ли се тя да избива хора, които сѣмъ хранили и поддържали презъ нашия режимъ? Нима другата половина не се допълни отъ новата властъ и нима така попълнена полицията не се постави въ услуга на тогавашния министъръ-председателъ и не се насочи срещу бѣлгарскитѣ граждани по единъ престѣпненъ начинъ?

Ами какъ ще се обясни, напр., спирането на убийствата съ идването на властъ на Ляпчевъ? Какъ ще си обясните, че като сѣ ножъ, изведнажъ се отсѣче и спрѣха убийствата съ идването на г. Ляпчевъ като министъръ на вътрешнитѣ работи, който замѣсти генералъ Русевъ? Не въ полицията, но въ полицейския министъръ трѣбва да се търси причината. Презъ режима на министъръ Русевъ станаха безследни изчезвания, станаха страшни събития. Когато говорихъ по закона за амнистията, азъ ви изнесохъ известни провокации: инсценирани емигрантски нападения и конспирации, ръководени отъ полицията. Не зная какво ще установи единъ денъ историкътъ за маса събития презъ тия времена. Не зная дали историкътъ единъ денъ не ще вдигне заека, за да която сѣ стояли Русевъ и други фактори отъ Дирекцията на полицията. И азъ вѣрвамъ, че тогава много хора ще се потърсятъ отъ възмущение, защото ще видятъ това, което азъ съмъ видѣлъ съ очитѣ си. Ще се потърсятъ, защото ще видятъ, че обвиненитѣ сѣмъ ангели, а виновни сѣмъ полицаитѣ. Полицията по онова време инсценираше събития, за да могатъ да се преследватъ политически противници. Вънъ отъ онова, което беше безспорно въ политическитѣ борби и гражданскитѣ войни, имаше събития, които се инсценираха отъ полицията само и само да всѣ известенъ страхъ въ противникитѣ на управлението тогава и за да се оправдаятъ настѣпващитѣ събития, презъ които станаха избивания на предполагаеми противници. Такава беше тогава полицията. Нима нѣкой ще стане да изнесе статистически данни за убийствата, г. Манавовъ?

Вие тамъ ще намѣрите, че въ 100% отъ убийствата сѣмъ заловени само убийцитѣ, а престѣпникитѣ не сѣмъ заловени. Азъ пакъ ще ви кажа, че той режимъ е режимъ не на полицията, а това бѣ режимъ на Русевъ. Но идва вториятъ режимъ — режимътъ на министра на вътрешнитѣ работи Ляпчевъ. Кой ще откаже, че той режимъ беше по-мекъ, макаръ че полицията бѣ сѣщата, която наследя той отъ Русевъ? Не беше ли сѣщата тая полиция, която избиваше, която грабѣше и презъ времето на която маса хора безследно изчезнаха?

Дойде 21 юний, дойде другъ министъръ. До 21 юний полицията на министра на вътрешнитѣ работи бѣше, ако не престѣпна полиция — нека признаемъ това — бѣше повечето партийна полиция, отъ която, не само ние, но всички се стремятъ да се отърватъ. Азъ не вѣрвамъ да се намѣри нѣкой човѣкъ, който, като отрича престѣпната полиция, да се съгласи да остане партизанската полиция или партизанската администрация. Всички се стремятъ къмъ тая полиция, която има въ Европа. Но щомъ и при тая усъвършенствувана полиция можа да бѣде убитъ председателътъ на френската република свободно, показва, че и тая полиция не е усъвършенствувана така, както се очаква.

Х. Статевъ (нап. л. о): А най-голямата полиция въ Америка още не може да разкрие туй страшно и незапомнено злодеяние — отвлечането детето на Линдбергъ.

Ж. Маджаровъ (з): Когато ще разгледаме полицията и политиката на министра на вътрешнитѣ работи, трѣбва да знаемъ, че това сѣмъ два различни въпроса.

По отношение на полицията ние трѣбва да бѣдемъ справедливи, ние трѣбва да признаемъ, че тя носи единъ тежъкъ кръстъ, че нейниятъ трудъ се заплаща само съ черна неблагодарностъ, тя носи едно бреме, което никога не е било сваляно отъ нейния грѣбъ. Отъ полицията, когато дойде другъ министъръ, се иска на другия денъ да гони вчерашнитѣ си господари, да произвежда пакъ избори и да докара по-голямъ болшинство на новитѣ си господари. Полицията сега, слава Богу, съ малки измѣнения, си остава сѣщата. Имало е голѣма разлика въ полицията, но това беше въ периода до войната, когато цѣлата полиция и администрация съ идването на новата властъ се смѣняваше. Отъ войнитѣ насамъ вие не можете да кажете, че полицията се е смѣнявала съ идването на новата властъ. То е признакъ, че ние отиваме все повече и повече къмъ подобрене на полицията, все повече и повече къмъ усъвършенствуване на полицейския институтъ. Това е належащо, това е необходимо, защото, нека признаемъ, криминалистиката все повече и повече се засилва, престѣпленията все повече и повече ставатъ по-големи, дали благодарение на нервността, на психиката отъ слаби мозѣци на известни хора, дали благодарение на това, че културата носи повече престѣпления, или благодарение на това, че има стопанска криза, която изхвърля все повече и повече на улицата гладни, израждащи се маси и ги прави по-наклонни къмъ престѣпления. И вие идвате до положение да имате голѣма необходимостъ отъ полиция. Ако нѣмате тая полиция на Вътрешното министерство, сигурно ще създадете друга. Каква ще бѣде тая полиция? За менъ това не е важно. Нека ви кажа, че тѣзи, които най-много сѣмъ пиѣли противъ полицията, най-много сѣмъ употребявали полицията като свое оръжие. И желателно беше да бѣдатъ тукъ тия приятели (Сочи банкитѣ на работникитѣ), за да чуятъ, че най-усъвършенната полиция, . . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Най-рафинираната.

Ж. Маджаровъ (з): . . . съ най-усъвършенствувани прийоми — политически, криминални, шпионски и пр. и пр., — това е полицията въ Съветска Русия. Вие не можете да доловите нишките на полицейската политика на Г. П. У. Тя е навсѣкъде, тя е въ цѣлия свѣтъ, тя е въ всѣка държава, тя е въ всѣка фабрика, въ всѣка институция. Най-добрата полиция, споредъ моето схващане, най-добре екипираната, най-добре платената, най-добре вършеща работата си, споредъ това, което е сега предъ насъ, доколкото я познаваме — това е Г. П. У.

И. Ангеловъ (нар. л.): Защото има пари.

Ж. Маджаровъ (з): Кой не си спомня за Г. П. У. съ едно особено чувство? Азъ не зная, дали и децата, като прочетатъ нѣкъде за Г. П. У., не знаятъ, че това е нѣщо тайно, страшно, силно, неумолимо. Ами я си представете какво е психологическото състояние на хората въ Русия отъ Г. П. У.? Щомъ ние въ България знаемъ толкова за Г. П. У., какво ли е положението на гражданитѣ въ Русия? И тѣ (Сочи банкитѣ на работникитѣ) тукъ ще ми говорятъ противъ нашата полиция. Какво представлява нашата полиция? Въ сѣщностъ ние имаме начало, опити да създадемъ полиция. И нека ви кажа, че първитѣ най-сериозни опити за стѣгането на нашата полиция, за усъвършенстването, за издигането ѝ, това сѣмъ опититѣ на покойния Александъръ Димитровъ. Тогава се създадохъ полицейски курсове за стражари, за старши стражари и пр. Тогава се търсѣха начини и пътища, по които полицията да може да се издигне надъ партийното, надъ дребното, надъ обикновеното въ живота, да се създаде въ нея друга психология, другъ духъ, не котериятъ, какъвто въобще до тогава беше нейниятъ духъ. Александъръ Димитровъ проявяваше твърде голѣми грижи за полицията. Той я обичаше и я обичаше твърде много, и даде твърде много за нея. Азъ помня докладитѣ на инспекторитѣ, помня забележкитѣ на Александъръ Димитровъ върху тѣзи доклади, знамъ съ каква любовъ той е гледалъ и желалъ да създаде у насъ една полиция, която да отговаря на назрѣлитѣ нужди въ България за полиция. Азъ ви питамъ: въ кое общество, и въ най-елементарното, дори въ животинското общество, нѣма полиция? Идете при единъ пчеленъ кошеръ, при единъ мравуникъ, където щогоде има дисциплина, и вие не можете да не намѣрите полиция. Въ пчелиния кошеръ ще видите полицаи, които наблюдаватъ, които бдятъ, ще видите охрана. Прелъ прелката на кошера, ще видите какъ споватъ винаги по нѣколко пчели и гледатъ да не би нѣкой пчела-крадъ, както ги наричатъ въ пчеларството, да нападне кошера и да открадне медъ. Нека ви кажа, че колкото е по-усъвършенствувана тая служба, толкова и по-спокоенъ е животътъ въ кошера. А промѣкне ли се единъ една пчела въ кошера, открадне ли отъ него една капка медъ и го занесе въ другъ кошеръ, цѣлъ роякъ дохожда при кошера, напада го, пчелитѣ въ кошера

напускат работата си и двете страни се сбиват във въздуха. Въз такива случаи ще видите земята зарината от пчели. Защо? Защото полицаите пред вратата на кошера са позволили само на един хайдутин да влезе въ кошера, да зарази и другите пчели и да станат и те хайдутини. Това е един елементарен примър, който илюстрира по най-обикновен и прост начин значението въобще на полицията. Затова аз съм прискърбие слушах, когато тук се говореше против полиция. Не заслужава, г-да, той тия нападки. Вие можете да атакувате Гиргиновъ, . . .

**Министър д-ръ А. Гиргиновъ:** Така е.

**Ж. Маджаровъ (з):** . . . че не държи здраво юздитъ на полицията въ ржцетъ си, или че неправилно я насочва. Може да държите отговорен Русевъ и да го обесите дори. Съгласен съм съ васъ, че генералъ Русевъ заслужава бесилка, защото един министър, който е позволявал през неговия режим да се извършат толкова престъпления отъ полицаи, не заслужава нищо друго, освен бесилка; (Ражкоплъскания отъ земеделците) и онии българинъ, който го обеси, ще бжде най-големиятъ светецъ за българския народъ. Ние трбва да бждемъ справедливи, да признаемъ новия, смекчения режимъ на Ляпчевъ, но не можемъ да отказваме и голъмата разлика между вътрешната политика отъ 21 юний насамъ и оная преди тази дата. Може нбкои да мислбха, че следъ 21 юний всичко щбше да трбне по медъ и масло. Г-да! Нека си признаемъ, нашитъ прави са такива. Така сме възпитани въ продължение на 50 години. Недейте да искате полицаите да бжде другъ, защото и той е българинъ, възпитаванъ така, както ние сме възпитавани въ продължение на 50 години. И колкото по-кадренъ е министърътъ на вътрешнитъ работи, колкото по-способенъ е той да обуздае и да вземе юздитъ на полицията въ ржцетъ си, толкова по-малко ще се явяватъ екцеси, предизвиквани отъ полицията, въ обществото. Вбрно е, че станаха следъ 21 юний не, но напоследъкъ нбкои неприятни работи между общинитъ и администрацията, специално околийскитъ началници, мбстнитъ деятели на администрацията.

**Нбкой отъ земеделците:** Които се престараватъ.

**Ж. Маджаровъ (з):** Не се престараватъ! Азъ ви казахъ преди малко, ние живбемъ 50 години свободенъ културенъ животъ. Толкова сме могли да постигнемъ за тия 50 години. Не може да искате отъ ония, които са далечъ въ провинцията, които са далечъ отъ тази култура и които не са подъ непосредствения контролъ на министра на вътрешнитъ работи, повече отъ това, което всбки отъ васъ може да даде тамъ.

Каква е връзката между министра на вътрешнитъ работи и провинциалната полиция, ще ви дамъ примбри. Убитъ е нбгде отъ полицията човбкъ, скриватъ го въ

единъ купъ сбно. Съобщава се: „еди-кой-си заббгналъ емигрантъ.“ Може ли министърътъ да знае, питамъ азъ, че действително е извършено такова престъпление отъ полицията? Завчера — да ви кажа единъ случай — по поводъ на едно мое запитване въ Министерството на благоустройството, защо, следъ като има вече заповбдъ за закриване на еди-коя си фабрика, следъ като ви е съобщено, че е заповбдано тази фабрика да се запечати, не се закрива, не се запечатва? Отговориха ми: „Имаме увбрението, че е запечатана фабриката“. И това е, г-да, въ София, подъ непосредствения контролъ на директора на полицията! Като ми отговориха така, азъ съобщавамъ на директора, а той ми казва: „Нашата работа прилича на работата на министъръ Христовъ, когато ббше си разпасалъ пояса да видоизмбнява, да трансформира земеделбнето. Министъръ Христовъ телеграфира въ Каяли или не знамъ кжде: „Веднага да се напълнятъ всичките свинарници съ свини“, съобразно неговата програма. Хората виждатъ, че това не може да се направи веднага, но му отговарятъ: „На пбтъ сме да ги напълнимъ“ — отговарятъ така по порбжа на стария заведующъ. Следва следъ това втора телеграма: „Напълнихте ли свинарницитъ съ свини?“ Младиятъ заведующъ тамъ, който е смбнилъ стария, казва: „Какъ ще телеграфирамъ на министра сега, че нбма нито една свиня въ свинарницитъ?“ Казватъ му: „Що си лудъ, телеграфирай, че са пълни, за да се успокои човбкътъ“. И телеграфира въ Христовъ, че са напълнили свинарницитъ съ свини, когато въ свинарницитъ не е вбзла нито една свиня. Разбира се, министъръ Христовъ е спокоенъ, че работитъ по подобрене на земеделбнето вървятъ.“

**С. Митковъ (з):** И министъръ Христовъ веднага дава нареждане до общинитъ, понеже има породисти свини, да отидатъ да си взематъ.

**Ж. Маджаровъ (з):** Същото може да бжде положението и на министра на вътрешнитъ работи по отношение ония обвинения, които биха могли да му се отправятъ за курса на неговата политика, която той не поддържва, че е такава, каквато се провежда отъ неговитъ органи.

**Председателствуващъ Н. Захариевъ:** Г-да! Часътъ е 12, ще вдигна заседанието. Следващото заседание ще бжде утре, 4 ч. следъ оббдъ, съ същия дневенъ редъ, като се прибавя нова точка втора — докладъ на комисията по Министерството на правосбдието, относно даването разрешение за затваряне и сждане на народнитъ представители Константинъ Русиновъ и Александъръ Наумовъ.

Които г. г. народни представители приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рбжа. Множичество, Събранieto приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 24 часа)

Председателъ: **АЛ. МАЛИНОВЪ**

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретаръ: **Т. ХР. МЕЧКАРСКИ**

Началникъ на Стенографското отдбление: **Д. АНТОНОВЪ**